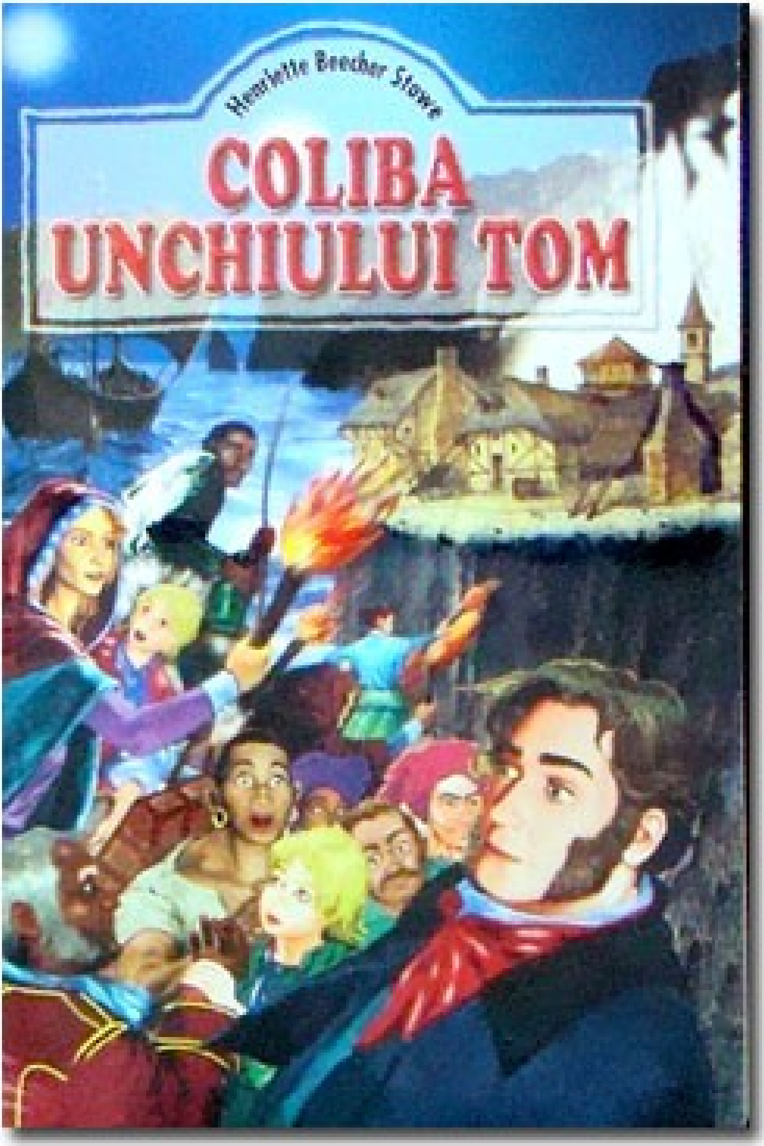
Henriette Beecher Stowe
COLIBA
UNCHIULUI TOM

Coliba unchiului Tom
Henriette Beecher Stowe
(variantă prescurtată)

UN OM DE OMENIE

În înserarea unei reci zile de februarie, doi bărbaţi stăteau în faţa unei sticle cu rachiu, în sufrageria frumos mobilată a casei din P..., din Kentucky. Erau singuri; scaunele foarte apropiate, iar cei doi păreau că discută o chestiune de mare importanţă.

— Iată cum înţeleg să aranjez afacerea, spuse domnul Shelby.

— În felul acesta, nu pot, domnule Shelby; zău nu pot! reluă celălalt, ridicând paharul plin, în lumină.

— Cu toate acestea Haley, Tom este extraordinar! Pe cuvântul meu, îşi merită preţul: un om cinstit, ordonat, capabil, şi care îmi conduce ferma ca nimeni altul.

— Cinstit! Vrei să spui cinstit atât cât poate fi un negru, zise Haley, umplându-şi paharul cu rachiu.

— Nu, vreau să spun: cu adevărat cinstit, ordonat şi muncitor. I-am încredinţat de mult, tot ce am: banii, casa, vitele; îl las liber să circule prin tot ţinutul; mereu şi pretutindeni mi-a fost cinstit şi credincios. Trebuie s-o mărturisesc, că mi-e foarte greu sa mă despart de dânsul.

— Ei, haide, Haley, în felul ăsta suntem chit... Să batem palma, dacă ai un pic de conştiinţă.

— Am atâta conştiinţă, câtă poate avea un om de afaceri, spuse negustorul, glumind, şi sunt gata să fac orice lucru raţional pentru a-mi obliga prietenii... Dar timpurile sunt grele, cu adevărat prea grele.

Negustorul oftă de câteva ori cu înţeles, apoi îşi umplu un nou pahar cu rachiu.

— Ei bine, Haley, care sunt ultimele tale condiţii? spuse Shelby după un moment de tăcere penibilă.

— Nu cumva mai ai, fată sau băiat, să-mi dai pe deasupra lui Tom?

— La drept vorbind, n-am pe nimeni de care aş putea să mă privez. Când vând, trebuie să-ţi închipui că numai o mare nevoie mă face să acţionez aşa; nu-mi place să mă despart de muncitorii mei: ăsta este un fapt bine cunoscut.

În acest moment uşa se deschise şi un copil mulatru, de patru ani, intră în odaie. Era de-o remarcabilă frumuseţe şi foarte graţios. Sub buclele negre, mătăsoase şi strălucitoare, doi ochi catifelaţi şi blânzi priveau nevinovat printre genele lungi. Era îmbrăcat în culori vii, ceea ce scotea mai mult în evidenţă farmecul lui de mulatru. Din felul nestingherit cu care privea prin cameră şi din mişcările lui libere şi degajate, se vedea foarte bine că acest copil era favoritul şi răsfăţatul stăpânului.

— Hep! Prinde! spuse domnul Shelby, fluierând uşor şi aruncându-i un ciorchine de struguri.

Copilul ţâşni cu toată vigoarea micilor lui membre şi prinse prada. Stăpânul râse.

— Vino aici, Jim.

Copilul se apropie. Shelby îi mângâie părul buclat şi-i ridică bărbia.

— Ascultă, Jim, să arăţi domnului cum ştii tu să cânţi şi să dansezi. Avea o voce clară, cu timbru sonor. Îşi acompania cântecul cu mişcări nostime din mâini, din picioare, cu tot trupul. Dar toate aceste mişcări se încadrau perfect în ritmul cântecului.

— Bravo! strigă Haley, aruncându-i o bucată de portocală,

— Acuma, Jim, umblă ca bătrânul Cudjoex, când are reumatism.

În aceeaşi clipă, membrele flexibile ale copilului se desfăcură şi se deformară. O cocoaşă i se formă în spate, şi, cu bastonul stăpânului în mână, mimând bătrâneţea dureroasă pe chipul său de copil, şchiopăta prin cameră, ca un octogenar.

Cei doi bărbaţi râdeau cu hohote.

În momentul acela, uşa se deschise încetişor şi o tânără sclavă mulatră intră în cameră. Ajungea să arunci o privire de la ea la copil, ca să-ţi dai imediat seama că sunt mamă şi fiu. Aceiaşi ochi negri, strălucitori, cu gene lungi; aceleaşi trăsături delicate, fermecătoare. Era curat îmbrăcată, subţire, înaltă şi foarte delicată. Toate acestea n-au scăpat ochiului rapid şi exersat al negustorului.

— Ce este, Elisa? întrebă stăpânul, văzând-o că se opreşte şi-l priveşte cu un fel de codeală.

— Iertaţi-mă, domnule, venisem să caut copilul.

Băiatul se aruncă în braţele ei, arătându-i bunătăţile căpătate, pe care le ţinea într-un colţ al şorţuleţului.

— Bine, atunci ia-l, zise Shelby.

Elisa ieşi repede, strângând copilul la piept.

— Extraordinar! strigă negustorul, splendidă marfă! Numai să vrei şi te îmbogăţeşti la Orleans cu fata asta! Am văzut nenumărate fete preţuite la mii de dolari bucata şi nu erau mai frumoase.

— N-am nevoie să mă îmbogăţesc de pe urma ei, tăie scurt Shelby, şi pentru a schimba discuţia, destupă o nouă sticlă, îl întrebă pe negustor ce părere are despre calitatea băuturii.

— Excelent! Prima calitate! răspunse Haley.

Apoi, întorcându-se şi bătându-l familiar pe umeri, adăugă:

— Ia să vedem, cât ceri pe fată?

— Domnule Haley, nu-i de vânzare! Nevastă-mea n-ar vinde-o nici pentru tot aurul din lume.

— He!! He! Femeile spun asta pentru că nu ştiu să numere, dar ia arată-le câte nimicuri ar putea să cumpere cu atâta bănet şi îşi vor schimba imediat părerea... Te asigur eu.

— Îţi repet, Haley, că nu trebuie să mai vorbim despre asta; am spus nu, e nu! reluă Shelby cu un aer hotărât.

— Atunci o să dai copilul, spuse negustorul. Cred că pe ăsta îl merit…

— Ei, ce-ai putea să faci cu copilul? spuse Shelby.

— Păi, am un prieten care se ocupă cu felul ăsta de comerţ. Sunt articole de fantezie şi bogaţii dau preţ bun. În casele mari e nevoie totdeauna de un băiat drăguţ, care să deschidă uşa, care să servească şi să înveselească lumea. Drăcuşorul ăsta, muzicant şi comediant ar fi tocmai potrivit.

— Aş dori mai degrabă să nu-l vând , spuse Shelby pe gânduri. Adevărul, domnule, e că sunt un om de omenie şi nu mi-ar place să despart pe un copil de mama sa.

— Adevărat? Da... Strigătul naturii... Vă înţeleg. Şi eu sunt omenos, mai ales că m-a învăţat meseria... Dacă nu eşti omenos, atât cât trebuie, se pot pierde mulţi bani, căci marfa devine de nevândut. Dar în cazul acesta lucrurile se pot aranja foarte uşor dacă soţia dumitale i-ar da nişte fleacuri, cercei,

rochii sau un şal, ar uita foarte repede. Totul e să se facă însă cu blândeţe...

Negustorul se răsturnă comod în fotoliu şi pentru a-şi ilustra virtuţile reluă cu modestie:

— Nu cred că un om trebuie să se laude singur; dar o spun pentru că ăsta e adevărul. Trec drept negustorul cu cele mai frumoase turme de negri. Sunt în bună stare, sănătoşi, graşi şi toate acestea din cauza felului meu de a mă purta. Omenia este, domnule, norma conduitei mele.

Shelby nu mai ştia ce să răspundă, de aceea zise:

— Adevărat?

— Acum, trebuie să mărturisesc că ideile mele nu prea sunt populare... Se mai râde de ele; nu sunt chiar aşa de răspândite... De, ce să-i faci? Aşa sunt eu! Dar graţie lor n-am ce spune, am fost recompensat. Negustorul râse şi el de gluma lui şi fiindcă era aşa de original şi de ascuţit în demonstraţiile lui umanitariste, Shelby însuşi nu se putu abţine să nu râdă, ceea ce făcu pe negustor să continue: E curios de fapt, dar n-am putut să bag asta în capul oamenilor până acuma. Îl ştii pe Tom Loker, fostul meu tovarăş, un băiat îndemânatic, numai că în privinţa negrilor era un drac şi jumătate. Probabil că avea el principiile lui, pentru că altfel, era pâinea lui Dumnezeu. Obişnuiam să-i spun: "Ei, Tom, când sunt triste fetele şi când plâng, trebuie să le înghionteşti sau să le loveşti peste faţă? Nu ştii că asta poate să le desfigureze sau să le îmbolnăvească şi mai ales pe cele tinere le urâţeşte? N-ai putea să le iei mai cu duhul blândeţii? Ia încearcă, Tom, căci puţină omenie dă mai multe rezultate decât brutalităţile şi ghionţii tăi ". Tom însă nu a reuşit să înţeleagă lucrurile acestea, mi-a stricat o mulţime de marfă şi am fost nevoit s-o rup cu el, cu toate că avea o inimă bună şi mână bună în afaceri.

— Şi crezi că sistemul dumitale este preferabil celui practicat de Tom? întrebă Shelby.

— Desigur, domnule! De câte ori e cu putinţă evit neplăcerile. Dacă vreau să vând un copil, o îndepărtez pe mamă... Ochii care nu se văd se uită. Nu-i ca la albi, care sunt crescuţi cu gândul să-şi păstreze copiii, soţia şi tot ce le aparţine. Un negru care a fost dresat aşa cum trebuie, nu se aşteaptă la nimic din toate acestea şi totul devine foarte firesc şi uşor.

— Mă tem că ai mei nu au fost dresaţi cum trebuia, spuse Shelby.

— Posibil. Dumneavoastră, oamenii din Kentucky, îi cam stricaţi pe negri, îi trataţi prea bine. Ce-i un negru? Păi, el e făcut să circule... să fie vândut lui Tom, lui Dick, sau Dumnezeu mai ştie cui. Nu-i bine să-i deschizi capul, să-i dai speranţe pentru ca apoi să se găsească expus mizeriilor şi greutăţilor care îi vor părea penibile. Aş îndrăzni să spun că ar fi mai bine pentru negrii dumneavoastră să fie trataţi precum cei de la toate plantaţiile. Ştiţi, domnule Shelby, că fiecare om crede că el are dreptate. La rândul meu eu cred că mă port aşa cum trebuie cu negri,...

— Ferice de omul care-i mulţumit de el, spuse Shelby, ridicând din umeri fără să caute să-şi ascundă o impresie foarte defavorabilă.

— Ei...reluă Haley, după ce amândoi îşi mai depanară gândurile... Ei, ce spui?

— O să mă mai gândesc si o să vorbesc şi cu nevastă-mea... răspunse Shelby. Totuşi, Haley, dacă vrei ca afacerea să fie dusă cu discreţia de care vorbeai, nu scăpa nici o vorbă prin vecini, căci s-ar auzi vestea printre oamenii mei şi atunci mi-ar fi mult mai greu să-i liniştesc.

— Tac chitic! Dar în acelaşi timp îţi declar că sunt al naibii de grăbit şi că trebuie să ştiu cât mai curând posibil pe ce pot conta. Se ridică şi îşi puse pardesiul.

— Întreabă-mă astă-seară între şase şi şapte şi o să ai răspunsul, spuse Shelby.

Negustorul salută şi plecă.

"Să nu pot să-l dau afară în brânci, se gândi Shelby, când văzu uşa bine închisă. Ce neobrăzare! Ştie că mă are la mână. Ah! Dacă mi s-ar fi spus vreodată că o să fiu nevoit să-l vând pe Tom unui blestemat de negustor de sclavi, i-aş fi răspuns: "Da’ ce, servitorul tău e un câine ca să te porţi aşa cu el? " Şi acum n-am încotro... Şi copilul Elisei! O să am de furcă şi cu nevastă-mea! Oh! Datoriile! Datoriile! Nemernicul mă are la mână... şi profită ".

Poate că în statul Kentucky, sclavajul se prezintă sub forma lui cea mai blândă. Predominaţia generală a agriculturii, liniştită şi regulată, nu dădea loc la acele înfrigurate eforturi de muncă forţată pe care trebuinţele afacerilor o impune ţinuturilor din

sud; în Kentucky, starea sclavajului e mai în armonie cu ceea ce reclamă sănătatea şi raţiunea. Stăpânul, mulţumit cu un câştig moderat, nu este împins la cerinţele nemiloase care sileşte mâna acestei slabe făpturi acolo unde speranţa unui câştig rapid este aruncat în balanţă fără altă contragreutate decât interesul pentru cel slab şi oprimat.

Shelby era dintr-un bun aluat, o natură blândă şi docilă, pornit spre indulgenţă faţă de toţi cei care îl înconjurau. Nu neglija nimic din ceea ce putea contribui la sănătatea sau buna stare a negrilor săi. Dar se aruncase în speculaţii orbeşte... se angajase pentru sume importante. Poliţele lui se găseau în mâinile lui Haley... Iată cum se explică această convorbire relatată mai sus.

Elisa, apropiindu-se de uşă, auzise destul, ca să înţeleagă că un negustor făcea oferte de cumpărare de sclavi. Ar fi vrut să rămână mai mult la uşă ca să asculte, dar în aceeaşi clipă stăpâna ei o chemă, aşa că trebui să plece. I se păruse totuşi că ar fi vorba de copilul ei. Se înşelase oare? Inima îi bătu cu putere. Strânse fără să vrea copilul la piept, încât mititelul întoarse mirat capul, ca să-şi privească mama.

— Elisa! Dar ce ai fată astăzi? spuse stăpâna văzând-o luând un lucru drept altul, răsturnând masa de lucru şi dându-i o cămaşă de noapte drept rochia de seară pe care i-o ceruse.

Elisa se opri brusc.

— Doamnă, spuse ea, ridicând ochii către cer; apoi, izbucnind în lacrimi, căzu pe un scaun suspinând.

— Dar bine, Elisa, copila mea, ce ai?

— Oh! Doamnă! Doamnă! A fost un negustor, care a vorbit cu domnul. L-am auzit!

— Ei şi? Ce-i cu asta?

— Doamnă, credeţi că domnul ar vrea să-l vândă pe Henry al meu?

Şi biata fiinţă se aruncă din nou pe scaun suspinând amarnic.

— Ei bine, nu, proasto! Ştii bine că stăpânul vostru nu face afaceri cu negustorii din sud, şi că n-are obiceiul să-şi vândă sclavii atâta vreme cât ei se poartă bine... Şi apoi, nebună ce eşti, cine ar vrea să-ţi cumpere pe Henry al tău şi ce să facă apoi cu el? Hai, usucă-ţi lacrimile, agaţă rochia şi piaptănă-mă... Ai face bine să nu mai asculţi pe la uşi!

— Da, doamnă, dar dumneavoastră n-aţi consimţi... ca să...

— Ce nebunie! Nu, desigur, nu voi admite. Şi cu asta gata.

Liniştită de vorbele stăpânei sale, Elisa o îmbrăcă la repezeală şi râse de propriile ei temeri.

Doamna Shelby era o fiinţă superioară atât ca suflet cât şi ca inteligenţă. Ea nu ştia nimic din încurcăturile băneşti ale soţului ei, astfel că fusese sinceră cu Elisa. Se gătea pentru o vizită aşa că nu mai reţinu nimic din cele discutate.

MAMA

Crescută de mică de stăpâna ei, Elisa fusese totdeauna tratată ca o favorită.

Cei care au călătorit prin sudul Americii au putut să observe eleganţa rafinată, dulceaţa vocii şi a manierelor care par să fie un dar special al unor mulatre. Aceste graţii înnăscute, sunt adesea unite cu o frumuseţe orbitoare şi aproape totdeauna mărite de daruri personale. Fusese căsătorită cu un tânăr de condiţia sa, harnic şi frumos, care trăia pe o proprietate vecină. El se numea George Harris. Acest tânăr fusese împrumutat de stăpânul lui, pentru a munci într-o fabrică de saci. Îndemânarea şi priceperea îi dădură un loc de frunte. El inventă o maşină de curăţat cânepa. Faţă de educaţia şi starea socială în care era îngrădit inventatorul, se poate spune că el desfăşurase tot atâta geniu mecanic cât Whitney cu maşina lui pentru bumbac. Era iubit de toţi din fabrică. Totuşi, cum acest sclav, în faţa legii nu era un om, ci un lucru, toate aceste calităţi superioare erau supuse controlului tiranic al unui stăpân vulgar şi cu idei strâmte. Zgomotul invenţiei ajunsese până la el; se duse la fabrică să vadă ce ispravă făcuse acest obiect cu creier; fu primit cu entuziasm de către director care-l felicită că avea un sclav atât de destoinic.

George îi făcu onorurile fabricii, îi arătă maşina sa, şi puţin ameţit de laude vorbi atât de bine, se arătă aşa de mare, păru atât de frumos, încât stăpânul lui începu să simtă un sentiment penibil de inferioritate. Ce nevoie avea sclavul lui să străbată ţara, să inventeze maşini şi să-şi ridice capul printre boieri? Trebuie făcută ordine... Trebuia să-l aducă la el, să-l pună să

sape pământul... Se va vedea atunci ce măreţ este! Fabricantul şi toţi lucrătorii fură foarte miraţi că cere socoteală lui George, că vroia, zicea el, să-l ia imediat acasă.

— Dar domnule Harris, spunea fabricantul, nu cumva e o hotărâre pripită?

— Ce importă! Nu-i al meu?

— Am consimţi bucuroşi să ridicăm preţul!

— Nu-i un motiv: n-am nevoie să-mi închiriez sclavii când aceasta nu-mi mai place.

— Dar, domnule, păcat, pentru că pare foarte potrivit pentru munca aceasta!

— Posibil. Dar aş paria că la muncile la care l-am pus eu, niciodată n-a fost atât de potrivit.

— Şi apoi, spuse destul de neîndemânatic unul dintre lucrători, gândiţi-vă la maşina pe care a inventat-o.

— Ah! Da! O maşină care să scutească de oboseală? Asta a inventat, pariez. Numai un negru putea să inventeze aşa ceva. Nu sunt ei înşişi nişte maşini? Nu rămâne.

Când auzi această condamnare, pe care o ştia fără drept de apel, George rămase năucit, îşi încrucişă braţele pe piept şi îşi muşcă buzele; dar revolta îi ardea pieptul ca un vulcan, făcea să-i curgă prin vine torente de lavă înflăcărată, respiraţia îi era scurtă, ochii săi mari şi negri aveau strălucirea cărbunilor aprinşi. Ar fi avut fără îndoială o ieşire fatală, dacă directorul nu i-ar fi spus încetişor, atingându-i mâna:

— Cedează George, du-te cu el acum; vom încerca să te reluăm.

Tiranul observă gestul. Acest lucru îl întărâtă şi mai mult în hotărârea de a păstra victima în puterea lui. George fu adus la fermă şi întrebuinţat la muncile cele mai grele. Fără îndoială că a făcut toate sforţările ca să nu crâcnească nimic; dar faţa lui mohorâtă şi privirile lui erau suficiente pentru a arăta ce simte. Semne prea vizibile pentru a putea confunda un om cu un lucru!

În timpul perioadei fericite când lucra la fabrică, George o văzuse pe Elisa şi se însurase cu ea; în acest timp bucurându-se de încrederea şi favoarea şefului său, avea libertatea deplină să se ducă oriunde vroia. Căsătoria aceasta primise aprobarea doamnei Shelby, care, ca toate femeile îi plăcea să se ocupe cu căsătoriile; era fericită să o poată mărita pe favorita ei cu un om care-i convenea din toate punctele de vedere. Nunta se făcu în

salonul cel mare al doamnei Shelby, care ţinuse să împodobească ea însăşi cu flori de lămâiţă frumosul păr al miresei.

Timp de un an sau doi, Elisa îşi văzu bărbatul destul de des; nimic n-a întrerupt fericirea lor, afară de pierderea a doi copilaşi abia născuţi. Durerea ei a fost atât de mare, încât a trebuit să intervină cu toată autoritatea doamna Shelby, pentru a o face să se mai liniştească. Totuşi, numai naşterea micului Henry a fost în stare s-o calmeze cu totul. Toate resursele ei de dragoste, toate pornirile de afecţiune, toate aceste sentimente clocotitoare, se îndreptară către copil. Elisa a fost, deci, fericită până în ziua când bărbatul ei smuls violent de la fabrică, îşi reluă jugul de fier la stăpânul lui. Fabricantul, credincios cuvântului dat, îl vizită pe domnul Harris la câtva timp după plecarea lui George, sperând că clocotul urii s-ar fi stins... Făcu toate sforţările ca să capete înapoi sclavul.

— Nu-ţi mai pierde timpul degeaba, răspunse Harris pe un ton repezit, ştiu ce am de făcut, fără să mi-o mai spui dumneata.

— Nu vreau să vă influenţez cu nimic domnule, dar cred că ar fi în interesul dumneavoastră să-mi daţi omul în condiţiile...

— Înţeleg, domnule...

— Am surprins zilele trecute şoaptele dumneavoastră... Suntem într-o ţară liberă, domnule! Omul este al meu şi fac ce vreau cu el.

Astfel dispărură ultimele speranţe ale lui George. Nu mai avea de aici înainte în faţa lui, decât o viaţă de mizerie, de muncă brută, devenind din ce în ce mai amară prin toate batjocurile şi umilinţele pe care numai o bestie este capabilă să le inventeze pentru exploatarea nenorociţilor de sub puterea sa.

SOŢ ŞI TATĂ

Doamna Shelby plecase. Elisa stătea pe verandă şi urmărea cu ochii trăsura care se depărta. O mână i se aşeză pe umăr; tresări uşor şi se întoarse brusc: un strălucitor surâs îi lumină faţa.

— George, tu eşti? M-ai speriat. Oh! Sunt fericită că te văd. Doamna lipseşte toată seara. Hai, vino în camera mea...

Spunând aceste cuvinte, se îndreptară spre o cameră drăguţă, lângă vestibul, unde de obicei stătea toată ziua când lucra.

— Oh! Sunt foarte fericită! Dar tu de ce eşti trist? Uite ce măricel s-a făcut Henry! Nu-i frumos? spuse Elisa mângâindu-i buclele mătăsoase şi sărutându-l.

— Mai bine nu s-ar fi născut, spuse George cu amărăciune; mai bine nu mă năşteam nici eu.

Surprinsă şi înspăimântată, Elisa se aşeză şi aplecând capul pe umărul bărbatului, izbucni în lacrimi.

— E urât din partea mea, sărmană fiinţă, că te fac să suferi atâta.Oh! De ce m-ai cunoscut?... Ai fi putut fi atât de fericită... şopti el cu vocea foarte duioasă.

— George, George! Cum poţi să vorbeşti aşa? Ce ţi s-a întâmplat? Ce este? Am fost atât de fericiţi până acum!

— Da, draga mea, am fost fericiţi, zise George.

Apoi, luând copilul pe genunchi, îl privi fix în ochii negri, mângâindu-l pe cap.

— Cât îţi seamănă! Şi eşti cea mai frumoasă femeie pe care am văzut-o vreodată şi cea mai bună pe care am dorit s-o cunosc şi totuşi aş fi vrut să nu ne fi cunoscut niciodată.

— George, cum poţi?...

— Da, Elisa, numai mizerie, mizerie, mizerie. Viaţa mea e mai păcătoasă decât a unei râme... Viaţa asta mă înghite, sunt un biet sclav pierdut şi părăsit... Şi te târăsc în căderea mea şi pe tine... Asta-i totul! De ce încercăm să mai facem câte ceva, de ce mai învăţăm câte ceva? Să fim cineva? La ce-i bună viaţa? Aş vrea să mor!

— Scumpul meu George, acum înţeleg că nu-i bine. Ştiu ce mult te-a costat pierderea locului de la fabrică... Ştiu că ai un stăpân nemilos... dar te rog, mai ai puţină răbdare... Poate că...

— Răbdare! strigă el întrerupând-o. N-am avut răbdare. Am spus vreun cuvânt când a venit şi m-a luat, fără nici un motiv, de acolo de unde toţi erau buni cu mine? Lua tot profitul muncii mele şi toţi spuneau că muncesc bine.

— Asta e într-adevăr groaznic... Dar în definitiv, e stăpânul tău, ştii bine...

— Stăpânul meu! Eh! Cine l-a făcut stăpânul meu? Mă gândesc la mine... Sunt şi eu un om ca şi el: valorez mai mult ca el! Ştiu să muncesc mai bine decât el şi să conduc treburile mai bine Ca el. Citesc mai bine, scriu mai bine şi am învăţat toate eu singur, fără să-i datorez nimic. Am învăţat chiar fără voia lui; şi acum cu ce drept vrea să facă din mine, din nou un animal de, povară, să mă smulgă de la lucrul pe care-l făceam bine, pentru a mă pune să fac muncă de vită. Ştiu ce vrea; vrea să mă doboare, să mă umilească. De aceea mă întrebuinţează la treburile cele mai josnice şi cele mai umilitoare.

— George! Mă sperii. Nu te-am auzit niciodată vorbind astfel. Mi-e teamă să nu faci cine ştie ce... înţeleg ce simţi, dar fii cu băgare de seamă. Din dragoste pentru mine şi pentru Henry.

— Am fost prudent şi am fost răbdător; dar din zi în zi răul creşte; carnea şi sângele nu pot să mai suporte. Nu scapă nici o ocazie să nu mă tortureze şi să nu mă insulte. Credeam că-mi va fi posibil să muncesc ca lumea şi să trăiesc în pace. Să am puţin timp ca să citesc şi să învăţ lucruri noi în afara orelor de muncă... Nu! Cu cât duc mai mult greul, cu atât mă încarcă mai mult! Spune că vede el, cu toate că nu spun nimic, ca am pe dracu în mine şi are ambiţia să mi-l scoată... Ei bine, da! într-una din zilele astea dracul va ieşi, dar într-un fel care nu-i va place deloc...

— Scumpule! Ce ne vom face? spuse Elisa plângând.

— Nu mai târziu decât ieri, spuse George, pe când încărcam o căruţă cu pietre, tânărul stăpân, domnul Tom, care era acolo, trosni din bici pe la urechile calului, care s-a speriat. L-am rugat foarte politicos să înceteze; dar de unde! Am reînoit rugămintea însă el s-a repezit la mine şi m-a lovit. I-am prins mâna. A început să strige sălbatic, m-a lovit din nou şi a alergat spre tatăl lui, spunându-i că-l bat. Acesta deveni furios, spuse că mă va învăţa minte ca să ştiu cine-i stăpânul meu. Mă legă de un pom, tăie vergi şi-i spuse tânărului domnişor că putea să mă lovească până va obosi. Ceea ce şi făcu.

Fruntea sclavului se posomorî. O flacără îi ţâşni din ochi. Elisa tremura.

— Cine l-a făcut pe omul acesta stăpânul meu? murmură el din nou; iată ceea ce vreau să ştiu...

— Dar, spuse Elisa cu tristeţe, eu am crezut totdeauna că trebuie să ascult pe stăpânii mei.

— Poate că tu ai dreptate în ceea ce te priveşte; ei te-au crescut ca pe copilul lor: te-au hrănit, te-au îmbrăcat, te-au tratat bine, te-au învăţat; astea le dă drepturi. Dar mie? Lovituri de picioare, pumni, insulte şi înjurături. Câteodată părăsit cu totul... Iată ce-i datorez! Mi-am plătit întreţinerea însutit; dar nu mai vreau să sufăr, nu! Nu mai vreau!

Elisa tremura şi tăcea. Nu-l văzuse niciodată pe George în starea aceasta şi toate ideile ei de supunere se clătinau sub uraganul acestei pasiuni.

— Ştii căţeluşul pe care mi l-ai dat? Era bucuria mea; noaptea dormea cu mine; ziua mă urmărea peste tot, mă privea cu dragoste ca şi cum ar fi înţeles suferinţele mele. Zilele trecute, pe când îl hrăneam cu câteva rămăşiţe la uşa bucătăriei, stăpânul ne văzu şi spunându-mi că hrăneam un câine pe socoteala lui, îmi ordonă să-i leg o piatră de gât şi să-l arunc în gârlă.

— George! N-ai făcut-o desigur!

— Eu? Nu! Dar a făcut-o el! El şi cu Tom îl omorârâ cu pietre. Bietul câine mă privea trist şi se mira că nu vin să-l apăr. M-au biciuit că n-am ascultat... Dar ce importă oare asta. Stăpânul meu va şti că eu nu sunt dintre aceia pe care biciul îi încovoaie... Va veni şi ziua mea... Să ia seama!

— Ce-o să faci? George, să nu faci ceva necugetat...

— Ascultă! în ultimul timp, stăpânul mi-a spus c-a făcut rău că m-a lăsat să mă însor în afară de ferma lui; că nu se are bine cu Shelby pentru că sunt orgolioşi şi cu nasu-n sus. El spune că tu îmi bagi în cap să fiu mândru... Că nu mă mai lasă să vin pe aici şi că o să-mi dea o altă femeie cu care să mă stabilesc la el... La început s-a mulţumit numai să murmure, ieri însă, mi-a spus că trebuie s-o iau pe Mina la mine, că dacă nu vreau mă vinde dincolo de râu.

— Totuşi suntem căsătoriţi cu preot, la fel ca şi cum ai fi fost alb, spuse Elisa cu naivitate.

— Eh! Nu ştii că un sclav nu poate să se însoare. Aşa e legea. Nu pot să te păstrez ca nevastă dacă el vrea să ne despartă... Iată pentru ce mai bine nu te cunoşteam! Iată pentru ce mai bine nu mă năşteam. Era mai bine pentru amândoi şi pentru copilaşul acesta pe care-l aşteaptă aceeaşi soartă.

— Stăpânul meu e aşa de bun!

— Da, dar cine ştie? El poate să moară şi copilul poate să fie vândut cine ştie cui. La ce-i serveşte că-i aşa de frumos, vioi şi inteligent? Îţi spun eu, Elisa, fiecare calitate a copilului îţi va străpunge inima cu mare durere.

Aceste cuvinte se împlântau ca nişte pumnale în inima femeii. Fantoma vânzătorului de sclavi trecu prin faţa ochilor săi... Ca şi cum ar fi primit lovitura de moarte, chipul său păli şi i se tăie respiraţia... în timpul acesta copilaşul neştiutor se juca liniştit. Elisa ar fi vrut să-i împărtăşească lui George temerile pe care le avea, dar nu mai îndrăzni.

"Nu, gândi ea, să nu-i mai adaug încă o greutate la cele pe care le are de dus, bietul om! Nu, n-o să-i spun nimic. Şi afară de asta cred că stăpâna mea nu m-a înşelat."

— Hai, Elisa, draga mea, curaj şi rămas bun, spuse bărbatul cu tristeţe. Mă duc.

— Te duci! Te duci! Unde, George?

— În Canada, spuse el înfrânându-şi emoţia, şi când voi fi acolo, te voi răscumpăra. Este ultima speranţă ce ne mai rămâne. Ai un stăpân bun şi n-o să refuze să te vândă pe tine şi pe copil...

— Ce nenorocire! Şi dacă te prinde?

— Nu voi fi prins, Elisa, voi muri mai înainte: voi fi liber sau mort.

— O să te sinucizi?

— Nu va fi nevoie. Mă vor omorî ei...

— George! Din dragoste pentru noi, te rog, fii prudent. Să nu intri în păcat, să nu-ţi iei nici viaţa ta şi nici a altuia.

— Da, da, Elisa, dar ascultă planul meu: stăpânul m-a trimis azi cu o scrisoare la domnul Symmer, care locuieşte la o milă mai departe. Desigur că se aşteaptă să vin aici şi să mă plâng de tot ce îndur, mai ales de hotărârea de a mă despărţi de tine. Dar eu mă voi întoarce resemnat, ca şi cum lucrurile ar fi aranjate. Am câteva pregătiri de făcut, voi fi ajutat şi în opt zile voi fi printre acei care lipsesc la apel. Haide, rămas bun! zise George, strângând mâinile Elisei şi privind-o în adâncul ochilor.

Bărbatul şi soţia se despărţiră.

O SEARĂ CU UNCHIUL TOM

Coliba unchiului Tom, făcută din trunchiuri de copac, era ca o dependinţă a casei stăpânilor. Grădiniţa era plină de flori, de legume, tufe de fragi şi zmeură. Trandafiri agăţători acopereau întreaga faţadă.

Dar să intrăm înăuntru!

Masa stăpânilor era terminată şi mătuşa Chloe, cea mai vestită bucătăreasă din ţinut, după ce supraveghease şi dăduse dispoziţii celor din subordinea ei, se retrăgea pe domeniile sale, ca să pregătească masa bătrânului ei soţ. Faţa ei era neagră, rotundă, strălucitoare, şi radia de mulţumire şi bunătate, sub tulpanul bine aranjat.

Patul era într-un colţ, acoperit cu o cuvertură albă ca zăpada; la picioarele lui o bucată de covor. Această parte a colibei era socotită ca salon şi ferită ca atare de toate ravagiile copiilor. In celălalt colţ era de asemenea un pat, dar mai puţin pretenţios; acesta era fără îndoială cel de care se serveau. Pe pereţi erau câteva cromolitografii naive. Pe o bancă rudimentară, doi copilaşi, cu ochii negri şi părul ciufulit, erau atenţi la primii paşi pe care îi încerca un sugar, dar care în realitate erau numai simple căzături.

Masa, cam şchioapă, era aşezată în faţa focului şi pregătită de cină. În capul ei, stătea unchiul Tom, cel mai destoinic muncitor al lui Shelby. Tom fiind eroul povestirii trebuie să-l prezentăm cititorilor noştri. Era un om puternic şi bine clădit: pieptul lat, membre viguroase, tenul de abanos lucitor. O faţă ale cărei trăsături pur africane era caracterizată de o expresie de bun simţ, gravă şi reculeasă,unită cu duioşie şi bunătate. Avea în toată înfăţişarea o demnitate şi un respect de sine însuşi, amestecate cu nu ştiu ce fel de simplitate umilă şi încrezătoare. Era foarte ocupat în acel moment: se căznea, cu o grijă deosebită, să contureze câteva litere pe o tăbliţă. Era supravegheat în această operaţie de tânărul domn George, în vârstă de treisprezece ani, care îşi dădea toată importanta rolului său de profesor.

— Nu în partea asta, unchiule Tom, nu în partea asta, striga el cu vioiciune, văzând că unchiul Tom întorcea la dreapta coada lui g.

— Aşa-i! spuse unchiul Tom, privind cu respect şi admiraţie g-urile fără număr înşirate de profesor pe tăbliţă.

— Ce bine ştiu albii să facă toate lucrurile! spuse mătuşa Chloe oprindu-se cu furculiţa în mână şi privind cu mândrie pe micul George. Ce bun e că vine să ne dea în fiecare seară lecţii!

— Dar, mătuşă Chloe, zise George, eu mor de foame. Nu-s gata bunătăţile alea?

— Îndată, domnule George, zise Chloe, inspectând tăvile şi începând iar una din lungile ei poveşti în care se lăuda cu arta ei culinară.

— Haideţi! Pierre, Moise, căraţi-vă, pui de negri! Şi tu Polly... Lasă că are mama grijă de tine! Dumneavoastră, domnule George, lăsaţi acuma cărţile şi aşezaţi-vă la masă, într-o clipă aduc mâncarea.

— Ar fi trebuit să rămân acasă, dar ştiam eu ce bunătăţi mă aşteaptă aici, mătuşă Ghloe! spuse micul George.

— Bine ai făcut, inimioara mea, răspunse ea, punându-i o prăjitură caldă în farfurie. Ştiai că bătrâna Chloe îţi păstrează cele mai bune bucăţi?

Apoi începu iarăşi să istorisească pentru nu ştiu a câta oară povestea cu generalul Konox, care s-a servit de trei ori din pateul făcut de ea.

George, după ce se sătură bine, dădu şi copiilor câte o bucată de prăjitură, şi în timp ce împreună cu Tom se aşeză confortabil la gura sobei, mătuşa Chloe, luă sugarul pe genunchi dându-i să mănânce în timp ce mânca şi ea. Pierre şi Moise se tăvăleau pe sub masă strigând şi trăgând de picioare pe cea mică.

— Nu puteţi să fiţi mai cuminţi când vin albii în vizită? strigă mătuşa Chloe la ei. N-aveţi de gând să isprăviţi odată?

Ii mai cicăli câtva timp cu un ton de satisfacţie maternă, apoi, după ce spălă pe Polly, o duse în braţele lui Tom, apucându-se de strâns masa. Joaca, dansurile şi strigătele mai continuară până când fiecare căzu mort de oboseală.

În timp ce în colibă se petrecea această scenă, o alta cu totul diferită avea loc în casă.

Negustorul şi Shelby, stăteau unul în faţa altuia în sufragerie, masa era plină de hârtii şi de tot ce e necesar pentru scris. Domnul Shelby numără un teanc de bilete, pe care-l dădu negustorului să-l verifice.

— E bine, spuse acesta, n-a mai rămas decât să semnaţi.

Shelby luă cu grabă actul de vânzare şi-l semnă, ca un om grăbit să termine o treabă plicticoasă. Haley scoase dintr-o mapă veche un document -pe care i-l dădu lui Shelby. Acesta îl apucă neputându-şi stăpâni nerăbdarea.

— Gata, spuse Haley ridicându-se.

— Gata, reluă Shelby cu un aer visător; şi scoţând un lung suspin, repetă încă o dată: gata!

— Nu pari prea încântat, mi se pare? zise negustorul.

— Haley, sper că-ţi vei reaminti de promisiunea de a nu-l vinde pe Tom fără a şti în ce mâini va intra?

— Păi e tocmai ce ai făcut şi dumneata.

— Da, dar ştii ce nevoie m-a împins!

— Ei, şi eu aş putea să fiu constrâns. Totuşi voi căuta să-i dau un loc bun lui Tom. Dacă-i mulţumesc pentru ceva lui Dumnezeu, e pentru că nu m-a făcut crud.

Negustorul explicase suficient ce-nţelegea el prin umanitate, dar cum împrejurările actuale îl împinsese pe Shelby la pasul acesta îl lăsă să plece fără altă discuţie, apoi îşi aprinse o ţigare ca să se liniştească.

SENTIMENTELE MĂRFII OMENEŞTI

Intrând în dormitor, domnul Shelby se aşeză într-un fotoliu, cercetând scrisorile venite cu poşta de după-masă, iar doamna Shelby, în picioare în faţa oglinzii, se pieptăna. O dispensase pe Elisa de această treabă, pentru că observase, în timpul serii, că femeia era de o paliditate neobişnuită şi cu ochii speriaţi. Dar îşi aminti convorbirea avută de dimineaţă şi întorcându-se către bărbatul ei, îl întrebă liniştită:

— Apropo, Arthur, cine era omul ăla prost crescut, pe care l-ai adus la masă?

— Se numeşte Haley, zise Shelby, neridicând ochii de pe scrisoare.

— Bine, Haley, dar cine e, şi ce caută aici?

— Ei, Doamne! E un om cu care am făcut nişte afaceri, când am fost ultima oară la Natchez.

— Ei şi? Asta l-a îndreptăţit să vină să se instaleze la noi la masă?

— Nu... Eu l-am poftit. Aveam nevoie de el.

— E un negustor de sclavi? continuă doamna Shelby, observând oarecare încurcătură în răspunsurile bărbatului.

— Eh! Dragă, cine ţi-a mai băgat şi asta în cap?

— Nimeni! Numai că astăzi, Elisa era foarte frământată şi speriată, când mi-a spus că stai de vorbă cu un negustor de sclavi, care îţi făcea ofertă pentru fiul ei... O! Proasta!

— Ţi-a spus ea asta? întrebă el, reluând lectura scrisorii şi părând că-i dă cea mai mare atenţie, deşi o ţinea pe dos.

Tot trebuie să izbucnească odată, îşi spuse el, mai bine acum decât mai târziu.

— I-am spus Elisei, reluă doamna Shelby, continuând să-şi aranjeze părul, că trebuie să fie nebună să se amărască astfel, pentru că tu nu tratezi cu oameni de soiul acesta... Şi pe urmă, ştiam că nu intenţionezi să vinzi nici un sclav... Şi cu atât mai puţin pe micul Henry.

— Da, Emilia, aşa am gândit şi am spus totdeauna, dar astăzi, afacerile mele sunt într-o stare... că nu pot... Trebuie să vând pe unul din ei.

— Mizerabilului ăstuia, să-i vinzi? E imposibil! Nu vorbeşti serios!

— Cu tot regretul, trebuie să-ţi spun că sunt serios. Am consimţit să-l vând pe Tom!

— Ce? Pe Tom al nostru? Fiinţa este bună şi credincioasă! Sclavul tău din copilărie? Oh! Domnule Shelby! Şi-i mai promiseseşi încă şi libertatea... I-o spusesem amândoi de atâtea ori... Ah! Acum pot să cred orice... Chiar că-l vinzi pe micul Henry, unicul copil al bietei Elisa.

Doamna Shelby pronunţă aceste cuvinte cu un ton între durere şi indignare.

— Ei, bine, dacă vrei să ştii tot, asta-i! Am consimţit să-i vând pe amândoi. Nu ştiu de ce aş fi privit ca un monstru, pentru că fac ceea ce face toată lumea în fiecare zi...

— Dar de ce tocmai pe ei? Dacă aveai nevoie să vinzi, nu puteai să alegi pe altcineva?

— Pentru că de pe urma lor, realizez cea mai mare sumă. Iată de ce n-am putut alege. Individul mi-a oferit un preţ bun pentru Elisa, dacă asta îţi convine mai bine...

— Mizerabilul!... strigă doamna Shelby.

— N-am vrut să-l ascult nici un moment. Din cauza ta, ştiam cât ţii la ea...

— Dragul meu, zise doamna Shelby, revenindu-şi, iartă-mă! Am fost prea aspră; m-ai surprins. Nu eram pregătită... Dar, desigur că-mi dai voie să intervin pentru aceste biete creaturi. Tom este un negru, dar e un suflet nobil şi un om credincios. Sunt sigură, domnule Shelby, că la nevoie şi-ar fi dat viaţa pentru dumneata...

— Da, îndrăznesc s-o spun. Ce vrei! Trebuia!

— Dar de ce să nu sacrifici ceva bani? Hai! Aş sacrifica din toată inima partea mea. Am încercat, m-am forţat să îndeplinesc datoria mea faţă de aceste biete fiinţe atât de simple şi atât de nenorocite. Cum aş putea să mai scot capul în faţa lor, dacă pentru o mizerabilă sumă de bani, vindem pe demnul şi excelentul Tom? De ce îi smulgem într-o clipă, tot ce l-am învăţat să iubească şi să respecte? Am vorbit adesea cu Elisa despre copilul ei şi despre îndatoririle ei ca mamă... Şi acum... Şi aş putea să-i mai spun, dacă tu i-l smulgi ca să-l vinzi? Şi eu care-i spusesem că un suflet valorează mai mult decât toate bogăţiile lumii...

— Sunt foarte îndurerat, Emilia, că o iei astfel. E drept, că respect sentimentele tale, fără să pretind că le împărtăşesc întocmai. Dar ţi-o spun acum, solemn: e inutil! E singurul mijloc de-a mă salva... Nu vroiam să ţi-o spun... Vezi, trebuie să vorbesc clar... Sau îi vând pe aceştia doi, sau trebuie să vând totul! Se duc unde s-ar duce altfel toţi ceilalţi! Haley are o ipotecă asupra mea; dacă nu o onorez, va lua totul. Am economisit, am încercat peste tot, am împrumutat, am făcut de toate, numai că n-am cerşit... şi n-am putut să ajung s-o scot la capăt cu socotelile, fără preţul luat pe aceştia doi.

S-ar fi spus că doamna Shelby primise o lovitură mortală. Rămase un moment nemişcată, apoi se întoarse către masa de toaletă, îşi puse capul în mâini, scoţând un geamăt.

— Blestemat să fie sclavajul! Blestemată muncă! Blestem pe stăpâni, blestem pe sclavi! Nebună am fost să cred că aş putea face ceva împotriva răului acestuia infernal! E un păcat să ai sclavi cu legi ca ale noastre. Totdeauna am gândit-o! Când eram fată tânără şi de când m-am măritat.

— Ia te uită! Ai devenit aboliţionistă!

— Da! Aboliţionistă! Câte ştiu eu despre sclavaj nu mai am nevoie de alţii ca să mă instruiască. Ştii că n-am crezut niciodată că sclavajul este un drept, şi nu din voinţa mea am avut sclavi.

— Şi preotul la biserică a recunoscut necesitatea sclavajului. Aşa că, draga mea, sper că îţi dai seama că am făcut tot ce mi-a stat în putinţă faţă de împrejurări.

— Da, da, fără îndoială, spuse doamna Shelby, învârtindu-şi ceasul de aur, nervoasă. N-am nici o bijuterie de preţ, adăugă ea, dar ceasul acesta poate că valorează totuşi ceva. A costat scump. Pentru a salva copilul Elisei aş sacrifica tot ce am...

— Sunt dezolat, Emilie, într-adevăr dezolat, că te-am îndurerat astfel. Dar, lucrul e făcut! Actele de vânzare sunt semnate şi se găsesc în mâna lui Haley. Să mulţumim lui Dumnezeu că răul nu este mai mare. Haley ar fi putut să ne ruineze pe toţi dar acum e dezarmat. Dacă l-ai cunoaşte ca mine... ţi-ai da seama ce uşor am scăpat.

— E aşa de aspru?

— Eh! Doamne! Nu-i propriu-zis un om crud dar e un om care nu trăieşte decât pentru afaceri: rece, inflexibil şi de neînlăturat, ca moartea! Şi-ar vinde şi pe maică-sa, dacă ar găsi un preţ bun, fără să-i vrea prin aceasta vreun rău bietei femei.

— Şi mizerabilul acesta îl cumpără pe bunul, pe credinciosul Tom, pe copilul Elisei?

— Da, scumpa mea. Adevărul e că-mi vine foarte greu... Nici nu vreau să mă gândesc. Haley va veni mâine dimineaţă ca să-i ia în posesie, voi da ordin să am calul înşeuat dis de dimineaţă şi voi pleca. N-aş putea să-l văd pe Tom, nu, n-aş putea. Tu ar trebui să aranjezi o plimbare, undeva, şi s-o iei pe Elisa; nu trebuie ca aceasta să se întâmple de faţă cu ea!

— Nu, nu! Nu vreau în nici un chip să ajut sau să fiu complicea cruzimilor acestea; mă voi duce să-l văd pe bătrânul Tom, voi fi alături de el în nenorocirea lui; vor vedea cel puţin, că stăpâna lor suferă cu ei şi pentru ei. Cât despre Elisa, mi se sfâşie inima! Să ne ierte Dumnezeu! Cum de s-a întâmplat, de am ajuns la această crudă necesitate?

Această convorbire era ascultată de o persoană a cărei prezenţă nu era bănuită de domnul şi doamna Shelby. Între vestibul şi dormitor, mai era o cămăruţă. Elisa, cu sufletul răvăşit, cu mintea tulburată, s-a gândit să se ascundă acolo şi

cu urechea lipită de uşă, nu pierduse nici un cuvânt din cele spuse.

Când vocile încetară, ea se retrase binişor, palidă, tremurând, cu trăsăturile contractate şi cu buzele strânse... Nu mai semăna deloc cu dulcea şi timida fiinţă care fusese până atunci. Se strecură cu băgare de seamă în coridor, se opri un moment la uşa stăpânei sale, apoi intră în camera sa, unde fiecare lucruşor îi aducea aminte, că în definitiv, până acuma fusese fericită, în pat dormea copilaşul, îl privi cât era de frumos şi de nevinovat şi inima i se strânse.

"Biet copilaş! Te-au vândut, dar mama ta te va salva! " Nici o lacrimă nu căzu din ochii ei; durerea îi era prea mare. Elisa luă un creion, o bucată de hârtie şi scrise în grabă:

Doamnă, scumpă doamnă! Nu mă socotiţi o ingrată, nu gândiţi rău despre mine, dar am auzit tot ce-aţi vorbit cu domnul. Vă părăsesc pentru a-mi salva copilul. Nu mă condamnaţi. Nu voi uita niciodată bunătatea dumneavoastră.

Îndoi repede hârtia şi scrise adresa; se duse apoi la un sertar, făcu un mic pachet cu lucruşoare pentru copil şi îl legă strâns de brâu cu o basma. Apoi, pentru că o mamă se gândeşte la toate, chiar în clipele cele mai groaznice, adăugă la pachet câteva din jucăriile favorite ale micuţului. Sculă cu destulă greutate copilul somnoros, care o întrebă unde mergea. Mamă-sa îl strânse la piept şi el îşi dădu seama că se pregătea ceva extraordinar.

— Sst! Henry. Nu trebuie să vorbeşti tare. Un om rău vrea să vină să-l ia pe dragul meu Henry de la mama lui, şi să-l ducă departe, într-un loc unde este întuneric beznă... Dar mama nu vrea să-l părăsească pe Henry... ea o să-l îmbrace pe băieţel şi o să fugă cu el, pentru ca omul rău să nu-i prindă.

Spunând aceste cuvinte ea îmbrăcă copilul, şi luându-l în braţe îi şopti la ureche: "Fii cuminte!" şi ieşi fără zgomot.

Era o noapte rece şi înstelată. Bătrânul Bruno, câinele de Terra-Nova, se ridică uşor cu un mârâit surd, dar ea îl linişti imediat. Instinctul îi spuse că ceva neobişnuit se petrece şi privind pe rând, casa şi sclava, câinele se luă pe urmele fugarei.

Ajunsă la coliba unchiului Tom, Elisa bătu uşor în fereastră.

— Doamne sfinte! Cine-i acolo? întrebă Chloe, ridicându-se dintr-o dată, trăgând perdeaua. Hai, îmbracă-te, Tom. Uite-o pe Liseta; e şi Bruno cu ea. Dar ce-i? Ce s-a întâmplat? Hai, că deschid!

La lumina lumânării pe care o aprinsese Tom, faţa răvăşită şi ochii speriaţi ai Elisei îi îngroziră pe cei din casă.

— Fug, unchiule Tom, fug, mătuşă Chloe! Îmi duc copilul... Domnul 1-a vândut.

— Vândut? repetară amândoi ca un ecou, ridicând mâinile a deznădejde.

— Da, l-a vândut, reluă Elisa cu o voce hotărâtă.

Şi le povesti tot ce auzise. La sfârşit, Tom, rămase de piatră, cu ochii măriţi ca în vis. Încet-încet, ca şi cum ar fi început să înţeleagă, se lăsă pe scaun, căzând cu capul pe genunchi.

— Nu pot să cred că este adevărat. Dar ce-a făcut, cu ce-i vinovat, ca să-l vândă stăpânul?

— Nu din cauza aceasta… N-a făcut nimic… Nici domnul n-ar fi vrut să-l vândă... şi mai cu seamă doamna. Dar au fost forţaţi s-o facă.

Le povesti în amănunt încurcăturile băneşti ale stăpânului.

— Sunt o mizerabilă că plec, dar n-am ce face!

— Păi bine, bătrâne, de ce nu pleci şi tu? întrebă mătuşa Chloe. Ce? O să aştepţi să te ducă de partea cealaltă a râului? Nu ştii că acolo negrii mor de oboseală şi de foame? Mai bine aş muri decât să mă duc acolo! Hai, mai e timp… Pleacă şi tu cu Lisa… Aveţi biletul ca să circulaţi oriunde… Hai, mişcaţi-vă… Stai să-ţi fac pachetul.

Tom ridică încet capul, privind în jurul lui cu tristeţe, dar liniştit, apoi spuse:

— Nu, nu voi pleca. Elisa să plece! Ea face bine! Situaţia cere ca ea să plece. Dar aţi auzit ce a spus: ori mă vinde pe mine, ori totul aici se ruinează. Cred că pot să suport mai bine ca oricare altul, şi un suspin îi ridică pieptul lui larg, care tresări dureros. Stăpânul m-a găsit întotdeauna când a avut nevoie de mine. Ei bine, o să mă găsească şi acum. Nu mi-am călcat niciodată cuvântul, nu m-am servit niciodată de bilet, altfel decât vorbisem. N-o să încep tocmai acum; mai bine să mă ia, decât să cauzez pierderea casei şi vânzarea tuturor. Stăpânul nu trebuie învinovăţit. O să aibă el grijă de noi!

Cu aceste cuvinte, Tom se întoarse către patul unde se vedeau micile capete ale copilaşilor săi şi suspinele izbucniră...

— Apoi, spuse Elisa care şedea încă lângă uşă, l-am văzut pe bărbatul meu azi după masă... L-au împins şi pe el până la capătul răbdării.Mi-a spus că vrea să fugă. Încercaţi să-i daţi de ştire, cum şi de ce am plecat. Spuneţi-i de asemenea, că voi încerca să trec în Canada. Spuneţi-i toată dragostea mea şi dacă nu-l voi mai revedea spuneţi-i...

Se întoarse o clipă către perete, îşi ascunse faţa, apoi reluă cu voce stinsă:

— Spuneţi-i să fie bun, pe cât îi va fi posibil. Băgaţi-l pe Bruno în casă, nu trebuie să mă urmeze.

Mai spuse câteva cuvinte de rămas bun, simple, amestecate cu binecuvântări; o apoi ridicând în braţe copilul mirat şi speriat dispăru în noapte.

DESCOPERIREA

După lunga discuţie avută seara, domnul şi doamna Shelby se culcară mai târziu ca de obicei.

— Ce-o fi cu Elisa astăzi? spuse doamna Shelby, după ce sună de vreo câteva ori fără nici un rezultat.

Domnul Shelby, în picioare, în faţa oglinzii, îşi ascuţea briciul. Uşa se deschise şi un tânăr mulatru intră cu apă pentru bărbierit.

— Andre! zise doamna Shelby, du-te de bate la uşa Elisei şi spune-i că am sunat-o de trei ori. Biata fată! adăugă ea încet, suspinând.

Andre reveni imediat, cu faţa speriată.

— Doamnă, sertarele Elisei sunt deschise, lucrurile sunt împrăştiate peste tot... Cred că a plecat.

Adevărul trecu ca un fulger prin faţa ochilor celor doi soţi. Domnul Shelby strigă:

— Să ştii că a bănuit... şi a fugit.

— Domnul fie lăudat! spuse doamna Shelby. Da, cred că a plecat.

— Doamnă, ceea ce spuneţi, n-are nici un sens; dacă a plecat va fi într-adevăr neplăcut pentru mine. Haley a văzut că

ezitam să-i vând copilul, şi-ar putea închipui că sunt complice la fugă, ori, aceasta îmi atinge onoarea.

Domnul Shelby părăsi camera în grabă.

De un sfert de oră era în casă un du-te-vino continuu. Zgomote de uşi deschise şi închise şi o amestecătură de feţe de toate nuanţele şi culorile.

O singură persoană ar fi putut să dea lămuriri, dar aceasta era tăcută. Era şefa bucătăreasă Chloe. Un nor de tristeţe acoperea faţa ei altădată veselă. Pregătea dejunul ca şi cum n-ar fi văzut şi n-ar fi auzit nimic din cele ce se petreceau în jurul ei.

O droaie de negri se grămădiră curioşi să vadă cum va primi Haley vestea.

— Sunt sigur că o să înceapă să înjure, spuse John.

— Păi sigur că-njură, spuse la rândul lui Mandy. L-am auzit şi ieri.

— Pariez că o să se înfurie rău, spuse Andre.

Haley apăru în sfârşit, cu cizme, împintenat... Din toate părţile i se aruncă în faţă vestea cea rea. Sclavii adunaţi n-au fost deloc dezamăgiţi în aşteptările lor.El începu să înjure şi înjura cu o abundenţă şi o uşurinţă care-i înveselea nespus; aveau totuşi grijă să se ferească din raza biciului său.

— Ei, Shelby, uite ceva extraordinar, strigă el intrând brusc în salon: se pare că fata a şters-o cu copilul.

— Domnule Haley... Doamna Shelby este aici, spuse el cu demnitate.

— Scuzaţi, doamnă, zise Haley salutând uşor şi cu un aer înţepat: repetam ce am auzit adineauri. Circulă o veste ciudată. E adevărat domnule?

— Domnule, răspunse Shelby, dacă vreţi să stăm de vorbă, vă rog să păstraţi buna cuviinţă. Andre, ia pălăria şi cravaşa domnului Haley... Luaţi loc, domnule... Da, cu regret trebuie să vă comunic că această tânără, care a auzit sau a bănuit ce se pune la cale, şi-a luat copilul şi a fugit astă-noapte.

— Mărturisesc că speram să procedaţi loial cu mine în această afacere, replică Haley.

— Ce? Domnule! spuse Shelby apropiindu-se furios de el. Ce vrei să spui cu asta? Celui care-mi pune onoarea la îndoială nu-i pot da decât un singur răspuns.

La aceste cuvinte negustorul deveni mai umil şi coborî tonul.

— E totuşi greu, murmură el, pentru un om care a făcut o afacere bună, să se vadă tras pe sfoară în felul acesta.

— Domnule, spuse Shelby, dacă n-aş fi înţeles că ai într-adevăr motive de-a fi supărat, nu toleram nici un moment modul grosolan în care te-ai prezentat acum la mine, şi adaug, pentru că explicaţia pare necesară, că nu tolerez nici cea mai mică insinuare din partea dumitale. Loialitatea mea nu poate fi suspectată. Dispuneţi de caii şi oamenii mei pentru a găsi ceea ce vă aparţine, într-un cuvânt, Haley, continuă el, părăsind brusc tonul de demnitate rece, pentru a reveni la cordialitatea francă, tot ce ai mai bun de făcut e să-ţi recapeţi buna dispoziţie, să mâncăm ceva, apoi vom vedea.

Doamna Shelby se ridică şi spuse că ocupaţiile nu-i permit să asiste la dejun şi însărcinând pe o mulatră cu preparatul şi servitul cafelei, părăsi salonul.

Haley încercă să facă vreo câteva glume, însă Shelby i-o tăie scurt, ceea ce îl făcu pe negustor să regrete că îi înmânase documentele.

Servitorii fură încunoştiinţaţi că trebuiau să pună şaua pe Bell şi Jerry, pentru a pleca în urmărirea fugarilor. Samuel şi Şam îşi dădură seama că treaba nu trebuia făcută cu toată graba şi că de aceeaşi părere, nemărturisită însă, sunt şi stăpânii lor.

După câtva timp, Samuel veni triumfător în galop cu Bell şi Jerry. Descălecă şi-i alinie lângă zid. Calul lui Haley era un tânăr armăsar întunecat, care n-avea nici o clipă astâmpăr.

— Oh! Oh! spuse Samuel... Sălbaticule!... şi faţa sa neagră se lumină de un gând drăcesc. O să te ţin eu'pe loc. Un fag mare umbrea curtea. Pe jos era răspândit jir. Samuel luă unul, se apropie de armăsar, îl mângâie, ca pentru a-l domoli, şi făcându-se că ajustează şaua, băgă sub ea jirul, în aşa fel ca cea mai mică greutate pusă pe şa să trezească sensibilitatea calului, fără să-i lase cea mai mică urmă de rană sau zgârietură.

— Aşa, spuse el, făcând o strâmbătură, vom vedea dacă va fi mai liniştit de acum.

În aceeaşi clipă doamna Shelby apăru pe balcon şi-i făcu un semn să se apropie.

— De ce ai întârziat atâta Samuel? Am trimis pe Andre ca să te grăbească.

— Doamnă, nu puteam să-i prindem pe amândoi deodată. Au alergat până la marginea livezii.

— Ei, bine! Acum Samuel, vei însoţi pe domnul Haley, ca să-i arăţi drumul... Să-l ajuţi... Ai grijă de cai, Samuel! Ştii că săptămâna trecută Jerry şchiopăta puţin. Să nu-l faci să meargă prea repede.

Doamna Shelby pronunţă aceste ultime cuvinte cu vocea scăzută şi cu o anumită intonaţie.

— În privinţa asta, lăsaţi pe mine, spuse Samuel. Şi se întoarse sub fag. Adresându-se lui Andre îi spuse că nu va fi surprins când calul domnului Haley o să înceapă să danseze în momentul când va fi încălecat.

— Ştii, Andre, că animalele au câteodată idei de astea.

— Bravo! zise Andre, făcând din ochi că a înţeles.

— Vezi, Andre, doamna vrea să câştige timp. Se vede cât de colo.

— Îl va câştiga... Las' pe mine.

— Ai să vezi, Andre! Ai să vezi! adăugă Samuel. Dacă i se va întâmpla ceva calului domnului Haley, o să sărim din şa şi o să alergăm să-i dăm ajutor. Da, o să-i dăm ajutor!...

Samuel şi Andre îşi clătinară capetele negre pe umeri, izbucnind într-un râs nestăpânit.

Haley apăru pe peron. Câteva ceşti dintr-o excelentă cafea, îl mai îndulciseră. Era destul de vesel; înainta spre cal surâzând; cei doi sclavi culegând câteva foi de palmier, pe care le numeau "pălăriile " lor, se repeziră spre cai ca să "ajute pe domnu ".

— Bravo, copii! Şi acum să ne grăbim! Nu mai avem nici un minut de pierdut.

— Nici un minut, dom'le, spuse Samuel, ţinând scările şi întinzându-i hăţurile, în timp ce Andre dezlega ceilalţi doi cai.

În clipa când Haley se lăsă în şa, focosul animal sări, cu un elan nebănuit, trântindu-şi stăpânul la câţiva metri mai departe, pe un strat de iarbă proaspătă, care amortiza puţin lovitura.

Samuel se repezi spre hăţuri cu un gest frenetic, dar nu reuşi decât să bage în ochii, animalului pălăria de palmier: întâmplarea aceasta nu păru deloc să calmeze calul, aşa că se smuci violent din mâna lui Samuel, trântindu-l, necheză de două, trei ori furios, apoi se năpusti spre câmpie, urmat de Bell şi Jerry, pe care Andre îi scăpase din mână vrând să dea ajutor lui Samuel.

Urmă o scenă de dezordine de nedescris. Andre şi Şam ţipau şi fugeau; câinii lătrau; Mike, Moise, Amanda, Fanny, şi toate micile mostre din rasa neagră, care se găseau la fermă, se răspândiră în toate direcţiile, urlând, bătând din mâini şi încurcând treaba cu cea mai nevinovată bunăvoinţă din lume.

Calul lui Haley păru că înţelege intenţiile urmăritorilor şi se preta cu cea mai mare bucurie jocului.

Timp de două ore dură această alergătură şi hărmălaie, până ce în fine, Samuel apăru triumfător, călare pe Jerry şi ţinând de hăţuri calul lui Haley, plin de spume, cu ochii înflăcăraţi, cu nările dilatate, lăsă să se vadă că ardoarea şi elanul nu îi erau încă domolite.

— L-am prins! strigă Samuel cu mândrie. Fără mine, toţi ar fi alergat degeaba şi tot n-ar fi putut pune mâna pe el.

— Fără tine? mormăi Haley morocănos. Fără tine nu s-ar fi întâmplat asta.

— Eu? întrebă Samuel cu un aer mirat. Eu care m-am făcut lac de apă ca să vă servesc!

— Da, zise Haley. M-ai făcut să pierd trei ore cu prostia ta. Acum, hai să ne grăbim!

— Domnule, strigă rugător Samuel. Vreţi să ne omorâţi? Şi pe noi şi caii? Nu mai putem... Staţi şi dumneavoastră până după masă; calul trebuie buciumat. Vedeţi în ce stare este?... Jerry şchioapătă, şi apoi, cred că doamna nu vă va lăsa să plecaţi aşa. Nu pierdem nimic dacă mai aşteptăm. Lisa n-a fost niciodată o bună drumeaţă.

Doamna Shelby, pe care această conversaţie o distra foarte mult, coborî treptele şi îndreptându-se către Haley, îşi exprimă foarte politicos regretele ei pentru accident, insistând să rămână la masă şi asigurând că se va servi imediat.

Haley, după oarecare chibzuială se hotărî, foarte prost dispus, să ia drumul salonului. Samuel, rostogolindu-şi ochii cu o expresie pe care n-am putea-o descrie, duse cu gravitate caii în grajd.

ÎNGRIJORĂRILE UNEI MAME

Niciodată o fiinţă omenească nu s-a simţit mai nenorocită şi mai părăsită decât Elisa în momentul când s-a depărtat de coliba unchiului Tom. Suferinţele şi pericolele pe care le încerca bărbatul ei, primejdia la care era expus copilul ei, toate acestea se amestecau în sufletul ei cu sentimentul confuz şi dureros al tuturor pericolelor pe care ea însăşi le va avea de întâmpinat părăsind această casă; singura pe care o cunoscuse, părăsindu-şi stăpâna pe care totdeauna o iubise şi o respectase. Nu părăsea ea, de asemenea, toate acele lucruri familiare legate de locul unde a crescut, arborii care au umbrit-o, aleile pe care s-a plimbat în serile când era fericită alături de tânărul ei bărbat? Toate acestea parcă îi adresau mustrări pentru hotărârea pe care o luase.

Dar mai puternice decât toate era dragostea de mamă care o înnebunea de spaimă la presimţirea teribilului pericol care se apropia. Copilul era destul de mare ca să poată merge singur şi în orice altă împrejurare ar fi făcut-o, dar atunci numai gândul de-a nu-l strânge în braţele sale o făcea să tresară şi să-şi grăbească mersul.

Pământul îngheţat scârţâia sub paşii săi, orice zgomot, orice umbră îi umplea sufletul de spaimă şi o mânau mai repede înainte. Se mira ea însăşi de puterea pe care o găsea în ea: copilul i se părea uşor ca un-fulg.

Numai o mamă ar putea să înţeleagă forţa misterioasă care-i dădea tăria să străbată acest drum anevoios fără să simtă nici o oboseală! Şi ea mergea, mergea mereu, fără să se oprească să răsufle... Primele licăriri ale dimineţii o găsiră pe drumul mare, la multe mile depărtare de casă.

Adesea, împreună cu stăpâna sa se dusese să viziteze câţiva prieteni din vecinătate, până la satul T...., destul de aproape de Ohio. Cunoştea la perfecţie drumul, dar ca să mearagă mai departe, să treacă fluviul, însemna pentru ea necunoscutul.

Când, pe drumul mare începură să treacă oameni şi căruţe, instinctiv Elisa căută să-şi schimbe înfăţişarea ca să nu atragă atenţia asupra ei.

Ajungând într-o poieniţă prin care trecea un mic pârâu, se aşeză şi-i dădu copilului să mănânce. Acesta începu să plângă când văzu că ea nu mănâncă.

— Nu, Henry, nu scumpul meu îngeraş! Mama nu poate să mănânce până tu nu vei fi salvat. Trebuie să mergem, să ne zorim până ce vom ajunge la râul cel mare.

O porni din nou grăbită la drum. Apoi reluă mersul regulat şi calm. Trecea prin locuri unde nu mai era cunoscută. Dacă din întâmplare ar fi întâlnit pe cineva, nu i-ar fi putut veni gândul că este o fugară, cunoscându-se bunătatea familiei Shelby. Şi apoi, ea era atât de albă, încât ar fi trebuit un ochi atent şi exersat ca să recunoască repede că este corcitură. Copilul era, de asemenea, alb ca şi ea: era un motiv în plus ca să nu fie observaţi.

Pe la prânz ajunse la o fermă unde se mai odihni şi mâncă ceva. Cu cât distanţa creştea, cu atât pericolul se micşora şi, nervii destinzându-se, începu să simtă oboseala şi foamea.

Fermiera, o bătrânică bună şi guralivă, era încântată că avea cu cine să stea de vorbă şi primi fără rezerve povestea pe care Elisa i-o spuse, pentru a-şi justifica prezenţa acolo; că se ducea să stea o săptămână la o prietenă, nu prea departe de acolo.

Pe la apusul soarelui, ajunse în satul T... pe malul lui Ohio, obosită frântă, dar cu sufletul împăcat. Primul său gest a fost să măsoare cu privirea râul care o despărţea de Canaanul libertăţii.

Era pe la începutul primăverii; râul umflat şi mugind căra sloiuri imense. Datorită, însă, curbei pe care o făcea, cantităţi mari de gheaţă se prinseseră şi se îngrămădeau în movile enorme, întrerupând comunicaţia între cele două maluri.

Elisa rămase o clipă în contemplarea acestui înfiorător spectacol: "Bacul desigur că nu merge... " gândi ea. Şi alergă într-un suflet la un mic han, ca să ceară lămuriri.

Hangiţa, ocupată cu prepararea cinei, se opri surprinsă cu furculiţa în mână, auzind vocea dulce şi plângătoare a Elisei.

— Ce s-a întâmplat?

— E vreun bac sau vreo barcă, care trece la B...?

— O! Nu. Bărcile nu mai trec, zise hangiţa.

Durerea şi sfârşeala Elisei o înduioşară.

— Trebuie să treci de partea cealaltă? Ai pe cineva bolnav? Pari foarte îngrijorată...

— Am un copil în pericol. Abia aseară am aflat şi am venit într-un suflet cu speranţa să găsesc bacul.

— Ce nenorocire, spuse femeia, simţind că i se deşteaptă toate instinctele materne... Îmi pare într-adevăr foarte rău... Salomon! strigă ea prin fereastră, către un bordei prăpădit.

Un individ cu mâinile murdare şi cu şorţ de piele apăru în prag.

— Ia spune-mi Salomon, omul ăla o să treacă râul la noapte?

— Spune că o să-ncerce, dacă o fi posibil.

Atunci, hangiţa, întorcându-se către Elisa:

— E un om care o să vină cu nişte mărfuri ca să le ducă dincolo... O să mănânce aici. Singurul lucru care-ţi rămâne de făcut, este să stai şi să-l aştepţi. Ce copil drăguţ, adăugă ea, dându-i o prăjitură.

Dar copilul frânt de oboseală, plângea.

— Mititelul! spuse Elisa, nu e obişnuit să meargă. Şi l-am grăbit aşa de mult...

— Pune-l în camera asta, spuse femeia, deschizând uşa unei camere în care se găsea un pat confortabil.

Elisa îl aşeză binişor, şi-i ţinu mânuţele până ce micuţul adormi. La ea nu se gândea. Pentru ea nu era timp de odihnă. Privirile ei pline de lacrimi, se îndreptau către valurile spumegânde, care curgeau între ea şi libertate.

* * *

Dar s-o părăsim pentru o clipă şi să vedem ce se întâmplă cu urmăritorii ei.

Doamna Shelby, spusese ce-i drept, că masa va fi imediat servită, dar... pentru a se face un târg, trebuie doi! Cu toate ordinele repetate şi transmise mătuşii Chloe, această înaltă demnitară, drept orice răspuns, mormăia nişte cuvinte de neînţeles şi-şi continua treaba cu o încetineală neobişnuită.

Toţi ai casei bănuiau instinctiv că doamna nu era deloc întristată de această întârziere. Nu se poate bănui câte accidente pot întârzia cursul normal al lucrurilor. Un pui de negru neîndemânatic răsturnă sosul: trebuia făcut altul. Mătuşa Chloe, imperturbabilă, procedă ca şi cum abia atunci începea să pregătească mâncarea. Un copil căzu cu apa pe care o aducea: trebui să se ducă din nou la fântână. Un altul răsturnă untul.

Din timp în timp venea vestea la bucătărie că domnul Haley părea foarte prost dispus şi că nu mai avea astâmpăr.

— Mă bucur, spuse Tom, că domnul nu a plecat dimineaţa asta, cum avea de gând. Aş fi suferit mai mult decât atunci când

am auzit că am fost vândut. Desigur că ar fi fost mai uşor pentru el, şi mult mai greu pentru mine care-l cunosc de când era mic. Domnul nu putea s-o scoată la capăt fără asta. A făcut bine ce-a făcut! Dar mă tem ca lucrurile să nu meargă mai rău din cauza lipsei mele. Domnul n-o să poată să supravegheze şi să alerge peste tot, cum făceam eu. Copiii au bunăvoinţă... dar sunt uşuratici... Asta mă îngrijorează. Se auzi soneria şi Tom fu chemat în casă.

— Tom, îi spuse Shelby cu bunătate, trebuie să te încunoştiinţez că voi avea de plătit domnului acestuia zece mii de dolari, dacă nu vei fi la locul pe care ţi-l va indica. El pleacă acum la alte treburi. Ai toată ziua asta ca să te pregăteşti. Poţi să te duci unde vrei.

— Mulţumesc, domnule, spuse Tom.

— Nu uita, adăugă negustorul, dacă speli putina, voi pretinde toată suma stăpânului tău! Dacă ar fi vrut să mă creadă, n-ar fi trebuit niciodată să aibă încredere în mutrele voastre negre: alunecaţi ca ţiparii.

— Domnule, spuse Tom, stând drept în faţa lui Shelby, aveam opt ani când stăpâna bătrână v-a aşezat în braţele mele. N-aveaţi nici un an: "Tom, acesta va fi stăpânul tău! Ai grijă bine de el! " mi-a spus ea. Şi acum domnule, vă întreb, nu mi-am făcut întotdeauna datoria? Am fost vreodată necredincios?

Domnul Shelby fu deprimat; lacrimile îi veniră în ochi.

— Bunul meu, Tom, numai Dumnezeu ştie cât de adevărate sunt cuvintele tale şi dacă aş putea, nu te-aş vinde pentru tot aurul din lume.

— Să mai ştii de asemenea, spuse la rândul său doamna Shelby, că vei fi răscumpărat de îndată ce vom putea s-o facem. Domnule Haley, să-ţi aminteşti cui m-ai vândut şi să-mi comunici.

— În privinţa asta să n-aveţi nici o grijă, spuse Haley. Dacă doriţi, pot să vi-l aduc înapoi peste un an...

— Ţi-l voi răscumpăra la preţ bun...

— Foarte bine, spuse negustorul. Eu vând, cumpăr... Numai să fie afacere bună! Asta este toată pretenţia pe care o am. Înţelegeţi...

Domnul şi doamna Shelby se simţeau umiliţi şi micşoraţi de neobrăzata familiaritate pe care şi-o permitea Haley; dar amândoi simţeau imperioasa nevoie să-şi stăpânească

sentimentele. Cu cât se arăta mai aspru şi mai avar, cu atât doamna Shelby se temea de soarta Elisei şi a copilului. Căuta deci, să-l reţină prin tot felul de viclenii feminine; surâsuri, amabilităţi, totul în sfârşit pentru a face să treacă timpul pe nesimţite.

La orele două, Samuel şi Andre, aduseră caii care păreau mai odihniţi ca niciodată, cu toate zburdălniciile de dimineaţă. Samuel păreadispus să continue năzbâtiile şi-l făcu pe Andre să înţeleagă -aceasta, deşi acesta nu prea vedea cum ar mai fi posibil!

— Vreau să ajung direct la râu, spuse Haley, ajungând la marginea proprietăţii. Ştiu drumul pe care-l iau toţi sclavii fugiţi... vor să treacă...

— Păi sigur, spuse Samuel, domnul Haley are dreptate... Dar sunt două drumuri ca să ajungă la râu: e drumul pe pământ şi drumul de piatră.Pe care din ele vreţi să apucăm?

Andre privi candid pe Samuel, deşi era surprins că aude această noutate topografică. Se grăbi şi el să confirme....

— Eu, spuse Samuel, aş crede că Lisa a luat-o pe drumul cel vechi, pentru că e mai puţin umblat.

Haley, cu toate că era vulpe bătrână, şi foarte bănuitor de felul lui, se lăsă totuşi prins.

— Şi dacă nu sunteţi decât doi păcătoşi de mincinoşi? făcu el oprindu-se un moment gânditor, ceea ce înveseli teribil pe Andre, în timp ce faţa lui Samuel luă o expresie de gravitate solemnă.

— Domnul poate să facă ce doreşte, zise Samuel; poate să ia drumul cel drept, dacă vrea, pentru noi e totuna; şi când mă gândesc mai bine, cred că ar fi într-adevăr cel mai bun... A! hotărât...

— Nu! A mers pe drumul singuratic, spuse Haley gândind cu voce tare şi fără să mai ţină seama de remarca lui Samuel.

— Eii! Nu se ştie! reluă Samuel. Femeile sunt aşa de ciudate! Nu fac niciodată lucrurile aşa cum trebuie făcute. Ba le fac totdeauna pe dos... Dacă crezi că au apucat pe un drum, e sigur că trebuie să le cauţi pe altul ca să le găseşti. Părerea mea, e că Lisa a luat-o pe drumul cel nou. De aceea, cred că trebuie să mergem pe drumul mare.

Aceste observaţii asupra caracterului feminin, nu dispuseră pe Haley în favoarea drumului nou; el anunţă hotărât că va

merge pe cel vechi şi întrebă pe Samuel cât mai are de mers până la el.

— Numaidecât, spuse Samuel, făcând din ochi lui Andre. Numaidecât! Dar, adăugă cu gravitate: mă gândesc mai bine că n-ar trebui s-o luăm pe drumul ăsta. N-am mers niciodată pe el. E prea singuratic şi am putea să ne rătăcim... Şi atunci ce ne facem?

— N-are a face, spuse Haley, eu vreau să merg pe drumul vechi.

— Dar vedeţi, continuă Samuel, mi se pare că am auzit că drumul ăsta e încurcat de tot felul de obstacole. Nu-i aşa Andy?

Andre nu era sigur... Nu văzuse... Nu ştia... Nu vroia să se compromită.

Haley, obişnuit să vadă printre minciunile sfruntate ale negrilor, crezu de data aceasta că adevărul indica drumul cel vechi, şi că Samuel, numai printr-o scăpare din vedere pomenise de el la început iar toate sforţările astea nu aveau ca scop decât ca să-l facă pe el să revină asupra hotărârii. Deci când, Samuel îi arătă drumul, Haley se năpusti hotărât, urmat de cei doi negri.

Era într-adevăr un drum vechi, care ducea odinioară la râu. Era părăsit de mulţi ani. Timp de o oră au mers oarecum nestânjeniţi de nimic; dar după aceea, drumul se îngreuna fiind tăiat de tufe, de bolovani... Samuel ştia perfect de bine asta... Călărea cu aer de supunere respectuoasă,murmurând şi bombănind din timp în timp că era rău pentru copita lui Jerry.

— Vă previn că vă cunosc foarte bine şi că orice încercare de-a mă trage pe sfoară nu merge cu mine... spuse Haley.

— Domnu' va face ce va dori,.reluă supus Samuel, dar în acelaşi timp aruncă o privire semnificativă lui Andrei, a cărui veselie era gata-gata să izbucnească.

Samuel era de-o vioiciune deosebită, îşi lăuda vederea excelentă, striga din când în când:

— Aha! văd o pălărie de femeie pe dâmbul ăla?...

Alegea pentru exclamaţiile lui porţiunile cele mai grele şi mai stâncoase ale drumului, unde era aproape imposibil de grăbit, îl ţinea astfel pe Haley într-o continuă emoţie. După o oră de mers, cei trei călători se pomeniră în curtea unei ferme.

Nu întâlniră pe nimeni. Toţi erau la câmp, dar ferma bara cu totul drumul şi era evident că aici se sfârşea.

— Ei! Ce vă spuneam eu, domnule? făcu Samuel cu un aer de inocenţă persecutată. Păi se putea ca un străin să cunoască mai bine drumurile decât cei care s-au născut prin locurile astea?

— Păcătoşilor! spuse Haley. Ştiaţi că am pornit-o greşit...

— Dar nu v-am spus eu tot timpul şi nu vroiaţi să mă credeţi? I-am spus eu domnului că e greu şi că se înfundă... că eu cred că n-o să putem trece... Andy m-a auzit...

Afirmaţia aceasta era prea adevărată ca să mai poată fi contrazisă.

Nefericitul negustor fu deci obligat să nu mai insiste, îşi stăpâni furia şi toţi trei făcură calea întoarsă, îndreptându-se spre drumul mare.

Rezultă din toate aceste întârzieri un oarecare avantaj pentru Elisa. Trecuseră trei sferturi de oră de când copilul său dormea în camera hangiţi, când Haley şi cei doi sclavi ajunseră şi ei acolo.

Elisa era la fereastră. Privea în altă direcţie, dar ochiul pătrunzător al lui Samuel o descoperi imediat. Fu un moment critic! Samuel avu grijă ca vântul să-i ia pălăria şi scoase un strigăt formidabil, într-un fel cum numai el ştia. Acest ţipăt o făcu pe Elisa să tresară şi să se ascundă imediat.

Cei trei călători se opriră în faţa uşii, la doi paşi de fereastră.

Pentru Elisa o mie de vieţi se concentrară în această clipă, solemnă. Camera avea o uşă laterală care dădea spre râu. Elisa luă copilul în braţe şi străbătu dintr-un salt cele câteva trepte. Negustorul o zări în momentul când ea dispărea după mal. Se aruncă jos de pe cal, strigă la Samuel şi la Andre, apoi se repezi după ea ca un ogar după vânat, în această clipă groaznică, picioarele Elisei abia atingeau pământul. Ajunseră pe urmele ei. Atunci, cu acea putere nervoasă pe care Dumnezeu o dă disperaţilor, scoţând un strigăt sălbatic, cu o săritură înaripată, Elisa se aruncă pe deasupra torentului care mugea şi căzu pe pluta de gheaţă. A fost un salt disperat, imposibil de realizat decât în deznădejde sau în nebunie. Haley, Samuel şi Andre rămaseră înmărmuriţi.

Enormul gheţar crăpă şi începu să se cufunde sub greutatea ei... Dar Elisa nu se opri decât pentru o secundă şi îndoindu-şi forţele, cu tot pericolul, sări din sloi în sloi, alunecând, agăţându-se, căzând, dar ridicându-se mereu; îşi pierdu un pantof, ciorapii

îi cădeau din picioare, sângele îi însemna calea dar ea nu vedea nimic, nu simţea nimic până ce în sfârşit, ca prin ceaţă, ca într-un vis, se trezi de partea cealaltă a râului, unde un om îi întindea o mână.

— Orice ai fi, eşti o fată curajoasă! spuse el.

Elisa recunoscu faţa şi vocea unui om care avea o fermă aproape de fosta ei casă.

— Oh! Domnule Symmer! Salvează-mă! Ascunde-mă! spuse ea.

— Cum? Ce s-a întâmplat? Nu eşti la domnul Shelby?

— Copilul meu, copilul ăsta, au vrut să-l vândă... şi iată pe stăpânul lui, spuse ea arătând pe malu celălalt. Oh! Domnule Symmer, ai şi dumneata un copilaş...

— Da, am şi eu unul... Şi o ajută, cu stângăcie, dar cu bunătate, să urce malul. Eşti o femeie curajoasă, repetă el încă o dată... Şi mie îmi place curajul... oriunde îl găsesc.

Când fură pe creasta digului,omul se opri:

— Aş fi fericit să pot face ceva pentru tine, dar n-am unde să te ţin. Cel mai bun lucru pe care-l pot face, este să-ţi spun unde trebuie să mergi. Şi îi arătă o casă mare, albă, care se găsea mai departe de strada principală a satului. Du-te acolo. Sunt oameni buni.Nu-i nici o primejdie. O să te ajute... Sunt obişnuiţi cu astfel de lucruri.

— Dumnezeu să te binecuvânteze! spuse din tot sufletul Elisa.

— Pentru nimic! Ceea ce am făcut, e o nimica toată...

— Dar desigur, domnule,n-o să spui la nimeni...

— Dar ce-ţi închipui? Drept cine mă crezi? Hai, vino. Uite, eşti o femeie de inimă. Meriţi libertatea şi o vei avea... dacă asta depinde de mine.

Porni cu pas vioi spre fermă.

"Poate că Shelby n-o să găsească; cred totuşi că am făcut bine, dar ce să fac? Dacă va prinde vreodată o sclavă de-a mea în aceleaşi împrejurări, nu va avea decât să-mi facă la fel. Nu puteam să văd această biată fiinţă fugind, luptând şi încercând să se salveze... Şi apoi, eu nu sunt însărcinat să vânez şi să prind sclavii altora... "

Aşa vorbea săracul locuitor din desişurile Kentucky-ului, care nu cunoştea dreptul constituţional, ceea ce-l făcea însă să se poarte ca un bun creştin.

Haley şedea ca trăsnit. Când Elisa dispăru, aruncă asupra celor doi negri o privire mohorâtă.

PREDAREA MĂRFII

O dimineaţă de februarie, tristă şi cenuşie, lumina ferestrele unchiului Tom. Feţele erau triste în colibă; ele reflectau tristeţea inimilor. Măsuţa era aşezată în faţa focului şi acoperită cu cârpa de călcat. Una sau două cămăşi grosolane dar curate, erau întinse pe dosul, unui scaun, în faţa sobei, o alta era întinsă pe masă, în faţa lui Chloe. Cu o grijă desăvârşită, ea deschidea şi călca fiecare cută, şi, din timp în timp, îşi ducea mâna la faţă pentru a şterge lacrimile ce curgeau în lungul obrajilor săi.

Tom se aşeză alături de ea, cu Biblia deschisă pe genunchi şi cu capul rezemat de mână. Nici unul, nici celălalt nu vorbeau. Era devreme, şi copiii dormeau încă, toţi la un loc în patul lor.

Tom avea în cel mai înalt grad cultul afecţiuni familiale, căci spre nenorocirea lui, este un semn distinctiv al acestei rase: se sculă şi se apropie cu solemnitate de pat pentru a-şi privi copiii.

— Pentru ultima oară! spuse el.

Chloe nu răspunse nimic, dar fierul alergă de colo până dincolo, trecu şi retrecu peste cămaşă, cu toate că era călcată cum numai o mână de femeie o poate face. Pe urmă, deodată, lăsând fierul cu un gest disperat, se aşeză lângă masă şi plânse.

— Ştiu, spuse dânsa, că trebuie să mă resemnez; dar pot oare, Doamne? De aş şti unde vă duce şi cum veţi fi îngrijiţi! Doamna spune că va încerca să vă răscumpere într-un an sau doi. Dar cei ce coboară către Sud, nu se mai întorc niciodată; îi omoară! Ştiu bine cum se poartă cu ei în plantaţii.

— Acelaşi Dumnezeu va fi acolo ca şi aici, Chloe.

— Fie, doresc aceasta, spuse Chloe; dar Dumnezeu lasă câteodată să se întâmple lucruri îngrozitoare… Mă tem că nu voi găsi prea multă mângâiere în aceasta.

— Eu sunt acela care sunt vândut şi care plec, nu tu sau copiii. Aici sunteţi în siguranţă. Ceea ce trebuie să se întâmple mi se va întâmpla mie, şi Dumnezeu mă va ajuta. Da, ştiu că mă va ajuta.

Oh! inimă vitează, adevărată inimă de bărbat! Micşorându-ţi propria ta durere, pentru a consola pe oamenii dragi ţie!

Limba unchiului Tom era poate încâlcită, vocea aspră i se oprea în gât; dar vorbea cu un curaj care nu se dezminţea niciodată.

— Să nu ne gândim decât la binefacerile Cerului, adăugă el tremurând, ca şi cum încerca în adevăr nevoia de a se gândi mult la acest lucru.

— Binefacerile! spuse Chloe... Nu pot vedea în aceasta binefaceri. Nu, aceasta nu e drept! Nu, aceasta nu ar trebui să fie! Stăpânul nu ar trebui să accepte să fii preţul datoriilor sale. I-ai câştigat de două ori mai mult. Îţi datora libertatea; trebuia să ţi-o dea de ani de zile. E posibil să fie strâmtorat, dar simt că e rău ceea ce face. Nimic nu-mi poate scoate aceasta din gând. O fiinţă atât de plăpândă ca tine... Îi făceai toate afacerile! Ah! Dânsul era pentru tine mai mult decât soţia şi copiii tăi!... Să vinzi dragostea din inimă, sângele din inimă, pentru a scăpa de cămătar...

— Chloe, dacă mă iubeşti, nu vorbi astfel: gândeşte-te că poate nu ne vom mai revedea niciodată. Trebuie să-ţi spun, vorbeşti împotriva mea, vorbind împotriva stăpânului. L-am purtat în braţe când era copil. Trebuia să fac multe pentru el, e simplu; dar dânsul nu trebuia să se ocupe mult de sărmanul Tom: stăpânii sunt obişnuiţi să se facă totul pentru ei, şi desigur că ei nu se gândesc la aceasta. Nu te poţi aştepta la altceva... dar e cu mult mai bun ca alţii! Cine oare a fost tratat vreodată ca mine? Nu, nu m-ar fi lăsat să plec dacă ar fi putut face altfel... Sunt sigur!

— Într-un fel sau altul, e vinovat, spuse Chloe care avea un sentiment instinctiv al dreptăţii. Era unul din caracterele predominante ale naturii sale. "Nu aş putea spune bine de ce e vinovat... dar simt că este"...

— Ridică-ţi ochii către stăpânul care e acolo sus. Este deasupra tuturor! Nici o păsărică nu cade pe pământ fără îngăduinţa Lui.

— O ştiu bine; dar toate acestea nu mă mângâie, spuse Chloe. Dar la ce bun să vorbim? Voi scoate prăjitura din cuptor şi o să-ţi servesc un dejun bun. Cine ştie când vei mai căpăta unul ca acesta.

Pentru a înţelege suferinţa negrilor vânduţi negustorilor din Sud, trebuie să-ţi reaminteşti că toate afecţiunile instinctive ale acestei rase sunt de o putere necrezută. Se leagă de locurile pe care locuiesc... nu au îndrăzneala aventurilor: au toate afecţiunile domestice. Adăugaţi la aceasta teoriile cu care neştiinţa îmbracă întotdeauna necunoscutul. Adăugaţi că a fi vândut în Sud este o perspectivă ce se pune din copilărie în faţa ochilor negrului ca fiind cea mai straşnică pedeapsă. E cu mult mai puţină teroare pentru ei în ameninţarea biciului sau a torturii decât în ameninţarea de a fi dus de partea cealaltă a fluviului.

* * *

Modesta cină de dimineaţă fumega pe masa unchiului Tom. Doamna Shelby o scutise pe Ghloe de orice serviciu.. Sărmana fiinţă îşi pusese tot curajul în a pregăti acest dejun de plecare. Tăiase şi preparase cei mai buni dintre puii săi; prăjitura era după gustul unchiului Tom; adusese şi o anumită sticlă misterioasă şi conserve care nu vedeau lumina zilei decât în mari împrejurări.

— Doamne! Vom avea un dejun minunat! spuse fratelui său micul Moise şi în aceeaşi clipă luă o bucată de pui.

Chloe îi şi trase un pumn peste ureche.

— Na, ţine! spuse ea; să te mai arunci ca un căpcăun asupra ultimului dejun pe care sărmanul tată îl ia acasă!

— Ah! Chloe! spuse Tom încet.

— Ei bine, ce! Nu m-am putut opri, spuse Chloe ascunzându-şi faţa în şorţ... Sunt atât de nenorocită.

Copiii, cuminţiţi, priveau pe rând pe tatăl şi mama lor, pe când cel mic, agăţându-se de fustele mamei, ţipa şi bătea din picioruşe.

Chloe, ştergându-şi lacrimile şi luând copilaşul în braţe, spuse: "S-a sfârşit, gata, mănâncă ceva, Tom, e cel mai bun dintre puii mei. Şi voi, copii, veţi căpăta de mâncare! Mama a fost rea cu voi! "

Copiii nu aşteptară să fie poftiţi de două ori. Se grăbiră să se aşeze în jurul mesei cu o grabă de toată lauda...

— Şi acum, spuse Chloe, sculându-se de la masă, îţi voi pregăti bagajul. Poate că nu te vor lăsa să-l iei cu tine; îi cunosc. Uite şi flanela pentru reumatismele tale. Ai grijă de ea; nu o să

se mai găsească nimeni care să-ţi facă alta! Iată şi cămăşile vechi; iată-le şi pe cele noi. Ieri noapte ţi-am cârpit ciorapii. Ah! Cine o să ţi-i mai cârpească de acum înainte?

Spunând acestea, Chloe îşi rezemă capul de cufăraş şi plânse cu sughiţuri...

— De acum înainte nimeni pe lume nu o să mai aibă grijă de tine, urmă ea, de vei fi sănătos sau bolnav!... Ah! Simt că s-a sfârşit! Nu voi mai fi bună de aici înainte.

Copiii, după ce mâncară tot ce se găsea pe masă, începură să se gândească la ceea ce se petrecea în jurul lor. Vă-zându-şi mama plângând şi tatăl întristat, începură să suspine şi să-şi şteargă ochii. Unchiul Tom luă pe genunchi fetiţa, care începu jocul ei favorit, să-i zgârie faţa şi sa-l tragă de păr, bucurându-se şi râzând cu hohote din timp în timp.

— Râzi, râzi, sărmană fiinţă, strigă Chloe; o să-ţi vie şi ţie rândul: vei trăi ca să-ţi vezi soţul vândut şi poate pentru a fi vândută tu însuţi! Şi fraţii tăi, şi ei vor fi vânduţi, fără îndoială, îndată ce vor valora ceva... Nu suntem oare astfel trataţi, noi negrii?

În clipa aceea unul dintre copii, strigă:

— Iată că vine Doamna.

— De ce vine? Nu are ce căuta aici, strigă biata Chloe.

Doamna Shelby intră. Chloe o pofti să se aşeze cu un ton morocănos, pe care doamna Shelby se făcu că nu-1 bagă în seamă. Era palidă şi părea îngrijorată.

— Tom, spuse dânsa, vin pentru...

Deodată se opri, privi grupul tăcut, se aşeză, îşi acoperi faţa cu o batistă şi începu să plângă.

— Ah! Doamnă, spuse Chloe, nu... nu...

Şi plânse şi ea şi pentru o clipă toţi plângeau, iar în lacrimile acestea pe care le vărsau împreună, ea bogată, ei săraci, se topiră deodată disperarea şi amărăciunea care ard inima oprimatului. Oh! Voi cei ce vizitaţi pe nenorociţi, ce bine ar fi dacă aţi şti mângâierea ce aduce inimilor acelora o lacrimă vărsată într-o clipă de adevărată simpatizare, mângâiere ce nu poţi aduce cu aurul ce-1 dăruieşti cu inimă împietrită.

— Sărmanul meu Tom, spuse doamna Shelby, acum nu-ţi pot fi de folos. Dacă ţi-aş da bani, ţi i-ar lua. Dar îţi jur pe ce am mai sfânt că nu te voi pierde din vedere şi că pe dată ce voi putea, te voi readuce. aic:.

Copiii strigară:

— Vine domnul Haley!

Acesta deschise uşa cu piciorul şi rămase în picioare în prag foarte supărat, obosit de alergătura din timpul nopţii şi necăjit de rezultatul vânătorii sale.

— Vino aici, negrule! Eşti gata?... Doamnă, sluga dumneavoastră. Şi îşi scoase pălăria zărind-o pe doamna Shelby.

Chloe închise şi legă cutia, privi negustorul cu un aer iritat. Lacrimile sale păreau să se schimbe în scântei.

Tom se sculă liniştit pentru a-şi urma noul stăpân, îşi puse pe umeri cutia grea. Femeia luă fetiţa în braţe, pentru a-şi întovărăşi bărbatul până la trăsură. Copiii îi urmau plângând.

Doamna Shelby se duse la negustor vorbindu-i cu înflăcărare, în timp ce întreaga familie se îndrepta către trăsura oprită în faţa uşii. Sclavii tineri şi bătrâni se îmbulzeau în jurul ei, pentru a-şi lua rămas bun de la bătrânul lor tovarăş. Tom era privit de toţi ca şeful sclavilor şi învăţătorul lor. Plecarea lui năştea regrete vii, mai ales printre femei.

— Chloe, tu suferi mult mai puţin ca mine! spuse una dintre ele, începând să plângă văzând calmul demn al lui Chloe, în picioare lângă trăsură.

— Îmi stăpânesc lacrimile, spuse ea aruncând o privire rea negustorului. Nu vreau să plâng în faţa acestui golan.

— Urcă-te! spuse Haley lui Tom, străbătând mulţimea sclavilor, care îl priveau cu frunţile încruntate.

Tom se urcă.

Scoţând din chichiţa trăsurii nişte fiare grele, Haley le prinse în jurul picioarelor lui Tom.

Un murmur de indignare se auzi din mulţime, în timp ce doamna Shelby strigă:

— Domnule Haley, te asigur, este o precauţie cu totul inutilă.

— Nu poţi fi sigur niciodată, doamnă: chiar aici am pierdut un sclav de cinci sute de dolari; nu mai vreau să păţesc ca atunci.

— Ce mai poţi aştepta de la un astfel de om, spuse sărmana Chloe pe un ton indignat. Cei doi copii, care de-abia acum păreau că înţeleg soarta tatălui lor, se agăţară de rochia lui Chloe, ţipând, plângând şi gemând.

— Îmi pare rău, spuse Tom, că domnul George nu e aici.

George era într-adevăr la unul din prietenii săi, într-o plantaţie vecină şi nu ştia nimic din nenorocirile lui Tom.

— Vă rog să arătaţi toată dragostea mea domnului George, mai spuse el cu o voce pătrunzătoare.

Haley biciui calul. Aruncând o lungă şi ultimă privire casei, Tom plecă. Domnul Shelby lipsea de acasă.

Vânduse pe Tom de mare nevoie şi pentru a putea scăpa din ghearele unui om de care se temea. Prima impresie ce a avut când actul a fost încheiat, a fost aceea a unei mari uşurări. Rugăminţile soţiei sale treziră regretele lui pe jumătate amorţite. Dezinteresul arătat de Tom făcea să-i crească şi mai mult necazul. Zadarnic îşi spunea că avea dreptul să facă astfel, că toată lumea ar face-o, fără să aibă ca el scuza nevoii... Nu se putea convinge şi pentru a nu fi martor la ultimele şi tristele scene ale despărţirii, plecase dimineaţa de acasă, sperând că totul va fi sfârşit înaintea reîntoarcerii sale.

Tom şi Haley călătoreau într-un nor de praf. Toate lucrurile familiare sclavului treceau ca fantome. Hotarele proprietăţii fură trecute; se găseau acum pe şosea.

După aproape o milă, Haley opri în faţa prăvăliei unui fierar şi intră pentru a face oarecum schimbări unei perechi de cătuşe.

— Sunt prea mici pentru talia sa, spuse Haley, arătând fiarele şi privind pe Tom.

— Cum! E Tom al lui Shelby!... Nu cred să-l fi vândut!

— Ba desigur, l-au vândut, răspunse Haley.

— Nu e posibil!... Cum! El? Cine ar fi crezut? Ei bine, atunci nu ai nevoie să-l încătuşezi astfel. Este cea mai bună, cea mai credincioasă fiinţă...

— Da, da, spuse Haley, cei mai buni vor să fugă întotdeauna. Cu brutele e mai uşor... Dacă au ce să mănânce, restul nu-i interesează. Sclavii deştepţi însă urăsc schimbarea ca păcatul. Nu e decât un mijloc, să-i încătuşezi. Dacă le laşi picioarele, se slujesc de ele.

— Dar, spuse fierarul, gânditor în timp ce lucra, negrilor din Kentucky nu le plac plantaţiile din Sud: se pare că mor curând.

— Desigur, spuse Haley: climatul joacă un mare rol, şi mai sunt şi alte lucruri! în fine, aceasta face ca piaţa să fie mai animată.

— Cu toate acestea, răspunse fierarul, nu poţi să nu te gândeşti că e o mare nenorocire să vezi ducându-se acolo un om atât de cinstit, un om atât de cumsecade ca acest biet Tom.

— Dar are noroc:am promis să mă port bine cu el. Am să-l bag servitor într-o veche şi bună familie şi dacă va scăpa de friguri şi climat, o să aibă soarta fericită pe care şi-o poate dori un negru.

— Dar îşi lasă femeia şi copiii.

— Îşi va lua o alta. Sunt destule femei peste tot!

În timpul acestei convorbiri, Tom şedea trist în trăsură la uşa casei. Deodată auzi zgomotul sec şi scurt al potcoavelor unui cal. Înainte de a se fi dezmeticit, George, tânărul său stăpân, se repezi în trăsură, şi-i aruncă braţele în jurul gâtului, strigând:

— E o infamie! Da, o infamie! Să spună orice ar vrea. Dacă aş fi bărbat, aceasta nu s-ar fi întâmplat, nu, nu s-ar fi întâmplat! mai spuse el cu indignare.

— Ah! Domnule George, ce mult bine îmi faceţi, spunea Tom... Eram atât de nenorocit să plec fără a vă vedea! Mult bine îmi faceţi, o jur.

Tom îşi mişcă puţin piciorul... Privirea lui George căzu pe fiare.

— Ce ruşine! spuse el ridicându-şi mâinile spre cer. Îîl voi zdrobi pe golanul ăsta!

— Nu, domnule George, nu şi nici nu trebuie să vorbeşti aşa de tare...

— Ei bine, nu? Pentru tine, Tom, mă stăpânesc numai la gândul acesta! Da! E o ruşine! Nu mi-au spus nimic, nici un cuvântaşi dacă nu aflam de la Thomas Lincoln, nu aş fi ştiut nimic. Ah! Le-am făcut-o eu acasă, tuturor, da, tuturor.

— Mi-e teamă că nu aţi avut dreptate, domnule George.

— Nu m-am putut stăpâni; repet, e o ruşine! Şi întorcând spatele prăvăliei, adăugă cu un aer misterios: unchiule Tom, ţi-am adus un dolar.

— Mulţumesc, domnule George, spuse acesta cu emoţie, mulţumesc, dar nu pot să-l primesc.

— Ba da, ai să-l primeşti, spuse George. Chloe mi-a spus să-l găuresc, să-l atârn de o sfoară şi să ţi-l leg în jurul gâtului, îl vei ascunde astfel sub îmbrăcăminte pentru ca golanul acesta să nu ţi-l poată lua. Pe acesta îl voi doborî, lucrul acesta mă va uşura.

— Oh, nu, să nu faceţi una ca asta, pentru mine lucrul acesta nu ar fi nici o uşurare.

— Bine, fie! spuse atunci George legând dolarul în jurul gâtului lui Tom. încheie-ţi acum haina, păstrează-l, şi de câte ori îl vei privi, aminteşte-ţi că voi veni într-o zi acolo, şi că o să te iau cu mine.I-am spus-o şi lui Chloe, şi i-am mai spus să nu se teamă de nimic. Nu mă voi lăsa până nu voi reuşi.

— Mulţumesc, domnule George, spuse Tom, şi acum la despărţire, daţi-mi voie să vă spun că trebuie să deveniţi un tânăr cumsecade. Nu uitaţi câţi se sprijină pe Dumneavoastră. Căutaţi să nu cădeţi în nebuniile tinereţii; ascultaţi de mama dumneavoastră; să nu cumva să credeţi că sunteţi prea mare. Amintiţi-vă, domnule George, că sunt o mulţime de fericiri pe care Dumnezeu ni le poate da de două ori, dar că nu ne dă decât o singură mamă... O mamă ca a dumitale, domnule George, nu vei mai întâlni, chiar de-ai trăi o sută de ani. Rămâne-ţi lângă dânsa, deveniţi reazămul ei. Veţi face aceasta, nu e aşa?

— Da, unchiule Tom, îţi promit, spuse George serios.

— Bagă bine de seamă la cele ce spui, domnule George... Copiii, la vârsta dumitale, devin de multe ori autoritari, ce vrei, e glasul naturii. Dar copiii bine crescuţi, ca dumneavoastră, păstrează întotdeauna respect părinţilor lor. Sunt sigur că nu vă jignesc, domnule George, nu este aşa?

— Nu, cu adevărat nu, unchiule Tom! întotdeauna mi-ai dat numai sfaturi bune.

— Sunt şi cu mult mai bătrân ca dumneavoastră, spuse unchiul Tom, mângâind cu mâna-i mare şi puternică capul frumos cârlionţat al copilului. Pe urmă, cu o voce dulce şi drăgăstoasă, ca aceea a unei femei, îi spuse: Înţeleg foarte bine toate obligaţiile dumneavoastră. V-aţi împărtăşit din toate: educaţie, lectură, scris, rang şi privilegii. Veţi deveni un om bun şi cumsecade. Toţi vor fi mândri de dumneavoastră, începând cu domnul şi doamna Shelby. Fiţi un stăpân bun ca şi tatăl dumneavoastră, blând ca mama dumneavoastră, şi amintiţi-vă că trebuie să faceţi fapte bune.

— Da, unchiule Tom, voi fi bun. Dar nu deznădăjdui, voi face tot ce-mi stă în puteri ca să te întorci. După cum spuneam astăzi dimineaţă şi mamei Chloe, voi pune să se repare coliba ta. Vei

avea o sală mare, cu covor, şi aceasta din clipa în care voi fi mare. Oh! Ai să mai apuci zile frumoase.

Haley ieşi din prăvălie, cu cătuşele în mână.

— Să ştii, domnule, spuse George, cu un aer de superioritate, că voi povesti familiei mele felul în care te porţi cu Tom.

— La bună vedere, răspunse Haley.

— Ar trebui să-ţi fie ruşine, continuă copilul, să-ţi fie ruşine, să-ţi petreci viaţa vânzând bărbaţi şi femei şi să-i încătuşezi ca pe animale... Ce meserie urâtă!

— Atât timp cât iluştrii dumitale părinţi vor cumpăra, răspunse Haley, eu voi vinde... Nu e aproape acelaşi lucru?

— Când voi fi bărbat, mai spuse George, nu voi face nici una, nici alta. Mi-e ruşine, acum, că sunt din Kentucky! Adio, unchiule Tom! Adio... şi curaj.

— Adio, domnule George! Adio! spuse Tom privindu-l cu o tandreţe admirativă. Dumnezeu să vă binecuvânteze. În tot Kentucky nu e nimeni altul care să vă semene, strigă el deodată.

George plecă... Tom mai privea încă; zgomotul calului se stinse în fine în linişte; Tom nu mai auzi nimic, nu mai văzu nimic care să-i reamintească de casa Shelby... Dar ceva cald era pe pieptul său. Era locul unde se afla dolarul pe care George îl legase de gâtul său. Tom îl strânse cu putere pe inima sa.

— Şi acum, Tom, ascultă-mă, spuse Haley urcându-se în trăsura, în care aruncă şi cătuşele. Vreau să mă port bine cu tine, cum de altfel mă port cu negrii mei... De la început ţin să-ţi spun: poartă-te bine cu mine, căci tot astfel mă voi purta şi eu cu tine. Eu nu sunt rău cu negrii mei. Fii liniştit, însă nu căuta să mă păcăleşti după cum fac negrii. Cu mine ar fi zadarnic. Cunosc toate matrapazlâcurile. Dar, dacă îţi vezi de treabă şi nu cauţi să fugi, o să o duci bine. Altfel, nu din vina mea vei fi pedepsit.

Cuvintele acestea erau pe de-a-ntregul zadarnice, spuse mai ales unui om ale cărui picioare erau prinse în fiare. Tom, răspunse că nici nu-i trece prin cap să fugă.

Acesta era obiceiul lui Haley, după ce cumpăra negri. Vroia să le dea puţină încredere şi să-şi înveselească astfel marfa, pentru a evita scene neplăcute.

Domnul Haley şi Tom îşi urmau călătoria şi unul şi celălalt cufundaţi în gânduri. Ce ciudate sunt gândurile a două persoane aşezate una alături de cealaltă! Stau pe aceeaşi bancă, au aceeaşi ochi, aceleaşi urechi, aceleaşi mâini, în fine aceleaşi organe şi aceleaşi lucruri trec prin faţa ochilor lor: cu toate acestea ce mare deosebire între gândurile lor!

Iată, de pildă domnul Haley: se gândea la talia lui Tom, la înălţimea şi lăţimea lui, la preţul pe care l-ar căpăta dacă ar putea să-l păstreze gras şi în stare bună până la vânzare, se gândea la ce număr să se ridice turma sa; se gândea la omenia sa; îşi spunea că atâţia alţii pun fiare la picioarele şi mâinile negrilor lor, pe când el se mulţumeşte să prindă în fiare numai picioarele lui Tom, lăsându-i libere mâinile cel puţin atât cât se va purta bine... la urmă suspină gândind la ingratitudinea omenească, şi sfârşeşte întrebându-se dacă Tom apreciază felul bun în care se poartă cu el... Fusese atât de des păcălit de către negrii cu care se purtase bine…, şi se miră, cu toate acestea, cât de bun a rămas!

Haley scoase mai multe jurnale din buzunar şi începu să citească anunţurile cu mare atenţie. Nu ştia prea multă carte: cititul lui era un fel de recitare pe voce scăzută, ca şi cum ar fi avut nevoie de controlul urechilor sale înainte de a accepta mărturia ochilor săi.

— Va trebui să o văd, spuse Haley adresându-se lui Tom, în lipsa altcuiva. Voi avea o turmă frumoasă în care am să te bag... vei avea tovarăşi. Nimic nu e mai plăcut decât o bună tovărăşie, nu e aşa? Deci, mai înainte de toate ne vom duce la Washington. Acolo am să te închid în închisoare, ca să-mi pot face liniştit afacerile.

Tom primi această neplăcută ştire cu linişte, dar se gândea câţi din acei nenorociţi aveau femei şi copii; se gândea dacă simt şi ei, tot atât cât a simţit şi el, durerea de a-i fi părăsit. Şi, să o mărturisim, această naivă înştiinţare că va fi aruncat în închisoare nu putea impresiona pe un biet om care îşi făcuse un orgoliu de a duce o viaţă fără prihană... Tom era, să o spunem, orgolios de cinstea lui: numai cu aceasta se putea mândri... Dacă ar fi aparţinut claselor înalte ale societăţii, nu ar fi trecut prin acestea. Ziua se scurse, şi către seară Haley şi Tom se aflau în Washington: unul în închisoare, iar celălalt într-o cârciumă.

LA QUAKERI

În faţa ochilor noştri ni se desfăşoară acum o scenă fericită şi liniştită. Intrăm într-o bucătărie mare şi spaţioasă; pereţii sunt viu coloraţi şi nici un fir de praf nu se găseşte pe cărămizile galbene ale întregii podele, frecate şi cernite. Un maldăr de vase de cositor strălucesc stârnindu-ţi pofta, gândind la o mulţime de bunătăţi. Cuptorul negru străluceşte ca şi scaunele de lemn, vechi şi masive. Zăreşti un scăunel cu basculă a cărei pernă e cârpită. Alături de el se află unul mai mare, ale cărui braţe te îmbie parcă să încerci pernele sale de puf.-Este un scaun cu totul atrăgător, confortabil, şi care valorează pentru plăcerile căminului mai mult decât o duzină din scaunele voastre de catifea sau atlas din saloanele astăzi la modă.

Într-un scaun, legănându-se încet, cu ochii pe lucrul său, stă vechea noastră prietenă, fugara Elisa. Da, se găseşte acolo, mai palidă şi mai slabă decât în Kentucky. Ghiceşti sub pleoapele sale lungi, citeşti în cutele gurii sale o durere în acelaşi timp liniştită şi adâncă. Era uşor să vezi cum inima aceasta tânără devenise fermă şi vitează sub austera disciplină a nenorocirii, îşi ridica din când în când ochii pentru a privi la jocul micului Henry, strălucitor ca un fluture de la tropice. Descopereai în ea o putere de voinţă, o neînfrântă hotărâre pentru tinereţea ei. Alături de ea o femeie, ţinând pe genunchi o tavă de cositor, alegea pere uscate. Putea avea între cincizeci şi cinci şi şaizeci de ani, dar avea o faţă pe care anii nu o atinsese decât pentru a o înfrumuseţa. Costumul ei era acela pe care îl poartă femeile quaker. Faţa sa rotundă era roză ca puful fin de culoarea piersicii coapte. Părul său, printre care anii semănaseră fire argintii, era strâns spre spate descoperind o frunte largă. Timpul nu însemnase altceva nimic decât inscripţia: "Pace pe pământ şi între oameni bună înţelegere!". Ochii ei mari, bruni, erau luminoşi, plini de bunătate şi dreptate. Era destul să o priveşti din faţă pentru a-ţi da seama că priveşti până în fund o inimă sinceră şi bună. S-a preamărit, s-a cântat atâta frumuseţea tinerelor fete! De ce oare nu s-ar preamări şi frumuseţea femeilor bătrâne! Dacă cineva are nevoie de inspiraţie pentru această temă nouă să o privească pe prietena noastră, pe buna

Rachel Halliday, aşezată pe micuţul ei scaun. Scaunul scârţâia; poate că răcise în tinereţea lui, nervii lui erau poate aţâţaţi, sau poate era ceva de natură astmatică, fapt este că la fiecare mişcare pe care o făcea se auzea un scârţâit care ar fi fost cu totul de nesuferit de la un alt scaun. Cu toate acestea bătrânul Simeon Halliday mărturisea că zgomotul acesta îi este tot atât de plăcut ca şi o muzică, iar copiii pretindeau că nu ar dori pentru nimic în lume să fie lipsiţi de plăcerea de a auzi scaunul mamei lor... De ce? Pentru că de mai bine de douăzeci de ani din acest scaun auziseră cuvinte drăgăstoase, primiseră morale părinteşti. Câte inimi nu vindecase şi câte suflete bolnave! Câte greutăţi nu învinsese!... Şi toate acestea cu câteva cuvinte ale unei femei iubitoare şi bună.

Dumnezeu să o binecuvânteze!

— Ei! Elisa, tot te mai gândeşti să te duci în Canada? spuse dânsa continuând să privească peretele.

— Da, Doamnă, răspunse femeia cu tărie de la capătul rândului. Trebuie să te gândeşti la aceasta, fiica mea.

Aceste cuvinte "fiica mea " erau cu totul naturale pe buzele lui Rachel Halliday, pentru că înfăţişarea ei reamintea pe aceea a unei mame.

Mâinile Elisei tremurară şi câteva lacrimi picurară pe lucrul său. Răspunse însă "Voi face ce voi putea. Nădăjduiesc că voi găsi ceva de lucru ".

— Ştii bine că poţi rămâne aici ori cât vei dori, spuse Rachel.

— Oh! Mulţumesc! răspunse Elisa, dar (şi privind pe Henry) nu pot dormi noaptea. Ieri, visam că omul acela intrase în curte...

Şi tremură.

— Sărman copil! spuse Rachel ştergându-şi ochii, dar nu trebuie să te îngrijeşti atât. Nici un fugar până acum nu a fost smuls din satul nostru şi să sperăm că nu se va începe cu tine.

Uşa se deschise şi o femeie micuţă, rotundă, semănând cu o perniţă de ace, se ivi în prag. Strălucirea feţei sale se asemăna cu aceea a unui măr copt. Era îmbrăcată ca şi Rachel: în gri întunecat; un şal de muselină îi acoperea

pieptul bogat.

— Rutti Stedman! spuse Rachel înaintând în grabă către dânsa. Ce mai faci? o întrebă ea luându-i amândouă mâinile. o o

— Minunat, spuse Rutti scoţându-şi mica pălărie şi scuturând-o cu batista. De pe scaunul său mic, buclele scăpau încolo şi încoace. Noua sosită, care să tot fi avut douăzeci şi cinci de ani, se despărţi în fine de oglinda în faţa căreia îşi potrivise buclele. Păru tare mulţumită de dânsa.

Şi cine oare nu ar fi fost în locul ei, căci era o femeiuşcă frumoasă, cu un aer deschis, cu figura strălucitoare.

— Rutti, iată pe prietena noastră Elisa Harris şi copilaşul de care ţi-am vorbit.

— Sunt foarte mulţumită că te văd, Elisa, spuse Rutti strângându-i mâna ca şi cum aceasta ar fi fost o veche prietenă pe care o aştepta de mult. Uite şi pe drăgălaşul de băieţaş... i-am adus o prăjitură.

Ea îi dădu lui Henry o prăjitură pe care copilul o primi timid privind-o lung pe Rutti.

— Unde îţi este bebeluşul? întrebă Rachel.,

— Vine, dar mica ta Mary l-a luat şi l-a dus la fermă spre a-l arăta copiilor.

În aceeaşi clipă uşa se deschise şi Mary, cu faţa roză şi ochii mari bruni, leit mamă-sa, intră în cameră cu bebeluşul.

— Ah! Ah! exclamă Rachel luând plodul în braţe, ce frumos este!

— Da, sunt mândră de el! spuse Rutti.

Luă copilul şi îi scoase pardesiul de mătase albastră şi alte şaluri cu care îl învelise. Apoi potrivindu-i fustele şi părul şi sărutându-l, îl puse pe podea lăsându-l să se joace şi să facă ce-o dori.

Copilaşul era de bună seamă învăţat cu aceste lucruri, căci îşi vârî degetul în gură şi păru cufundat în gânduri mari, pe când mama sa, aşezându-se în fine, îşi luă lucrul, un ciorap, şi începu să împletească.

— Mary, umple, te rog, oala cu apă, spuse Rachel cu o voce blândă.

Mary se duse la puţ şi puse oala pe maşină. Ea începu să fiarbă şi să-şi cânte plăcutul său cântec. Tot Mary, după sfaturile lui Rachel, puse piersicile la foc într-o cratiţă mare de cositor.

Rachel, punându-şi şi un şorţ, începu să facă nişte prăjituri, spunând fiicei sale:

— Mary, spune-i lui John să taie un pui.

— Ce face Abigail Peters? întrebă Rachel în timp ce făcea prăjiturile.

— Mult mai bine, răspunse Rutti. M-am dus să o văd astăzi de dimineaţă. I-am făcut patul şi am măturat prin casă. Hello se va duce după amiază şi-i va face pâine pentru câteva zile. I-am promis că mă voi reîntoarce diseară.

— O să mă duc mâine, spuse Rachel. îi voi spăla şi cârpi rufele.

— Bine faci, răspunse Rutti. Am auzit că Ana Stanwood e bolnavă, John a vegheat toată noaptea. Mă voi duce mâine.

— John să vină să mănânce la noi, spuse Rachel, dacă tu trebuie să stai toată ziua.

— Mulţumesc Rachel, o să vedem mâine. Dar iată-l pe Simion.

Simion Halliday, mare, robust, îmbrăcat într-un pantalon şi o vestă de dril gros şi purtând pe cap o pălărie cu borurile mari, intră în aceeaşi clipă.

— Ce faci, Rutti? spuse el cu dragoste întinzând mâna sa mare. Dar John?

— John e bine, mulţumesc, ca de altfel toţi oamenii noştri, răspunse Rutti bucuroasă.

— Tată, ce noutăţi sunt? întrebă Rachel punând prăjiturile în cuptor.

— Peter Stelbins mi-a spus că va veni în noaptea aceasta cu câţiva prieteni, spuse Simion cu înţeles, spălându-se pe mâini într-o odaie alăturată.

— Adevărat? spuse Rachel gânditoare aruncând

o privire spre Elisa.

— Nu mi-ai spus că te cheamă Harris? întrebă Simion reintrând în cameră.

Rachel îşi privi bărbatul. Elisa tremurând, răspunse: "da ".

Temerile sale exagerate o făceau să creadă că i se aflase numele.

— Mamă! spuse Simion.

— Ce doreşti tată? întrebă Rachel frecându-şi mâinile şi îndreptându-se spre el.

— Soţul acestei femei este în colonie, murmură Simion.

Va veni aici la noapte.

— Şi nu spui nimic? spuse Rachel cu faţa surâzătoare.

— E aici, răspunse Simion. Peters s-a dus ieri acolo cu căruţa, unde a găsit o bătrână şi doi bărbaţi. Pe unul din ei îl cheamă George Harris. După câte ne-a povestit Elisa sunt sigur că el E un băiat frumos şi cumsecade. Să-i spunem chiar acum? spuse Simion, sau să i-o spunem întâi lui Rutti? Rutti, vino aici!

Rutti îşi lăsă lucrul şi se duse la ei.

— Rutti, care e părerea ta? Tata spune că soţul Elisei este în ultima turmă şi că va fi la noapte aici.

Bucuria micii quakerese nu mai cunoştea stavilă: ea sărea şi bătea din palme. Două bucle căzură pe şalul ei alb.

— Linişteşte-te, dragă, îi spuse încet Rachel, linişteşte-te Rutti. Să-i spunem aceasta acum?

— Desigur, chiar acum! Doamne! De ar fi John!... Spune-i chiar acum.

— Tu nu te gândeşti decât la aproapele tău, Rutti. E foarte bine, spuse Simion privind-o cu dragoste.

— Nu suntem oare făcuţi pentru aceasta? De nu i-aş iubi pe John şi pe copilaş... nu aş compătimi-o atât. Haide, spune-i acum.

— Du-o în cameră, în timpul acesta voi pregăti puiul.

Rachel intră în bucătăria în care Elisa cosea şi, deschizând uşa micii odăi de culcare, îi spuse încet:

— Vino, fiica mea, am să-ţi spun noutăţi.

Un val de sânge se urcă în obrazul palid al Elisei. Se ridică emoţionată, tremurând toată şi-şi aruncă ochii pe băieţelul său.

— Nu! Nu! spuse Rutti, nu te teme de nimic. Sunt veşti bune, Elisa, şi o împinse către uşă, pe care o închise. Pe urmă, întorcându-se, luă în braţe pe Henry sărutându-l drăgăstos.

— Ştii tu că ai să-ţi vezi tatăl? Ştii tu că ai să-ţi vezi tatăl? repetă ea mereu copilului care o privea, cu ochii mari.

În acest timp o altă scenă se petrecea în odaia alăturată.

Rachel o chemă pe Elisa lângă dânsa, şi-i spuse:

— Bucură-te, fiica mea, soţul tău a scăpat de sclavie.

Un val de sânge roz se urcă în obrajii Elisei, coborând cu aceeaşi iuţeală spre inimă. Ea se aşeză palidă şi aproape fără viaţă.

— Curaj, copilul meu, adăugă dânsa punându-şi mâinile pe capul Elisei. Este cu prieteni; îl vor aduce aici la noapte.

— La noapte! repetă Elisa. La noapte!

Pentru ea cuvintele îşi pierdeau însemnătatea.în capul ei era ca un vis nelămurit. Uneor trecea peste gândul ei.

Când îşi reveni, era întinsă pe un pat, învelită cu un macat. Mica Rutti îi freca mâinile cu camfor, îşi deschise uşor ochii. Simţea fericirea aceluia care, după ce îndurase mult timp greutatea unei sarcini, era acum scăpat de ea.

Nervii săi, aţâţaţi din prima clipă a fugii sale se destinseră încetul cu încetul. O cuprinse un sentiment cu totul nou de odihnă şi siguranţă. Rămase culcată cu ochii săi mari, negri, deschişi, şi ca într-un vis liniştit urmărea mişcările celor ce o înconjurau. Vedea uşa celeilalte odăi deschisă, vedea masa întinsă cu faţa de masă albă ca zăpada. Auzea murmurul şi cântecul ceainicului, vedea pe Rutti mergând de colo până colo, pregătind prăjituri, conserve şi oprindu-se din timp în timp pentru a da câte ceva lui Henry sau pentru a-l mângâia pe cap. Vedea talia maiestuoasă şi aerul matern al lui Rachel, care venea din timp în timp spre a vedea dacă nu s-a dezvelit, îi părea că vede coborând din marii ei ochi bruni raze strălucitoare de soare, îl văzu pe soţul lui Rutti intrând şi pe aceasta repezindu-se la el, şoptindu-i ceva, dând din mâini şi arătând cu degetul odaia în care se afla. O văzu aşezându-se la masa de ceai cu copilaşul în braţe, îi văzu pe toţi în jurul mesei şi pe micul Henry în scaunul mare, alături de Rachel, parcă la umbra aripilor sale. La urmă auzi murmurul plăcut al conversaţiei şi clinchetul linguriţelor şi zgomotul ceştilor şi al farfuriilor... Era visul odihnei fericite! Elisa adormi cum nu mai dormise din clipa aceea teribilă a nopţii când cu copilul în braţe, fugise sub lumina îngheţată a stelelor.

Visa o ţară frumoasă, o ţară a odihnei, maluri verzi, insule încântătoare şi ape frumoase, strălucind sub razele soarelui. Acolo, într-o casă unde voci prietenoase îi spuneau că era a ei, îşi vedea copilul jucându-se liber şi fericit. Auzea paşii soţului său, îi ghicea apropierea, braţele lui o înconjurau, lacrimile lui George i se prelingeau pe faţă... şi se trezi.

Nu fusese un vis.

Înnoptase de mult. Copilul ei dormea liniştit alături de dânsa. O lumânare lumina slab încăperea şi George plângea la căpătâiul patului ei.

A doua zi fu o dimineaţă fericită pentru casa quakerului. Mama se sculase de cu noapte şi era înconjurată de fetele şi

băieţii pe care nu am. avut timp să vi-i prezentăm ieri,şi care o ascultau cu dragoste. Se ocupa de dejun. Dejunul, în această luxuriantă vale a Indianei este lucru complicat şi cere concursul mai multor mâini. Eva nu ar fi putut culege toţi trandafirii din paradis.

John scotea apă; tânărul Simion cernea mălai, Mary râsnea cafea iar Rachel era pretutindeni, făcând prăjituri, gătind puiul, răspândind de jur împrejur o rază veselă de soare. Râvna tinerelor servitoare nu era tot timpul aceeaşi, dar ea le îmbia cu câte un "Hai de! Hai de! " care le da imbolduri noi.

În acest timp, Simion bătrânul, cu mânecile cămăşii suflecate, se bărbierea: ocupaţie cu totul nepatriarhală.

În bucătăria mare domnea o atmosferă de afectuoasă încredere. Când micul Henry, Elisa şi George apărură în pragul bucătăriei, fură primiţi cu atâta bucurie, prietenie şi dragoste încât ei crezură la început că e un vis şi nicidecum realitatea.

Se aşezară cu toţii la masă. Numai Mary rămăsese lângă foc, prăjind pâine.

Rachel, aşezată la mijlocul mesei, nu păruse niciodată atât de fericită. Numai din felul în care oferea o prăjitură sau o ceaşcă de ceai găsea mijlocul de a se arăta maternă şi prietenoasă.

Părea că dă suflet hranei şi băuturii pe care ţi le oferea.

George se aşeza pentru prima oară ca un egal la o masă a albilor. El simţi la început oarecare strâmtoreală, dar aceasta se risipi în curând ca bruma în faţa razei de dimineaţă a acestei bunătăţi atât de mari.

Era acasă: o casă! Un interior! George nu ştiuse niciodată ce ascundea acest cuvânt.

— Tată, dar dacă se descoperă din nou? spuse tânărul Simion întinzând unt pe o bucăţică de pâine prăjită.

— Voi plăti amenda, răspunse acesta liniştit.

— Dar dacă te vor vârî în închisoare?

— Mama ta şi cu tine nu vă veţi putea îngriji de fermă? spuse Simion surâzând.

— Mama poate face totul, răspunse băiatul... dar nu e o ruşine că sunt astfel de legi?

— Nu trebuie să vorbeşti de rău pe legiuitorii noştri, vorbi tatăl cu autoritate. Dumnezeu ne-a dat bunurile pământene

pentru a putea face dreptate. Dacă legiuitorii ne cer preţul faptelor noastre bune, să-l dăm.

— Urăsc pe proprietarii de sclavi, spuse copilul.

— Mă mir de tine, fătul meu! Acestea nu sunt învăţămintele date de mama ta. Aş face şi pentru stăpânul sclavului ceea ce fac pentru sclav, dacă mi-ar cere.

Simion se înroşi, dar mama se mulţumi să zâmbească.

— Simion e un băiat bun, spuse mama. Va creşte şi va deveni ca şi tatăl său.

— Îmi place să cred, scumpă gazdă, că nu o să te temi de vreo neplăcere din cauza noastră, spuse George cu grijă.

— Nu te teme de nimic, George. De aceea suntem pe lume. Dacă nu am fi oameni care să suferim ceva pentru dreptate, nu am fi demni de numele nostru.

— Dar pentru mine, spuse George,nu aş putea să o sufăr!

— Nu te teme, prietene George. Rămâi aici liniştit toată ziua. ÎIn noaptea aceasta la zece, Phineas Fletcher vă va duce pe toţi la o tabără apropiată. Persecutorii tăi sunt pe urmele tale şi nu vrem să te mai reţinem.

— Dar atunci, de ce să mai aşteptăm?spuse George.

— Aici eşti în siguranţă toată ziua. în colonia noastră toţi sunt credincioşi şi toţi veghează. Dealtfel este mai sigur pentru tine să călătoreşti în timpul nopţii.

EVANGELINA

Mississippi! Ce baghetă magică l-a schimbat astfel, de când Chateaubriand l-a descris în proza sa poetică drept fluviul singurătăţilor, al deşerturilor imense, curgând printre aceste minunăţii ale naturii ce nici nu pot fi visate.

Pare căîntr-o oră acest fluviu al poeziei şi al imaginaţiei a fost transportat în împărăţia unei realităţi, şi ea nu mai puţin splendidă. Ce alt fluviu asemănător în lume duce astfel până la ocean bogăţiile şi îndrăzneala unei alte noţiuni? Ţară ale căror produse se risipesc în lume, atingând tropicele şi cei doi Poli! Da, valurile sale spumoase, tulburate, rupând malurile lor, sunt adevărata faţă a acestei maree de afaceri care se răspândesc

pe valurile sale odată cu rasa cea mai energică şi cea mai violentă pe care lumea a văzut-o vreodată. Ah! De ce oare sânul lui Meschacebe trebuie să poarte şi această sarcină teribilă, lacrimile oprimaţilor... suspinele nenorociţilor... şi durerile amare ale săracilor, inimi neştiutoare care se îndreaptă către un Dumnezeu necunoscut... necunoscut, nevăzut, tăcut, dar care totuşi va ţâşni din pacea Sa pentru a salva pe toţi săracii pământului?

Ultimele raze ale soarelui tremură pe marea întindere a acestui fluviu, larg ca o mare. Trestiile tremură, chiparoşii mari şi negri de care atârnă frunzişul, ca un doliu, strălucesc în lumina aurită.

Vaporul încărcat îşi urmează drumul.

Baloturile de bumbac, în stive mari, se văd pretutindeni pe vapor. Ai zice că sunt o gigantică masă cenuşie. Şi nu trebuie multă băgare de seamă pentru a descoperi pe umilul nostru prieten Tom. Iată-l în partea din faţă a vaporului, înghesuit printre baloturile de bumbac.

Recomandările domnului Shelby şi-au făcut efectul. De altfel, Halley a putut el însuşi să-şi dea seama de caracterul inofensiv al lui Tom. Acesta îşi câştigase încrederea... Hm! Încrederea unui om ca Haley?

La început l-a supravegheat îndeaproape ziua, dar noaptea îl încătuşa... şi cu timpul, încetul cu încetul, liniştea, resemnarea lui Tom, au câştigat. Nu-l mai supraveghea, se mulţumise cu un fel de cuvânt de onoare, dându-i voie să umble de colo până colo pe vapor, când şi unde dorea.

Întotdeauna bun şi îndatoritor, întotdeauna gata să sară în ajutorul lucrătorilor, în orice împrejurare, el câştigase stima tuturor ajutându-i cu acelaşi zel şi cu aceeaşi dragoste ca şi cum ar fi lucrat într-o fermă din Kentucky.

Când îşi dădea seama că nu mai avea nimic de făcut se retrăgea între baloturile de bumbac, în câte un colţ îndepărtat şi citea Biblia...

La o sută şi ceva de mile înainte de New Orleans nivelul fluviului este mai ridicat decât ţinutul pe care îl străbate. El îşi poartă măreţia între diguri puternice de două zeci de picioare. Din înălţimea punţii, ca din vârful unui turn flotant, călătorul are priveliştea întregului ţinut până la depărtări aproape infinite. Tom văzând desfăşurându-se astfel în faţa ochilor plantaţiile una

după alta, avea sub ochi harta existenţei ce avea să o ducă de aici înainte.

Vedea în depărtare sclavi la lucru, le vedea satele de colibe, înşiruite în şiruri lungi, depărtate de frumoasele case şi de parcul stăpânului. Şi pe măsură ce se desfăşura acest tablou viu, inima i se reîntorcea la bătrâna fermă din Kentucky, ascunsă sub umbrişul bătrânilor stejari. Când i se ducea gândul la casa lui Shelby, la apartamentele mari şi răcoritoare, la mica lui colibă, acoperită de flori... I se părea că recunoaşte faţa tovarăşului său,cu care crescuse împreună, îşi vedea soţia pregătind cina, auzea râsul vesel al copiilor săi şi gângureala bebeluşului său pe genunchii săi... deodată totul dispăru... Nu mai văzu decât trestiile de zahăr şi chiparoşii plantaţiilor, nu mai auzi decât zgomotul ce făcea vaporul în mersul său, dar care îi spuneau parcă lămurit că acea fază întreagă a vieţii sale dispăruse pentru totdeauna.

Printre călători se găsea un tânăr nobil şi bogat, care locuia în New Orleans. Îl chema Saint-Claire. Împreună cu el călătorea şi fiica lui, o fetiţă de cinci-şase ani, de care îngrijea o femeie care părea rudă cu ei.

Tom o vedea deseori pe această fetiţă zglobie ca o rază de soare sau ca o adiere de vară.

Când ai văzut-o o dată, nu o mai puteai uita.

Era idealul frumuseţii copilăreşti. Privind-o, îţi aminteai de fiinţele alegorice şi creaţiile mitologiei. Faţa ei nu era atât de frumoasă prin frumuseţea desăvârşită a trăsăturilor, cât prin expresia unei reverii ciudate şi profunde. Cei ce căutau idealul erau miraţi privind-o, ceilalţi, masa vulgară, se simţeau înduioşaţi, fără a şti de ce. Forma capului, eleganţa gâtului şi pieptul său, aveau un caracter de ciudată nobleţe. Părul său lung, castaniu deschis care flutura în jurul ei ca un nor, ochii ei albaştri închişi, adânci, inteligenţi, umbriţi de o perdea deasă de gene brune, o deosebeau de ceilalţi copii şi atrăgea şi oprea asupra ei privirile, când se strecura printre călători, uşoară ca o zvârlugă.

Totuşi, nu era un copil grav şi morocănos.

Departe de aceasta. Un aer de fericită inocenţă plutea pe faţa ei, ca umbra unui frunziş de vară. Se mişca tot timpul, surâsul îi flutura pe buze, cânta, fugea, dansa. Tatăl său şi femeia care o păzea o urmăreau pretutindeni. Dar când credeau

că au prins-o, ea le scăpa printre mâini ca un nor primăvăratic. Şi cum niciodată nu fusese certată, orice ar fi făcut, îşi continua fuga pe vapor, întotdeauna îmbrăcată în alb, trecea ca o fantomă, fără a se opri. Nu era nici un colţ pe vapor pe care să nu-l cunoască, să nu-l fi scormonit. Picioarele sale uşoare o duceau pretutindeni, viziune cu cap blond şi aurit, cu ochi adânci şi albaştri.

Mecanicul câteodată, ridicându-şi ochii de pe lucrul său, îi găsea ochii mari cufundaţi în adâncimea cuptorului: părea că îi era şi teamă şi milă pentru el, ca şi cum l-ar fi văzut în cine ştie ce primejdie îngrozitoare. Alte ori timonierul se oprea, cu cârma în mână, surâzând fiindcă văzuse faţa aceea dulce, frumoasă ca o cadra, apărând şi dispărând la fereastra cabinei sale. De mii de ori voci groase o binecuvântaseră şi feţe severe se înbunaseră la apropierea ei. Când înainta cu îndrăzneală până la locurile primejdioase, mâini bătătorite şi înnegrite se întindeau fără voie ca spre a o salva.

Tom, impresionabil ca toţi cei din rasa lui, atras mereu către simplitatea copilăriei, urmărea cu privirea această fiinţă micuţă, cu un interes ce creştea zi de zi. Vedea în ea ceva divin. De câte ori vedea acest cap bălai şi ochii aceia albaştri între două baloturi de bumbac, sau pe o grămadă de bagaje, i se părea că vede unul din acei îngeri de care se vorbeşte în Biblie.

Uneori trecea tristă şi gânditoare pe lângă turma încătuşată de oameni şi femei. Se strecura în mijlocul lor şi îi privea cu tristeţe şi compătimire. Câteodată cu mâinile sale mici încerca să le ridice fiarele, în urmă suspina şi fugea. Dar se întorcea, cu mâinile pline de dulciuri, cu nuci şi portocale, pe care le împărţea acelora cu bucurie şi plăcere.

Tom o privise cu luare-aminte de mai multe ori înainte de a se hotărî să intre în vorbă cu dânsa. El cunoştea cum să atragă copiii. Ştia să facă mici coşuleţe din cozi de cireşe, să sculpteze chipuri groteşti în nuca de cocos. Chiar Pan, el însuşi, nu l-ar fi putut întrece în fabricarea fluierelor. Buzunarele îi erau pline cu tot felul de lucruri seducătoare pe care le lucrase pe vremuri pentru copiii stăpânului său, şi de care se slujea acum pentru a lega noi prietenii.

Era greu să captezi spiritul nobil al fetiţei. La început se apleca asupra unei cutii ca o pasăre din Canare. Pe urmă primea

cu timiditate mici lucruri pe care Tom i le dădea, până când în cele din urmă ajunseră la o încredere aproape intimă.

— Cum se numeşte micuţa domnişoară? întrebă Tom când crezu că a sosit timpul pentru o astfel de întrebare.

— Evangelina Saint-Clare, spuse micuţa. Dar tatăl meu şi toată lumea îmi spun Eva. Dar dumneata cum te numeşti?

— Pe mine mă cheamă Tom, dar acolo, în Kentucky, copilaşii obişnuiau să-mi spună unchiul Tom.

— Atunci am să-ţi spun şi eu unchiul Tom, spune Eva, pentru că ţin mult la dumneata. Şi unde te duci, unchiule Tom?

— Nu ştiu, domnişoară Eva.

— Cum nu ştii?

— Nu. Voi fi vândut şi nu ştiu cui.

— Tata ar putea să te cumpere, spuse Eva cu vioiciune, şi dacă te va cumpăra, vei fi fericit. Am să-l rog chiar astăzi.

— Mulţumesc, mica mea domnişoară.

Vaporul se opri la o mică staţie pentru a încărca lemne. Eva, auzind glasul tatălui ei, se repezi la dânsul. Tom se ridică şi ajută lucrătorilor.

Eva şi tatăl ei se găseau aproape de parapet pentru a vedea plecarea vaporului. Roata făcu două, trei învârtituri şi fetiţa pierzându-şi echilibrul căzu în apă... Tatăl său vru să se arunce după ea, dar fu oprit de mai multe persoane care văzuseră că se ivise un ajutor mult mai eficace.

Tom era aproape de dânsa în clipa accidentului şi o văzuse căzând. El se aruncă în apă. Cu braţele sale puternice, cu pieptul său mare, nu era pentru el decât un joc să se menţină deasupra apei pentru a o apuca când va reapare la suprafaţă.

O prinse şi înotând cu ea de-a lungul vaporului o întinse celor aproape o sută de mâini care se întindeau după ea ca şi cum ele nu ar fi aparţinut decât unui singur om. O clipă după aceea tatăl său o ducea în cabina doamnelor, unde, cum era de aşteptat, femeile în zăpăceala lor, făceau totul pentru a o împiedica să-şi revină.

A doua zi, către seară, după o zi călduroasă, vaporul se apropia de New Orleans. Pe bord era un zgomot şi o zăpăceală ciudată. Fiecare îşi căuta lucrurile, le aduna şi se pregătea să coboare. Femeile de serviciu frecau, curăţau lustruiau toate lucrurile pregătind vaporul pentru o frumoasă şi nobilă intrare în port.

Prietenul nostru Tom stătea în partea din faţă a vaporului, cu braţele încrucişate pe piept, neliniştit şi privind din când în când un grup ce se afla de partea cealaltă a vaporului.

În grupul acela se găsea frumoasa Evangelina, puţin mai palidă ca în ajun, dar fără să poarte nici o urmă a accidentului. Un bărbat încă tânăr, graţios, elegant, stătea lângă dânsa, cu unul din coate rezemat pe un balot de bumbac. Un portmoneu mare era deschis în faţa lui. O singură privire era de-ajuns pentru a-ţi da seama că acel bărbat era tatăl Evangelinei. Era aceeaşi trăsătură a feţei, aceiaşi ochi mari şi albaştri, acelaşi păr brun auriu. Expresia însă era cu totul diferită. Ochiul limpede, ca şi al fiicei sale, tot atât de mare şi albastru, nu avea totuşi aceeaşi adâncime visătoare şi voalată. Totul era îndrăzneţ, strălucitor, dar cu o lumină cu totul pământeană. Gura cu trăsături fine căpăta din când în când o expresie orgolioasă şi sarcastică. Un aer de superioritate dădea mişcărilor sale o oarecare mândrie dar care nu era lipsită de graţie. Asculta neatent, vesel, cu o expresie destul de dispreţuitoare pe Haley care îi descria volubil toate calităţile mărfii pe care o tocmeau.

— Ei bine, spuse acesta după ce Haley sfârşi să-şi laude marfa, ei bine, cât? Dar bagă de seamă că nu preţuieşte prea mult, mai ales după cele ce s-au întâmplat.

— Domnule, spuse Haley, o mie trei sute de dolari. Nu cer decât atât cât m-a costat, pe onoarea mea.

— Bietul om! spuse tânărul fixând pe Haley cu o privire pătrunzătoare şi batjocoritoare. Şi mi-l vinzi la preţul acesta numai pentru a-mi face plăcere.

— Da! Pare că tânăra domnişoară ţine mult... şi e şi natural să fie aşa.

— Da, într-adevăr, şi este şi o chemare la bunăvoinţa dumitale... Şi acum, şi ca o caritate creştină şi pentru a mulţumi pe o tânără domnişoară care se interesează mult de el, ce preţ ne poţi face.

— Dar priviţi-l, spuse negustorul. Priviţi ce braţe are, ce piept şi e tare ca un cal. Priviţi-i capul. Fruntea aceasta mare indică un negru inteligent. Va face tot ce doriţi! Am băgat de seamă aceasta. Un negru ca acesta valorează un preţ bun, chiar dacă ar fi prost, numai pentru corpul lui. Dar, dacă ţineţi seamă de însuşirile lui intelectuale, de care vă vorbeam adineauri... ei

bine, preţul se ridică... mai ales că are o aplicare deosebită pentru afaceri... el singur administra ferma stăpânului său.

— Cu atât mai rău! spuse tânărul bărbat, păstrând pe buze acelaşi surâs batjocoritor. Negrii aceştia inteligenţi fug întotdeauna, fură caii şi îţi joacă tot felul de feste. Cred că ar trebui să scazi două sute de dolari pentru prea marea sa inteligenţă.

— Ar fi poate drept, spuse Haley. Dar vă pot arăta recomandaţiile stăpânului său şi ale altor persoane, pentru a vă dovedi că e cuvios, religios, umil... cea mai bună fiinţă din lume. Pe acolo de unde vine, i se spunea predicatorul.

— Ei atunci, aş putea face din el preotul familiei, răspunse scurt tânărul. E o idee... Oamenii mei nu prea sunt religioşi.

— Glumiţi, domnule!

— De unde cunoşti aceste amănunte? Garantezi că e predicator? A fost examinat de vreun conciliu sau sinod? Arată-mi hârtiile.

Dacă negustorul de sclavi nu ar fi înţeles că toată această discuţie nu se va termina, după o digresiune, decât cu un câştig frumuşel pentru el, şi-ar fi pierdut răbdarea. Dar el, scoţându-şi punga murdară, şi deschizând-o şi scoţând din ea o hârtie începu să o cerceteze cu atenţie. Tânărul bărbat îl privea cu acelaşi aer indiferent şi batjocoritor.

— Tată, cumpără-l cu orice preţ, spuse Evangelina urcându-se pe un balot şi luându-l de gât. Ştiu că ai destui bani... şi eu vreau să-l am.

— Şi ce vrei să faci din el, micuţo? O jucărie? Un cal de lemn? Ce? Haide spune!

— Vreau să-l fac fericit.

— Ei bine, iată un motiv bine găsit!

în aceeaşi clipă Haley întinse tânărului un certificat semnat de domnul Shelby. Saint-Clare îl luă cu degetele sale lungi şi îl privi distrat.

— Scris cumsecade, spuse el. Şi ortografia! Dar religia aceasta mă tulbură... Expresia rea îi reapăru în ochi... Ţinutul, spuse el, e aproape ruinat de oamenii pioşi. Avem oameni pioşi candidaţi pentru viitoarele alegeri. Găseşti atâta religie peste tot, încât nu mai şti; ce să faci cu ea... Nu am mai citit de mult gazetele pentru a şti la cât e cotată.. Cam câţi dolari socoteşti că valorează religia lui Tom?

— Glumiţi, spuse Haley. Dar cu toate acestea este ceva adevăr în ceea ce spuneţi. Trebuie însă făcută o deosebire între întrunirile, predicile, cântecele albilor şi ale negrilor, şi între pioşenia sinceră şi adevărată a acestuia. Am văzut printre negri oameni cinstiţi şi pioşi pe care lumea întreagă nu ar fi putut să-i hotărască să facă vreun rău. Aţi văzut din scrisoarea aceasta ce gândeşte fostul stăpân despre Tom.

— Ei bine, acum, spuse tânărul grav strângându-şi portmoneul, dacă poţi cu adevărat să-mi garantezi această pioşenie, să faci să fie trecută în contul meu, în registru, acolo sus, drept ceva care îmi aparţine, îţi voi da ceva pe deasupra. Cât?

— Batjocoriţi mereu! Nu pot garanta acest lucru. Acolo sus fiecare îşi are condica sa.

— E destul de trist, reluă tânărul, că plătind pentru, a cumpăra religia unui sclav, nu o poţi trafica în ţinutul în care marfa aceasta are atâta curs... dar...

Şi întinzând negustorului un teanc de bani, îi spuse:

— Număraţi banii.

— Foarte bine, spuse Haley a cărui faţă se înveseli.

Scoţând în urmă din buzunar o călimară veche, completă actul de vânzare pe care îl dădu domnului de Saint-Clare.

— Dacă aş fi şi eu astfel inventariat, spuse acesta, mă întreb cât aş valora. Atâta pentru forma capului meu, atâta pentru fruntea largă, atâta pentru mâini, pentru braţe şi picioare, atâta pentru educaţie, talent, umilinţă, religie. Drace! Cred că pentru aceste două articole din urmă, tare puţin. Eva, haide!

Şi luând-o de mână, merse cu ea în capătul vaporului şi punându-şi vârful degetului sub bărbia lui Tom - îi spuse cu bunăvoinţă.

— Ia să vedem, Tom, dacă îţi place noul stăpân!

Tom îşi ridică ochii. Era imposibil ca privind faţa aceasta tânără şi frumoasă a lui Saint-Clare să nu simţi un sentiment de plăcere. Tom simţi cum îi vin lacrimile în ochi şi strigă din fundul inimii:

— Stăpâne, Dumnezeu să vă binecuvânteze.

— Cred că va face lucrul acesta. Cum te cheamă? Tom? Poţi să-l întrebi şi pe al meu. Ştii să mâni caii, Tom?

— Sunt învăţat cu caii, spuse Tom. Erau mulţi la domnnul Shelby.

— Am să te fac vizitiu, dar cu condiţia să nu te îmbeţi decât o dată pe săptămână.

Tom păru foarte mâhnit.

— Stăpâne, eu nu beau niciodată.

— Mi s-a povestit deja lucrul acesta! Vom vedea. Cu atât mai bine, la urma urmei... Haide! Nu mai fi mâhnit, spuse el văzând că Tom părea încă tulburat de ceea ce îi spusese. Nu mă îndoiesc nici o clipă că o vei face.

— Să fiţi sigur de aceasta, stăpâne!

— Şi vei fi fericit, spuse Evangelina. Tata e foarte bun cu toată lumea. Numai că îi place să-şi bată oarecum joc de oameni.

— Tata îţi mulţumeşte pentru acest elogiu, spuse Saint-Clare râzând. Şi întorcându-se pe călcâie, se depărtă.

NOUL STĂPÂN AL LUI TOM

Augustin Saint-Clare era fiul unui bogat plantator din Louisiana. Familia sa era de fel din Canada. Din doi fraţi, semănând destul de bine ca temperament şi caracter, unul se stabilise într-o bogată fermă din Vermont, iar celălalt ajunsese un bogat plantator în Louisiana.

Mama lui Augustin era o franţuzoaică protestantă a cărei familie emigrase în Louisiana încă din timpul primelor aşezări în această provincie. Augustin, care nu avea decât un singur frate, şi care moştenise de la mama lui o sănătate şubredă, fu trimis, după sfaturile medicilor, la Vermont, la unchiul său, unde petrecu cea mai mare parte a copilăriei sale. Medicii credeau că climatul rece şi sănătos al Vermontului îi va face bine.

Încă din copilărie, Augustin dădu dovadă de o sensibilitate extremă, care era ceva mai mult feminină, decât bărbătească. Dar cu timpul aceasta dispăru, se înveli într-o scoarţă groasă: deveni bărbat, dar puţini au ştiut cât de vie şi proaspătă păstra el în sufletul său aceea sensibilitate. Era un om de mare merit având o mare înclinare pentru estetică şi real. Din aceasta izvora la el, ca la toţi semenii lui, repulsia suverană pentru comerţ şi afaceri, îndată după ieşirea din colegiu se logodise cu o tânără fată pe cât de frumoasă, pe atât de distinsă. Ea locuia

într-unul din Statele din Nord, iar el trebui să se întoarcă în Sud, pentru a aranja diferite chestiuni familiale, în acest timp primi prin poştă, împreună cu o scrisoare a tutorelui fetei, scrisorile ce trimisese acesteia. Tutorele îi scria că înainte chiar de a-i primi scrisoarea, logodnica lui va fi soţia altuia.

Credea că va înnebuni, în urmă, crezu, ca atâţia alţii că va putea să-şi smulgă din inimă această săgeată mortală. Prea mândru pentru a ruga, prea orgolios pentru a cere o explicaţie, se aruncă în vârtejul plăcerilor. Astfel ajunse a se căsătorii cu o fată frumoasă cu ochi negri şi o sută de mii de dolari ca zestre. Toţi îl socoteau fericit!

Tinerii căsătoriţi îşi petrecură luna de miere în mijlocul unui cerc strălucit de amici, în vila lor, pe malul lacului Pont-Cartrain. într-una din zile se aduse tânărului căsătorit o scrisoare cu scrisul acela pe care şi-l reamintea atât de bine. Îi fu înmânată în salon, în timp ce discuţia era veselă, vie, plină de spirit.

Recunoscând scrisul, deveni palid ca moartea. Se stăpâni totuşi. Ieşi. Singur în camera sa, deschise scrisoarea... de acum inutilă, mai mult decât inutilă. Era o scrisoare a ei în care povestea pe larg persecuţiile ce avusese de suferit din partea familiei tutorelui ei. Acesta vroia să o căsătorească cu fiul tutorelui. Scrisorile lui Augustin nu i se mai dădeau... ea totuşi a continuat să scrie... în urmă a cuprins-o durerea şi îndoiala, în mijlocul acestor griji şi dureri s-a îmbolnăvit. Până la urmă a descoperit complotul... Toate acestea le povestea scrisoarea care se termina cu expresii de recunoştinţă şi speranţă, prin mărturisirea unei afecţiuni eterne, care erau pentru nefericitul tânăr mai crude decât moartea.

Răspunse pe dată:

"Am primit scrisoarea dumitale, dar prea târziu. Crezusem ce mi s-a spus, eram disperat. Sunt căsătorit: totul e sfârşit. Uitarea, iată tot ce ne-a mai rămas, dumitale şi mie! "

Astfel se sfârşi romanul şi idealul în viaţa lui Augustin Saint-Claire. îi rămânea realitatea. Realitatea, adică, muşiţa neagră, infectă şi fetidă pe care o lasă refluxul, în timp ce acolo străluceşte valul albastru, ducând flotilele de bărci cu pânzele întinse, aripi albe şi vâslele armonioase, şi tot murmurul vesel al

apelor sale... Totul dispare în urmă, cade în prăpastie, şi nu ne mai rămâne, nouă, visătorilor, decât... muşiţa, realitatea!

De fapt, într-un roman frângi inima oamenilor, îi omori chiar, şi totul e spus: fabula e interesantă, ce vă trebuie mai mult? Da, dar în viaţa reală nu murim pe dată ce am văzut murind pentru noi ceea ce ne făcea viaţa veselă şi fericită! Ne rămâne plictiseala nevoilor. Bei, mănânci, te îmbraci, te plimbi, faci vizite, vorbeşti, citeşti, vinzi, cumperi! E ceea ce se cheamă vulgar, viaţa. Treci prin aceasta... şi aceasta îi rămăsese lui Augustin. Dacă cel puţin soţia sa ar fi fost cu adevărat femeie, ar fi putut, o femeie poate întotdeauna, să încerce să reînnoade acea ţesătură a unei existenţe frânte şi să mai adauge încă flori acestei ţesături..., dar Maria Saint-Clare nu putea nici să vadă că ţesătura se rupsese. Am spus-o deja, doamna Saint-Clare avea o faţă frumoasă, doi ochi negri şi o sută de mii de doi ari.Nimic din toate acestea nu vindecă un suflet bolnav.

Când l-au găsit pe Augustin întins pe sofa, cu moartea pe faţă spunând că îl doare capul, ea îl sfătui să respire corn de cerb. Când văzu că migrena şi paloarea dură săptămâni, se mulţumi să spună că nu ar fi crezut niciodată ca domnul Saint-Clare să fie atât de bolnăvicios... şi că era destul de supărător şi ciudat pentru dânsa, să fie mereu singură, numai la o lună după căsătorie.

În fundul sufletului, Augustin se bucura de a se fi căsătorit cu o femeie atât de puţin perspicace. Dar, după ce trecură petrecerile şi vizitele lunii de miere, îşi dădu seama că o tânără frumoasă, care toată viaţa a fost adulată şi răsfăţată putea fi în căsnicie o tovarăşă foarte tiranică. Mariei îi lipsea sensibilitatea. Şi chiar puţina pe care o avea era înăbuşită de un egoism fără margini, unul din acele egoisme mizerabile, care nu recunosc alte drepturi, decât drepturile sale. Din copilărie fusese înconjurată de servitori care îi preveneau toate capriciile... nu se gândise, nici nu bănuise că ei ar dori sau ar putea face altceva.

Tatăl ei, al cărui unic copil era, nu-i refuzase niciodată ceva. în clipa intrării ei în lume, frumoasă, desăvârşită, moştenitoare bogată, ea văzu la picioarele ei pe toţi bărbaţii oraşului. Ea nu se îndoi nici o clipă că Augustin nu ar fi fericit să o cucerească.

Când Saint-Clare încetă oarecum micile atenţii ale unui om care face curte, el se găsi ca în faţa unei sultane care nu era dispusă să-şi piardă sclavul. Curseră lacrimi, fură mici furtuni

până la accese pronunţate de supărare. Saint-Clare, de o natură bună şi binevoitoare, încercă să-şi potolească soţia prin daruri şi tot felul de flatării. Când Maria născu o fetiţă frumoasă, el simţi cum se trezeşte în el tandreţea.

Mama lui Saint-Clare avea un caracter desăvârşit. El dădu copilului numele mamei sale, gândind că poate va fi ca şi dânsa. Soţia sa fuse foarte geloasă de aceasta. Marea dragoste a lui Augustin pentru fiica lui, nu făcea decât să-i sporească nemulţumirea. Tot ceea ce căpăta fetiţa părea a fi dat în paguba soţiei. De la naşterea fetiţei, sănătatea ei se şubrezi. O inactivitate continuă, în moliciunea sufletului şi a corpului, influenţa unei continue plictiseli, schimbară această frumuseţe tânără înfloritoare, într-o femeie palidă, bolnăvicioasă, pierzându-şi timpul cu tot felul de boli închipuite şi care se considera cea mai nefericită femeie din lume.

Erau lamentaţii fără sfârşit. Durerile de cap o ţineau în cameră cel puţin trei zile din săptămână, întreaga conducere a gospodăriei era deci lăsată în grija servitorilor. Saint-Clare, şi cu drept cuvânt, găsea puţin confortabil, în astfel de împrejurări, căminul său. Fiica lui era foarte gingaşă, şi el se temea că lăsată fără supraveghere, s-ar putea ca sănătatea şi chiar viaţa ei să fie puse în joc din cauza indiferenţei mamei.O luă cu dânsul în Vermont, unde avea afaceri, şi o hotărî pe verişoara sa, domnişoara Ofelia Saint-Clare, să vină cu ei în Sud.

Se aflau pe vaporul care îi readucea când i-am întâlnit.

Dar, acum, când drumurile şi săgeţile New Orleans-ului se vedeau în faţa ochilor, e timpul să o prezentăm cititorilor pe domnişoara Ofelia.

Toţi cei care au călătorit prin Noua Anglie îşi vor reaminti, că au văzut, în vreun sat răcoros, o fermă mare, umbrită de frunzişul des şi bogat al arborilor de zahăr, îşi vor reaminti ordinea şi liniştea care domnesc pe ea. Totul este la locul său, nici un fir de praf pe covorul verde al ierbii şi tufişurile de liliac urcă sub ferestre, în interior, camerele sunt mari şi curate şi totul este aranjat şi la locul lui şi merge cu aceeaşi punctualitate cu care merge vechiul ceasornic aşezat într-unul din colţurile salonului, în camera în care se adună de obicei familia se găseşte vechea şi respectabila bibliotecă. Istoria de Rollin, Paradisul pierdut al lui Milton, Călătoria Pelerinului de Bunyan stau alături într-o ordine desăvârşită, cu o mulţime de alte cărţi

tot atât de respectabile. Altă servitoare decât stăpâna, nu se găseşte în toată casa. Cu boneta albă, ochelarii pe nas, în fiecare după amiază se aşează si coase în mijlocul fiicelor sale. Treaba se termină atât de dimineaţă... încât nu-ţi aminteşti bine ora. Dar în orice clipă ai veni, totul este deja făcut... Pe podeaua bucătăriei nu e nici o pată, nici o murdărie. Scaunele, sculele de bucătărie, parcă n-au fost niciodată luate din locul lor, cu toate că în bucătărie se mănâncă de trei sau patru ori pe zi, se spală şi se calcă toate rufele şi se face untul şi brânza.

Într-o astfel de fermă, într-o astfel de casă, într-o astfel de familie îşi petrecuse domnişoara Ofelia patruzeci şi cinci de ani fericiţi, până în clipa când vărul ei o luă cu dânsul pentru a-i vizita proprietăţile din Sud.

Ofelia era fiica cea mai mare a unei numeroase familii. Tatăl şi mama ei o socoteau tot copil şi propunerea care i se făcea de a se duce în New Orleans a fost un lucru foarte grav în ochii familiei. Tatăl, cu capul cenuşiu, luă din bibliotecă Atlasul lui Morse, măsură cu exactitate longitudinea şi latitudinea şi citi în urmă "Călătoria" de Flint, în Sud şi în Vest, pentru a se familiariza cu ţinutul.

Buna ei mamă, îngrijorată, întrebă dacă nu era un oraş rău, şi spuse că nu se sfia să îl compare cu insulele-Sandwich sau cu orice altă ţară ocupată de păgâni.

Pastorul, medicul şi domnişoara Rabody şi modista ştiau că Ofelia se va duce cu vărul său în New Orleans.

Acest subiect important fuse în curând discutat în tot satul. Pastorul, care era pentru aboliţionism!, se întreba dacă o astfel de călătorie nu era o încurajare dată posesorilor de sclavi. Medicul, dimpotrivă, care era un partizan al colonizării, dorea ca domnişoara Ofelia să facă această călătorie, pentru a arăta locuitorilor din New Orleans că fraţii lor din Nord, nu-i priveau atât de rău.

Când hotărârea ei devenise cunoscută, domnişoara Ofelia fuse cincisprezece zile invitată în fiecare seară la ceai de vecinii şi prietenii săi, unde se discutau planurile şi proiectele sale.

Domnişoara Moseley, însărcinată să-i facă rochiile pentru călătorie, căpătă în ochii tuturor o importanţă considerabilă. Se spunea că Saint-Clare dăduse domnişoarei Ofelia cincizeci de dolari spunându-i să-şi cumpere cele mai frumoase rochii. Se

mai spunea că îi fuseseră trimise din Boston două rochii de mătase şi o pălărie.

Domnişoara Ofelia în frumoasa ei rochie de călătorie de culoare brună apărea mare, voinică. Faţa îi era slabă: toate trăsăturile ascuţite. Ţinea buzele strânse ca aceia care au soluţii pentru orice lucru. Ochii ei negri şi pătrunzători erau cercetători, şireţi şi căutau pretutindeni, ca şi cum ea ar fi avut mereu ceva de aşezat la loc.

Toate mişcările ei erau hotărâte şi energice. Nu vorbea mult, dar tot ceea ce spunea era bine spus, căci nu spunea decât ceea ce voia să spună.

Obişnuinţa ei era ordinea, exactitatea, metoda. Era ca un ceasornic, ca o locomotivă şi detesta tot ce nu-i semăna.

Pentru ea, cel mai mare păcat, rezumatul tuturor relelor, era uşurinţa. Dispreţul şi-l manifesta prin cuvântul inconsecvent, pronunţat într-un anume fel... Ea întrebuinţa acest cuvânt pentru tot ce nu intra cu totul în cercul inflexibil ce îl trasase ea însăşi. Avea un dispreţ suveran pentru cei ce nu făceau nimic, sau care nu ştiau ce fac, sau care nu-l făceau aşa cum trebuie. Acest dispreţ ea nu-l mărturisea întotdeauna prin cuvinte, ci de cele mai multe ori printr-o strâmbătură a feţei ca şi cum s-ar fi temut că se coboară prea jos dacă întrebuinţează cuvinte pentru acest subiect.

Din punct de vedere intelectual avea un spirit net, puternic, activ. Citise istoria şi clasicii englezi, închisă într-o oarecare limită, gândirea îi era puternică. Doctrinele sale religioase erau condensate în formule nete, etichetate şi împachetate în pachete mici, al căror număr nu-l mărea niciodată. Acelaşi lucru se întâmpla şi cu ideile sale practice în viaţa de toate zilele, mai ales în ceea ce privea legăturile ei cu vecinii sau prietenii. Dar deasupra tuturor acestor lucruri ceea ce conta pentru ea era sentimentul datoriei: conştiinţa. Nicăieri ca în Noua-Anglie conştiinţa nu domină şi nu absoarbe într-atât femeile. Aceasta este pentru ele granitul fundamental al globului, adâncindu-se în măruntaiele pământului şi dominând vârfurile munţilor.

Ofelia era sclava datoriei.

Dacă îi dovedeai că poteca datoriei, cum spunea dânsa, urmează cutare sau cutare direcţie, nici apa, nici focul nu ar fi fost în stare să o oprească spre a o urma. Pentru datorie s-ar fi aruncat în puţ, ar fi mers în faţa gurilor tunurilor. Dar acest

sentiment al datoriei era atât de dominant, includea atâtea lucruri, făcea atât de puţine concesii, încât, cu tot eroismul eforturilor sale, domnişoara Ofelia nu atingea niciodată idealul său. Şi era ca doborâtă sub greutatea insuficienţei şi a slăbiciunii ei. Cum putea oare domnişoara Ofelia să simpatizeze pe Augustin Saint-Clare, vesel, uşuratic, inexact, sceptic, şi călcând în picioare toate principiile şi toate părerile pe care ea le respecta?

Adevărul este că îl iubea!

Copil fiind, ea l-a învăţat catehismul, în inima ei mai era un loc cald, pe care îl ocupase Augustin. Făcuse cu ea ceea ce făcuse cu mulţi alţii: o monopolizase. O convinsese că poteca datoriei este în direcţia Orleans-ului şi că trebuie să vină cu el pentru a veghea asupra Evei şi a împiedica, ruina în casa lui. Ideea unui cămin de care nimeni nu se îngrijea merse drept la inima domnişoarei Ofelia. O iubea şi pe tânăra Eva... Cine nu ar fi iubit-o pe această drăgălaşă fată?... Şi cu toate că îl considera pe Augustin păgân, cu toate acestea, după cum am mai spus-o, îl iubea, râdea de glumele lui, şi împingea indulgenţa faţă de el până la limite de nebănuit.

STĂPÂNA LUI TOM

Prietenii noştri se urcară în trăsura care îi aştepta, şi

Trăsura se opri în faţa unei case vechi, clădită în stilul amestecat franco-spaniol. Trăsura trecu pe sub poarta boltită şi pătrunse într-o curte înconjurată de clădiri pătrate: era o curte în stil maur. în mijlocul curţii, dintr-o fântână, apa curgea spumegând într-un bazin de marmură înconjurat de straturi de violete, în apă, transparentă ca un cristal, mii de peşti argintii înotau de colo până colo, strălucind ca nişte nestemate vii. în jurul fântânii era o alee pavată cu mozaic cu desene foarte, variate, şi dincolo de ea se întindea gazonul,moale ca un covor de catifea verde. Doi portocali mai aduceau o umbră răcoroasă îmbibată de parfumul lor. în jurul gazonului se găseau vase sculptate de marmură pline cu cele mai preţioase flori de la tropice. Arbori mari tropicali creşteau de jur împrejurul curţii şi umbra lor era răcoroasă.

Galeriile care înconjurau curtea erau prevăzute cu perdele de stofe africane, care se puteau întinde după voie pentru a te apăra de arşiţa soarelui, într-un cuvânt, era idealul unui loc romantic.

Trăsura intră în curte. Eva era într-o stare de exaltare extremă, asemeni unei păsări gata să-şi ia zborul din colivia ei.

— Oh! Nu e aşa că e frumoasă şi încântătoare casa mea? spuse ea Ofeliei. Nu e cu adevărat frumoasă?

— Da, e frumoasă, spuse Ofelia coborând din trăsură, dar mie îmi pare cam veche şi cam păgână!

Saint-Clare, natură poetică, surâse auzind părerea domnişoarei Ofelia şi văzând admiraţia care strălucea pe faţa neagră a lui Tom, îi spuse:

— Îmi pare că îţi place?

— Da, domnule, răspunse Tom.

Toate acestea fuseră văzute într-o clipită în timp ce bagajele erau descărcate şi vizitiul plătit. O mulţime de servitori de toate vârstele, de toate taliile, femei, bărbaţi, copii, alergau din toate părţile pentru a-şi vedea stăpânul, în faţa tuturor se găsea un tânăr mulatru a cărui îmbrăcăminte se deosebea prin exagerarea ei. El împinse până în fundul vestibului pe toţi servitorii spunându-le autoritar:

— Înapoi cu toţii. Nu plictisiţi stăpânul din prima clipă a sosirii lui!

Zăpăciţi, sclavii se retraseră şi rămaseră la o distanţă respectuoasă, în afară de doi hamali voinici care descărcau bagajele.

Graţie măsurilor luate de domnul Adolf, aşa se numea tânărul mulatru, domnul Saint-Clare, după ce plăti vizitiul, nu-l mai văzu decât pe acesta, purtând o vestă de satin, lanţ de aur şi pantaloni albi, salutând cu graţie si slugărnicie.

— Tu eşti, Adolf, spuse stăpânul întinzându-i mâna. Ce mai faci, băiete?

Adolf recită cu volubilitate un discurs improvizat... de cincisprezece zile!

— Foarte bine, foarte bine, spuse Saint-Clare nepăsător şi ironic. Dar acum, Adolf, vezi de bagaje. Mai târziu ne vom ocupa de oamenii noştri.

Saint-Clare conduse pe domnişoara Ofelia într-un salon mare care dădea în vestibul, în timp ce E va se repezise într-un budoar mic care şi el dădea în vestibul.

O femeie mare,palidă, cu ochii negri se ridică pe jumătate de pe patul pe care se odihnea.

— Mamă! spuse Eva cu un fel de beţie aruncându-se de gâtul ei şi sărutând-o de mii de ori.

— Destul, destul, ia seama, răspunse mama, o să mă apuce durerea de cap şi îmbrăţişa fata fără emoţie.

Saint-Clare intră şi el, îşi sărută soţia prezentându-i în urmă verişoara. Maria îşi ridică ochii săi mari şi-şi privi verişoara cu un oarecare aer de curiozitate. Servitorii se înghesuiau la uşă. Printre ei, mai bine zis înaintea tuturor, se afla o mulatră de vreo patruzeci de ani, bucuroasă şi tremurând de nerăbdare.

— Oh! Uite pe Mammy, spuse Eva străbătând camera aruncându-se în braţele ei şi sărutând-o cu o naivă efuziune.

Mammy nu-i spuse că o să o apuce durerile de cap ci o strânse la pieptul său, râzând şi plângând totodată. Părea că-şi pierduse minţile... în fine îi dădu drumul Evei, care trecu de la un sclav la altul, unuia dându-i mâna, pe alta sărutând-o. Domnişoara Ofelia a declarat că scena aceasta îi făcuse rău.

— Copiii ăştia din Sud, spuse ea, fac lucruri pe care eu nu le-aş face!

— Ce vrei să spui? întrebă Saint-Clare.

— Sunt bună cu toată lumea şi nu aş vrea să fac nici cel mai mic rău... Dar să săruţi...

— Negrii?

— Ah! Nu eşti învăţată cu aceasta, nu e aşa?

— Adevărat! cum poate ea...?

Saint-Clare se duse în vestibul râzând.

— Haide! Unde sunteţi? Mammy! Jemmy, Polly, Suckey! Sunteţi mulţumiţi că vă vedeţi stăpânul?... şi le strânse tuturor mâna. Luaţi seama la copii, adăugă el, împingând cu piciorul un mic negru care se târa pe patru labe. Dacă stârcesc vreunul, să-mi spuneţi.

Râdeau cu toţii. Saint-Clare le dădu tuturor bani.

— Şi acum ştergeţi-o! Şi adunarea neagră şi lucioasă dispăru prin una din uşile vestibului, urmată de Eva care ducea un sac pe care îl umpluse în timpul drumului cu nuci, mere, zahăr, panglici, dantele şi tot felul de jucării.

Saint-Clare, întorcându-se, zări pe Tom care stătea în picioare, schimbându-le din timp în timp, simţindu-se destul de prost în timp ce Adolf, rezemat de o coloană îl privea prinntr-un monoclu cu un aer pe care i l-ar fi râvnit orice cuconaş la modă.

— Ei nerodule, spuse Saint-Clare, aşa te porţi cu tovarăşul tău? Dar mi se pare, spuse el, atingând cu degetul vesta brodată de satin, mi se pare că e a mea...

— Oh! Domnule, era toată pătată cu vin şi un gentleman ca dumneavoastră nu ar mai fi putut să o poarte în starea aceea... Ea nu e bună decât pentru un biet negru ca mine!

Adolf dădu din cap şi îşi trecu cu graţie degetele prin părul parfumat.

— Bine! De data aceasta te iert, spuse Saint-Glare. Îl voi arăta acum pe Tom stăpânei sale şi după aceea îl vei duce la bucătărie, dar bagă de seamă să nu faci pe grozavul cu el. Merită cât doi zevzeci ca tine.

— Domnul glumeşte întotdeauna, spuse Adolf râzând... Sunt foarte mulţumit că.îl văd pe domnul atât de bine dispus.

— Haide, Tom, spuse Saint-Clare.

Tom intră în salon. Privea în tăcere covoarele de catifea şi toată măreţia pe care nici nu o visase vreodată, oglinzi, tablouri, statuete, perdele şi asemeni reginei din Saba în faţa lui Solomon "parcă era lipsit de gânduri". Nici nu îndrăznea să meargă pe pământ.

— În sfârşit, Maria, îţi aduc un vizitiu, spuse Saint-Clare. Pe cât e de negru, pe atât de sobru. Priveşte-l şi spune dacă nu mă gândesc la tine când sunt departe!

Maria îşi aţintii ochii asupra lui,

— Sunt sigură că e beţiv, spuse ea.

— Nu. Mi s-a garantat că e o marfă pioasă şi sobră.

— Aş fi bucuroasă să fie astfel, dar mă îndoiesc.

— Adolf, du-l pe Tom la bucătărie... şi aminteşte-ţi ce ţi-am spus.

După ce plecară cei doi, Maria spuse:

— E un adevărat mastodont.

Hohote vesele de râs venind din curte, pătrunseră prin perdelele de mătase. Saint-Clare se duse pe balcon şi râse şi el.

— Ce este? spuse domnişoara Ofelia apropiindu-se.

Tom stătea în curte pe un fel de scaun de iarbă: fiecare butonieră a sa era înflorită cu câte un rozmarin. Evangelina,

fericită şi surâzătoare, îi punea în jurul gâtului o ghirlandă de trandafiri. Când sfârşi, râzând, se aşeză pe genunchii lui ca o pasăre.

— O, Tom! Cât de caraghios eşti!

Tom, păstrându-şi surâsul său liniştit şi binevoitor, părea şi el tot atât de încântat ca şi tânăra sa stăpână. Când îl văzu pe Saint-Clare, îşi ridică ochii spre el ca şi cum ar fi cerut iertare.

— Cum poţi s-o laşi să facă astfel de lucruri? spuse Ofelia.

— Şi de ce nu?

— De ce?... nu ştiu... dar mă sperie!

— Ştii foarte bine că un copil poate mângâia fără nici o primejdie un câine mare... chiar când e negru!... Dar mai ales când e o fiinţă care gândeşte, judecă, simte? Te cutremuri? mărturiseşte-o. Vă cunosc bine pe voi cei din America de Nord. Voi vă purtaţi cu negrii ca şi cu şerpii... dar vă indignaţi de durerile lor.

Nu vreţi să fie rău trataţi, dar nu vreţi să aveţi nici un amestec cu ei! Aţi vrea să-i trimiteţi în Africa pentru a nu-i mai vedea... dar le trimiteţi unul sau doi misionari pentru a-i converti... Nu e aşa, verişoară?

— Doamne! Da, cam aşa ceva, spuse Ofelia gânditoare.

— Ce s-ar face aceşti bieţi oameni, fără copii, spuse Clare aplecându-se deasupra balconului şi privind-o pe Evangelina fugind cu Tom după dânsa.

***

Copilul este singurul democrat adevărat. Iat-o pe Eva. Pentru ea, Tom e un erou. Poveştile lui îi par minunate şi cântecele lui, imnurile lui metodiste o încântă mai mult decât o sperie. Buzunarele lui, pline cu tot felul de fleacuri sunt pentru dânsa bogăţiile din Golgota. Iar el e cel mai ciudat Tom care a purtat vreodată o piele neagră.

Starea materială a lui Tom îi îngăduia să nu se plângă.

O fantezie a micii Eva sau mai curând recunoştinţa o făcuse să-l roage pe domnul Saint-Clare să-i dea ei pe Tom. Tom primi de.ci ordinul să nu mai facă altceva decât ceea ce îi poruncea Eva. Era încântat mai ales că era bine îmbrăcat. Acesta era unul din luxurile lui Saint-Clare. Pentru Tom, treaba în grajd, era o nimica toată, având câţiva sclavi sub ordinele lui. Se mulţumea doar să-i inspecteze. Maria Saint-Clare declarase că nu va

îngădui să miroasă a grajd când se apropia de dânsa. Tom, în haina lui de dril bine periată, cu o pălărie de castor, încălţat cu cizme strălucitoare, cu guler şi manşete scrobite, şi faţa sa neagră şi binevoitoare, arăta destul de bine pentru a se urca chiar pe capra episcopală a Cartaginei, pe care se urcaseră altădată semeni de ai lui.

Locuia într-o casă frumoasă, consideraţie pentru care rasa sa sensibilă nu e niciodată indiferentă. Se bucura de păsările, florile, fântânile, parfumurile, de lumina însăşi şi de frumuseţea întregii curţi. Perdelele de mătase, picturile, lămpile, statuetele, aurăriile, splendorile din salon, transformau casa pentru el într-un palat al lui Aladdin.

— Haide, Maria, fii drăguţă, spuse Saint-Clare aşezându-se pe un scăunel lângă sofa. Spune ceva plăcut sărmanului tău soţ.

— Ai lipsit cincisprezece zile mai mult decât era hotărât!

— Adevărat, dar ţi-am spus motivul.

— O scrisoare atât de scurtă şi atât de rece.

— Ah! Dragă, diligenţa era gata de plecare... Trebuia să scriu repede.

— Întotdeauna e aşa, spuse femeia, găseşti mijlocul să lungeşti călătoria şi să scurtezi scrisorile...

— Uite, reluă Saint-Clare scoţând din buzunar o cutie elegantă de catifea şi deschizând-o. E un dar ce-ţi aduc din New York, o fotografie, clară ca o gravură, înfăţişând pe Eva cu tatăl său, mână în mână.

Maria privi portretul nemulţumită.

— Cine v-a pus să staţi în poziţia aceasta atât de stângace?

— Dacă într-un caz nu ţi, seamă de părerea mea, nu cred că te interesează nici în celălalt, spuse femeia închizând cutia.

— Poziţia, ca poziţia, dar cum ţi se pare asemănarea? "Să le ia dracu pe femei! gândi Saint-Clare, dar continuă: Haide, Maria, spune ce gândeşti de asemănare? Fii rezonabilă.

— E foarte rău din partea ta, Saint-Clare, să insişti atât pentru a mă face să vorbesc şi să privesc. Ştii bine că m-a durut capul toată ziua şi de când ai venit e atâta zgomot încât mă simt pe jumătate moartă...

— Suferi des de dureri de cap, doamnă? întrebă domnişoara Ofelia ridicându-se dintr-un fotoliu mare în care se aşezase liniştită, făcând inventarul şi estimarea mobilierului.

— Da! Sufăr ca o martiră, spuse doamna Saint-Clare.

— Infuzia de tei este foarte bună împotriva durerilor de cap, spuse domnişoara Ofelia. Cel puţin asta e părerea Augustinei, soţia lui Dacon Abraham Perry, care era o infirmieră foarte bună.

— Voi pune să se culeagă prima recoltă care se va coace.

— Nu simţi nevoia, verişoară, să te odihneşti după călătoria aceasta atât de lungă?

— Adolf, spune lui Mammy să vină.

Mulatra pe care Eva o sărutase atât de frumos intră. Avea pe cap,legat chiar de Eva,un turban roşu şi galben pe care fetiţa i-l dăduse.

— Mammy, spuse Saint-Clare, îţi încredinţez pe doamna. E obosită şi are nevoie de odihnă. Du-o în camera dânsei şi vezi să nu-i lipsească nimic.

Mammy ieşi urmată de domnişoara Ofelia.

— Şi acum, Maria, spuse Saint-Clare, iată aurora zilelor tale aurite. Ţi-am adus pe verişoara noastră din Noua Anglie, dându-ţi răgaz să redevii tânără şi frumoasă. Plictiseala de femeie practică care îţi va lua de pe umeri toate grijile, de a ţine cheile, nu te va mai sâcâi.

Aceste cuvinte fură spuse la dejun, câteva clipe după ieşirea domnişoarei Ofelia.

— E bine venită, spuse Maria, rezemându-şi alene capul de mână. Îşi va da în curând seama că aici stăpânele sunt sclave.

— Desigur. Şi-şi va mai da seama încă de alte multe lucruri! spuse Saint-Clare.

— Ni se reproşează că ne păstrăm sclavii, spuse Maria. Parcă ar fi spre binele nostru. Dacă n-am ţine seama decât de aceasta, i-am elibera pe toţi deodată.

Evangelina îşi aţinti ochii pe faţa mamei sale. Părea că nu înţelege bine acest răspuns. Spuse:

— Dar atunci, mamă, de ce îi ţineţi?

— Nu ştiu... spre nenorocirea noastră... căci ei îmi nenorocesc viaţa. Ei sunt mai mult ca oricare altă cauza că sănătatea mea şubredă... ai noştri sunt mai răi ca oricare alţii.

— Maria, astăzi de dimineaţă ai gânduri negre, spuse Saint-Clare. Ştii foarte bine că nu e aşa! Nu e oare Mammy cea mai bună dintre fiinţe? Ce ai face fără ea?

— Mammy este desăvârşită, spuse doamna Saint-Clare şi cu toate acestea, ca toţi negrii, e egoistă.

— Oh! Egoismul e un lucru teribil! spuse grav Saint-Clare.

— De exemplu, reluă Măria, nu e egoism să dormi atât de greu?... Ştie că am nevoie de ajutor, aproape la fiecare oră, când mă apucă crizele. Ei bine! E foarte greu să o trezeşti. Din pricina aceasta sunt atât de slabă astăzi de dimineaţă.

— Dar mamă, nu te-a vegheat în toate nopţile?

— Cine ţi-a spus asta? spuse cu asprime Maria. S-a plâns, deci?

— Nu s-a plâns. Mi-a spus numai câte nopţi proaste ai avut iar ea a stat lângă tine. Nuai putea sta măcar o noapte sau două cu Jana sau Roşa? S-ar mai odihni şi ea!

— Cum poţi să-mi propui una ca asta, Saint-Clare? Vorbeşti fără să gândeşti. Cât sunt de nervoasă, dacă aş simţi o mână străină lângă mine, m-ar apuca convulsiile. Dacă Mammy s-ar purta cu mine cum ar trebui, veghea ei ar fi mai uşoară. Am auzit vorbindu-se despre oameni care au servitori devotaţi... dar, de, n-am avut fericirea aceasta! şi Maria oftă.

Domnişoara Ofelia ascultase acest discurs cu o demnitate rece, strângând buzele ca o persoană hotărâtă să cunoască bine terenul înainte de a călca pe el.

— Fără îndoială că Mammy are o anumită bunătate, spuse Maria. Ea este liniştită şi respectuoasă, dar în fundul sufletului este egoistă; căci nu va înceta să-şi regrete şi să-şi ceară soţul. Când m-am măritat, am adus-o aici. Tatăl meu i-a oprit bărbatul, căci este fierar, deci foarte necesar. Le-am spus atunci că nemaiputând trăi împreună, ar face bine să se considere despărţiţi pentru totdeauna. Trebuia să insist şi să o mărit pe Mammy cu altul. Nu am făcut-o pentru că am fost prea indulgentă şi prea slabă. I-am spus lui Mammy că nu-şi va mai vedea soţul mai mult de o dată sau de două ori în viaţă, pentru că climatul ţinutului unde locuieşte tatăl meu nu-mi prieşte şi că nu mă voi mai întoarce. Am sfătuit-o să-şi ia pe careva de pe aici. Dar n-a vrut… Mammy e câteodată foarte încăpăţânată.

— Copii are? întrebă domnişoara Ofelia.

— Da, doi.

— Despărţirea aceasta trebuie să o doară mult.

— Poate. Dar nu i-am putut aduce aici. Erau două fiinţe murdare pe care nu puteam să le sufăr. Şi afară de asta îi răpeau cea mai mare parte din timp. Gândesc, câteodată, că Mammy e puţin întristată din această pricină. De aceea nu s-a recăsătorit şi cred că cu toate că ştie că mi-e foarte necesară

aici, dacă ar putea, s-ar întoarce imediat la soţul său. Da,sunt sigură... Oamenii sunt atât de egoişti acum... chiar cei mai de treabă!

— Îţi face rău când te gândeşti la aceasta, spuse Saint-Clare.

Domnişoara Ofelia îi privi cu un ochi pătrunzător. Văzu toată iritaţia pe care încerca să o stăpânească şi îi văzu surâsul sarcastic care îi flutura pe buze.

— Mammy a fost întotdeauna favorita mea, reluă doamna Saint-Clare. aş vrea, dacă s-ar putea, să arăt servitorilor voştri din Nord, rochiile ei. Numai mătase şi museline. Am lucrat câte-odată după amiezi întregi ca să-i potrivesc o pălărie. Ne-am purtat bine cu ea şi nu a fost biciuită mai mult de două sau trei ori în viaţă, în fiecare zi bea ceai sau cafea cu zahăr. Este un abuz, dar aşa vrea Saint-Clare. Toţi fac ce vor. Din greşeala noastră sunt sclavii noştri egoişti, îi spun mereu lui Saint-Clare, dar zadarnic.

Eva, frumoasa Eva, se apropie de scaunul pe care şedea mama ei şi-şi petrecu braţele în jurul gâtului ei.

— Ei, Eva, ce mai vrei?

— Mamă, nu s-ar putea să te veghez o noapte, numai o noapte?... Sunt sigură că nu te voi enerva şi că nu voi dormi... Foarte des nu pot dormi nopţile!... Gândesc...

— Ce nebunie, copilo, ce nebunie! Eşti o fiinţă stranie!

— Îmi dai voie, mamă?... Cred, adăugă ea cu timiditate, că lui Mammy nu-i e bine... Mi-a spus că de câtva timp o doare capul.

— Sigur, încă una din ciudăţeniile lui Mammy... Mammy e ca şi toţi ceilalţi negri, face un caz nemaipomenit dacă o doare capul sau vârful unui deget! De aceea nu trebuie încurajaţi. Pentru mine, lucrul acesta este un principiu, spuse ea, întorcându-se spre domnişoara Ofelia, şi ai să te convingi curând şi dumneata. Dacă îi laşi pe sclavi să se vaite pentru nimic, nu te mai poţi înţelege cu ei. Eu nu mă plâng niciodată... nimeni nu ştie că sufăr. Socot că este o datorie să suferi fără să te vaiţi. E tocmai ceea ce fac.

Auzind această peroraţie neaşteptată, domnişoara Ofelia deschise ochii în care se citea o mare mirare... Saint-Clare începu să râdă cu hohote.

— Saint-Clare râde întotdeauna când fac cea mai mică aluzie la suferinţele mele! spuse Maria cu voce plângătoare.

Şi Maria îşi acoperi ochii cu batista.

Urmă o clipă de tăcere penibilă. Saint-Clare se sculă, se uită la ceas şi spuse că trebuie să iasă. Eva ieşi după el, iar domnişoara Ofelia şi doamna Saint-Clare rămaseră singure.

— Aşa e Saint-Clare, spuse Maria, nu înţelege... nu va înţelege niciodată cât sufăr de ani de zile... Ar avea dreptate dacă m-aş plânge şi aş vorbi de mine mereu... dar am tăcut, m-am resemnat... da, resemnat! Şi Saint-Clare crede că acum pot tolera orice.

Domnişoara Ofelia nu prea ştia ce să răspundă.

În timp ce se gândea, Maria îşi ştergea lacrimile, începu o conversaţie asupra gospodăriei, cu privire la porţelanuri, la odăi, la provizii, despre toate de care se va îngriji de acum înainte d-ra Ofelia. Ea dădu atâtea sfaturi, făcu atâtea reflecţii şi observaţii, încât un cap mai puţin sistematizat şi mai puţin organizat decât acela al domnişoarei Ofelia, nu ar fi putut rezista.

— Şi acum, spuse Măria, cred că am spus totul. Cred că te vei putea descurca singură. Te rog numai să fii cu ochii pe Eva. Trebuie supravegheată.

— Mi se pare o fetiţă minunată, spuse domnişoara Ofelia, n-am văzut niciodată vreuna mai desăvârşită ca ea.

— E foarte ciudată! spuse mama... Sunt în ea lucruri extraordinare... Nu-mi seamănă deloc... Maria oftă ca şi cum ar fi exprimat vreun adevăr dureros...

"Doresc să nu-i semene!" gândi domnişoara Ofelia.

— Evei i-a plăcut întotdeauna tovărăşia sclavilor. Ştiu că toţi copiii sunt ca ea. Şi eu mă jucam cu micii negri ai tatălui meu..., dar lucrul acesta nu a avut nici o înrâurire asupra mea. Eva se pune câteodată pe picior de egalitate cu toată lumea. Nu am putut-o dezbăra niciodată. Cred că o încurajează Saint-Clare... Saint-Clare corupe pe toţi, afară de soţia sa!

Domnişoara Ofelia păstră o desăvârşită tăcere.

Pe sclavi, reluă Maria, trebuie să-i faci să-şi simtă inferioritatea. Mie mi-a fost uşor aceasta chiar din fragedă copilărie... Dar Eva nu simte acest lucru. Mă întreb ce va face când va trebui să-şi conducă gospodăria. Ţin să fiu bună cu sclavii, dar trebuie să-i faci să simtă că sunt sclavi... Ei bine, Eva nu face aceasta, nu poţi să-i bagi lucrul acesta în cap. Ai auzit-o cum se oferea să mă îngrijească noaptea ca să poată dormi,

Mammy? Este o dovadă de ce va face dacă ar fi lăsată de capul ei.

— Dar, spuse deodată Ofelia, gândeşte-te totuşi că sclavii sunt oameni şi că şi ei au nevoie de odihnă când sunt osteniţi!

— Desigur, doresc să aibă tot ce e drept să aibă!

Mammy poate dormi într-o clipă sau alta. Nu văd nici o greutate în aceasta. Dar ea e fiinţa care doarme cel mai mult dintre toate pe care le-am văzut vreodată. Doarme de-a-n picioarele şezând sau lucrând! Nu e nici o primejdie pentru ea că nu doarme destul. Dar să te porţi cu sclavii ca şi cu nişte flori exotice sau ca şi cum ar fi porţelanuri chinezeşti, e cu totul ridicol, spuse Maria, vârându-şi mâinile sub o perucă mare de sub care scoase un flacon elegant de cristal.

— Ai văzut, spuse ea, cu o voce de femeie care moare, dulce ca mierea, ai văzut, verişoară Ofelia, că nu vorbesc deseori de mine, nu e obiceiul meu? Nu-mi place aceasta! Sunt totuşi lucruri asupra cărora Saint-Clare şi cu mine nu suntem de acord. Saint-Clare nu m-a apreciat niciodată şi bănuiesc că mai ales din pricina sănătăţii mele. Saint-Clare are intenţii bune, nu mă îndoiesc de aceasta. Dar bărbaţii sunt egoişti, aşa se nasc ei, nu înţeleg femeile... Asta e impresia mea.

Domnişoara Ofelia, care avea o prudenţă naturală, obişnuită locuitorilor din Noua-Anglie şi o oroare a dificultăţilor familiale prevăzu soarta care o ameninţa. Luă o înfăţişare de nepătruns şi începu să împletească cu o rară energie un ciorap strângând buzele ca şi cum ar fi vrut să spună: "Vrei să mă faci să vorbesc, dar nu mă amestec în afacerile voastre". Faţa ei exprima tot atâta simpatie, ca şi un leu de piatră.

Maria nu luă în seamă acestea. Avea cui să vorbească, simţea că trebuie să vorbească. Şi lucrul acesta era de ajuns. Respiră din nou din flacon, pentru a căpăta noi puteri, şi urmă:

— Când l-am luat pe Saint-Clare, i-am adus ca zestre averea mea şi sclavii mei. Am dreptul deci să fac cu ei ce-mi place... Saint-Clare are averea lui şi toţi sclavii... să se poarte cu ei cum vrea. Dar cu ai mei? Are despre lucruri nişte idei extravagante de tot... mai ales, în felul de a se purta cu sclavii, îi lasă să facă orice şi el nu mişcă nici un deget cel puţin, în anumite cazuri, Saint-Clare este înfricoşător... mă sperie chiar pe mine... cu toate că are un suflet bun, a hotărât să nu fie bătuţi,orice s-ar

întâmpla, şi a spus lucrul acesta în aşa fel încât nu te poţi împotrivi, îţi dai seama unde poate duce aceasta?

— Nu mă pricep în chestiile acestea! spuse domnişoara Ofelia.

— Se prea poate. Dar o să le afli, şi chiar în paguba ta, dacă rămâi aici. Nu-ţi poţi da seama câtă stupiditate, ingratitudine şi câtă obrăznicie întâlneşti în specia aceasta mizerabilă!

Maria recăpăta, ca prin minune, puteri când discuta aceste lucruri. Deschise cu totul ochii.

— Nu-ţi poţi da seama la câte încercări supun ei pe stăpâni, în fiecare zi şi în fiecare ceas! Dar e zadarnic să te plângi lui Saint-Clare. Îţi răspunde lucruri cu totul ciudate. Spune că noi i-am făcut ce sunt, şi că trebuie să-i luăm cum sunt. Spune că greşesc din cauza noastră, şi că ar fi crud atunci să-i pedepseşti. Spune că nici noi, nu am face mai bine dacă am fi în locul lor... ca şi cum ai putea să te gândeşti la aceasta.

— Dar, spuse Ofelia, nu crezi că Dumnezeu i-a făcut din acelaşi sânge ca şi pe noi?

— Nu, sigur că nu cred. Asta-i bună! O rasă degradantă!...

— Nu crezi că au suflete nemuritoare? urmă verişoara din ce în ce mai indignată.

— Nu spun aceasta, spuse Maria căscând. Nimeni nu se îndoieşte de aceasta. Dar să compari sufletele lor cu ale noastre, asta e imposibil. Saint-Clare a pretins că a separa pe Mammy de bărbatul ei, ar fi acelaşi lucru de a-l separa pe el de mine. Degeaba i-am spus că e o diferenţă, nu-şi poate da seama de ea... Aceasta ar fi la fel cu a spune că Mammy îşi iubeşte copii ei scârnavi, cum o iubesc eu pe Eva! Cu toate acestea Saint-Clare a pretins, şi aceasta serios, s-o trimit înapoi pe Mammy şi să iau pe altcineva în locul ei... Aceasta e prea mult... Chiar şi pentru mine! Nu las deseori să mi se vadă sentimentele. Principiul meu este să sufăr în tăcere... dar de data aceea, am răbufnit... De atunci nu a mai vorbit despre aceasta... însă atunci am înţeles, din privirile sale, că are aceeaşi părere. E atât de încăpăţânat, atât de provocator!

Păru că domnişoarei Ofelia îi era frică să spună ceva. Andrelele umblau cu o furie care ar fi spus multe, dacă Maria ar fi putut înţelege...

— Vezi bine deci, continuă ea, ce te aşteaptă... O casă fără regulă, în care sclavii au tot ce vor, fac tot ce vor... Câteodată

pun mâna pe vâna de bou, dar lucrul acesta mă omoară! Numai dacă Saint-Clare ar vrea să facă şi el ca ceilalţi!

— Ce anume?

— Să-i trimită la Calebassa, sau altundeva, unde sunt biciuiţi. Alt mijloc nu există... Dacă nu aş fi atât de plăpândă, aş conduce casa cu o energie îndoită ca a lui Saint-Clare.

— Cum procedează el? Spui că nu bate niciodată?

— Bărbaţii au un fel al lor de a porunci... Le e mult mai uşor! Şi dacă te-ai uita cu băgare de seamă în ochiul lui Saint-Clare, ai vedea ceva ciudat! Când vorbeşte sever, străluceşte. Chiar mie îmi e frică, şi sclavii ştiu că trebuie să se păzească în clipele acelea. Eu n-aş putea face cu bătaie atâta cât face Saint-Clare cu o clipire din ochi. Când Saint-Clare e aici, nu se aude nici un zgomot. De aceea nu-i e milă de mine!... Când vei începe să conduci gospodăria, vei vedea că fără severitate nu poţi face nimic... Sclavii sunt atât de răi şi de leneşi!

— Ah! Mereu acelaşi cântec! spuse Saint-Clare intrând... Ce socoteală teribilă vor trebui să dea aceşti nenorociţi în ziua judecăţii de pe urmă, mai cu seamă pentru lenea lor! Poţi să-ţi dai seama că, Maria si cu mine, nu le dăm nici un exemplu, spuse el trântindu-se pe o canapea în faţa soţiei sale.

— Ce rău eşti, Saint-Clare!

— Adevărat? Credeam că e aşa; întăream ceea ce spuneai... ca de altfel întotdeauna.

— Ştii bine că nu e aşa!

— M-am înşelat atunci... mulţumesc că mi-ai spus, draga mea.

— Vrei să mă provoci, după câte văd.

— Haide, Maria, e cald... m-am certat cu Adolf. M-a obosit... dă-mi voie să mă odihnesc sub surâsul tău dulce.

— Ce s-a întâmplat cu Adolf? Neruşinarea lui a devenit excesivă. Nu-l mai pot suferi. Eu l-aş domoli repede.

— Iată ce s-a întâmplat cu Adolf. S-a căznit să îmi imite graţia şi desăvârşirea mea încât a început să se creadă stăpân... şi a trebuit până la urmă să-i arăt că s-a înşelat.

— Cum?

— A trebuit să-l fac să înţeleagă că doresc să păstrez unele din hainele mele pentru mine... A trebuit să pun o stavilă să nu mai întrebuinţeze atâta apă de colonie. Am împins cruzimea până acolo încât să-l fac să întrebuinţeze numai o singură

duzină din batistele mele bune... Adolf le purta pe toate cu o fanfaronadă pe care a trebuit să o potolesc prin sfaturile mele părinteşti.

— Ah! Saint-Clare, ce indulgenţă intolerabilă! Când o să înveţi cum să te porţi cu sclavii?

— Ei, ce mare nenorocire că un pârlit de sclav vrea să semene stăpânului său!... Dacă l-am crescut prost încât toată fericirea lui stă în apa de colonie şi în nişte batiste fine, de ce să nu-i dau?

— Dar de ce nu l-ai crescut mai bine? spuse Ofelila cu îndrăzneală.

— E obositor! Verişoară, lenea pierde mai multe suflete, decât poţi salva. Dacă nu aş fi fost leneş, eram un înger. Am început să cred că lenea este ceea ce spunea bătrânul vostru medic, doctorul Botherem din Vermont, esenţa răului moral.

Acestea să fi fost ideile care o preocupau pe Maria Saint-Clare într-o dimineaţă a unei duminici oarecare, când stătea în picioare, frumos îmbrăcată, pe scara palatului său, închizându-şi brăţara de diamante pe braţul său subţire? Aşa ar părea, căci Maria patrona operele de binefacere şi se ducea în toaleta superbă, cu diamante, mătase, dantele şi multe altele, la nu mai ştiu care biserică la modă pentru a fi foarte ^pioasă. Maria avea un principiu: acela de a fi foarte pioasă în fiecare duminică. Merita să fie văzută în vestibulul casei sale, înaltă,elegantă, atât de aeriană şi unduioasă în mişcări, iar, dantelele învăluind-o, parcă, într-o ceaţă. Era o fiinţă graţioasă! Gândurile ei ar fi trebuit să-i semene. Alături de ea, domnişoara Ofelia era un contrast izbitor. Şi dânsa îşi puse o rochie frumoasă de mătase, un şal frumos şi-şi luase o batistă frumoasă. Dar dânsa era voinică, masivă... avea şi ea o atmosferă a ei care ° învăluia, dar dacă nu o puteai vedea, o ghiceai tot atât de bine ca şi graţia frumoasei sale vecine...

— Unde e Eva? întrebă Maria.

— S-a oprit pe scară ca să vorbească cu Mammy.

Ce spunea oare Eva lui Mammy? Ascultă cititorule, şi o vei auzi, cu toate că doamna Saint-Clare nu o auzea,

— Buna mea Mammy, ştiu că te doare capul.

— Sunteţi prea bună, domnişoară Eva! De câtva timp mă doare mereu capul... dar nu e nimic!

— Plimbarea aceasta o să-ţi facă bine! Şi o luă cu braţele de gât... Uite, Mammy, ia flaconul meu!

— Cum? Lucrul acela frumos de aur cu diamante? Doamne, domnişoară, dar nu pot.

— Dar de ce? Ai nevoie şi eu nu am. Mama se slujeşte întotdeauna când o doare capul... O să-ţi facă bine. Haide, ia-l să-mi faci plăcere!

— Cum mai vorbeşte comoara mea! spuse Mammy în timp ce Evangelina îi vârî flaconul în sân, îmbrăţişând-o şi coborând în fugă scările.

— De ce te-ai oprit? întrebă mama.

— Am dat flaconul meu lui Mammy, ca să-l aibă la biserică.

— Cum, Eva, flaconul tău de aur?... Lui Mammy! spuse Maria, bătând din picior. Când o să înveţe ce trebuie sau nu făcut? Du-te repede şi ia-l înapoi.

Evangelina coborî ochii, luă o mină nenorocită şi se întoarse încet către scară.

— Haide, Maria, spuse Saint-Clare, lasă copilul liniştit, să facă ceea ce îi place.

— Bine, Saint-Clare, cum vrei oare să-şi croiască astfel drumul în viaţă? spuse Maria.

— Dumnezeu, ştie! Dar ştiu că-şi va croi drumul la cer mai bine ca tine sau ca mine.

— Dragă tată, nu spune aceasta; o îndurerezi pe mama spuse fetiţa atingând încet cotul tatălui ei.

— Eva, începu mama. E bine să fii bună cu oamenii aceştia, dar nu trebuie să-i consideri ca făcând parte din clasa noastră socială. Dacă Mammy s-ar îmbolnăvi, nu cred că ai culca-o în patul tău?

— Sigur că da mamă, spuse Eva. Ar fi mai uşor de îngrijit şi pe urmă patul meu e mai bun decât al ei!

Doamna Saint-Clare fusese disperată de lipsa de sens moral pe care o releva fraza aceasta.

— Cun să fac să mă înţeleagă copilul acesta? spuse ea.

— E imposibil, replică domnişoara Ofelia semnificativ...

— Ce îţi place mai mult, Eva? întrebă Saint-Clare: să trăieşti ca unchiul tău din Vermont sau să ai o casă mare ca aici, plină de sclavi?

— Oh! La noi e mult mai bine.

— De ce? întrebă Saint-Clare atingându-i fruntea.

— Pentru că în jurul nostru se află mai multă lume pe care să o iubim, răspunse Eva.

— Hm! Asta e Eva, spuse Maria şi unul din răspunsurile ei prosteşti,

— E rău, tată? întrebă Evangelina aşezându-se pe genunchii tatălui său.

— Da, uite încotro merge astăzi omenirea, răspunse Saint-Clare. Dar unde ai fost în timpul dejunului?

— În odaia lui Tom, îl ascultam cum cânta Mammy Dinah mi-a adus de mâncare.

— Să asculte pe Tom cântând?... Hm!

— Da. Cântă lucruri atât de frumoase despre Noul Ierusalim, despre îngeri, despre pământul făgăduinţei...

— E mai frumos ca la Operă? Spune-mi?

— Desigur! Şi o să mă înveţe toate acestea.

— Ah! lecţii de muzică?

— Da. Cântă pentru noi... Eu îi citesc din Biblie, şi el îmi lămureşte toate cele...

— Pe onoarea mea, spuse Maria râzând cu hohote, aceasta e cea mai bună glumă.

— Mă prind, spune Saint-Clare, că Tom nu explică deloc rău, Scriptura. Sclavul acesta are geniul religiei... Îmi trebuiau caii azi disde dimineaţă... M-am urcat în odaia lui de deasupra grajdului... Se ruga... N-am auzit niciodată ceva mai tulburător... Se ruga pentru mine...

— Era sigur că îl auzi... Cunosc eu toate acestea.

— Atunci n-ar fi prea politicos... căci îi spunea lui Dumnezeu părerea lui despre mine destul de limpede... Spunea că mai am multe de învăţat şi se ruga pentru conversiunea mea.

— Aproape să nu crezi! spuse domnişoara Ofelia.

— Mă aşteptam să fie aceasta părerea ta, spuse:

Saint-Clare. Eh! O să. vedem... nu e aşa, Eva?

UN OM LIBER SE APĂRĂ

Ne reîntoarcem acum la quakeri. Seara se apropie. Rachel Halliday umblă de colo până colo, scoţând din cămară conserve pentru a pregăti o masă prietenilor care vor veni. Umbrele serii

se lungesc către Orient. La orizont soarele înroşit se opreşte gânditor şi-şi aruncă razele liniştite si aurite în odăiţa în care sunt aşezaţi alături George şi Elisa. George-ţine copilul pe genunchi şi în mâna sa pe aceea a soţiei sale. Par serioşi şi trişti şi pe obrajii lor se văd urmele lacrimilor.

— Da, Elisa, spunea George, recunosc că tot ceea ce spui e adevărat: de multe ori preţuieşti mai mult ca mine. Voi încerca să fac ce vrei tu... Voi încerca să am sentimente demne de un om liber. Am vrut să fac bine... Am încercat cu mare greutate să fac bine, când totul era împotriva mea!... Şi acum voi uita trecutul... voi arunca din mine orice sentiment rău... voi învăţa să fiu bun.

— Când voi fi în Canada, te voi ajuta să trăieşti, spuse Elisa... Ştiu să cos rochii, să calc, să spăl rufărie fină... amândoi muncind vom putea să trăim.

— Da, Elisa, atâta timp cât fiecare din noi va avea pe celălalt, şi amândoi copilul nostru. Oh! Elisa dacă ar şti oamenii aceştia câtă fericire e pentru un bărbat să simtă cum femeia şi copilul său sunt alături de el!... M-am mirat deseori că oamenii care puteau spune "soţia mea, copiii mei ", mai aveau inima să gândească şi să dorească altceva. Noi nu avem decât braţele noastre, şi cu toate acestea mă simt bogat şi puternic... îmi pare că n-aş mai putea cere altceva... Da, am muncit zi şi noapte până la douăzeci şi unu de ani, şi nu am un ban chior... Nu am o cocioabă sub care să-mi adăpostesc capul, nici un petic de pământ care să fie al meu... Dar să mă lase în pace, şi voi fi fericit şi recunoscător. Voi munci şi voi trimite familiei Shelby preţul răscumpărării tale şi al copilului... Fostul meu stăpân e plătit însutit, nu-i datorez nimic.

— Nu suntem încă scăpaţi de primejdie, spuse Elisa. Nu suntem încă în Canada.

— Adevărat. Dar mi se pare că respir deja aerul liber şi aceasta mă întăreşte.

În clipa aceea se auziră voci şi ciocănituri în uşă... Elisa o deschise tremurând.

În uşă se afla Simion împreună cu un. alt quaker pe care îl prezentă cu numele de Phineas Flechter. Pnineas era mare, slab ca o prăjină, cu părul roşu, cu o expresie plină de fineţe şi perspicacitate, departe de fizionomia calmă, placidă, detaşată de lume a lui Simion Halliday. Era dimpotrivă un bărbat foarte

dezgheţat şi care părea să se preţuiască cu atât mai mult cu cât ştia de ce era în stare...

— Prietenul nostru, spuse Simion Halliday, a descoperit ceva de seamă pentru tine şi ai tăi. Ai face bine să-l asculţi.

— E adevărat, spuse Phineas, şi aceasta dovedeşte încă o dată că e bine, în anumite împrejurări, să tragi cu urechea. Noaptea trecută m-am oprit la o cârciumă singuratică, de partea cealaltă a drumului, îţi aminteşti Simion locul unde anul trecut am vândut mere unei femei grase care avea nişte cercei mari?... Eram obosit. Mă lungi într-un colţ, pe un maldăr de saci, şi mă învălui cu o piele de bizon... aşteptând să mi se pregătească patul... şi adormi...

— Cu o ureche trează? spuse liniştit Simion.

— Nu, am dormit tun, un ceas sau două. Eram tare obosit. Când m-am trezit, câţiva bărbaţi în jurul mesei, beau şi vorbeau. Auzind un cuvânt despre quakeri, am ascultat. "Va să zică, spunea unul, sunt la quakeri, fără îndoială ". Auzind aceasta am ciulit urechile. Vorbeau de voi. Le-am auzit tot planul. George ar trebui retrimis, stăpânului său în Kentucky, ca să i se dea o pedeapsă care să înspăimânte totdeauna pe negrii care vor să fugă. Doi din ei trebuiau să vândă pe Elisa în New-Orleans... sperau să poată obţine şaisprezece sau optsprezece sute de dolari. Copilul trebuia redat unui negustor care îl cumpărase. Jim şi mama lui vor fi, de asemenea, retrimişi stăpânului lor în Kentucky. Spuneau că în oraşul vecin sunt doi poliţişti pe care îi vor aduce pentru a lua fugarii... că tânăra femeie va fi dusă în faţa judecăţii, şi că unul din indivizii aceia, unul mic cu o voce ascuţită, va jura că e a lui... Ştiau de altfel drumul pe care îl vom urma şi spuneau că vor fi şapte sau opt pe urmele noastre. Ce vom face acum?

În timpul acesta, grupul păstra o atitudine demnă de a fi pictată. Rachel Halliday, care venise să asculte noutăţile, îşi ridica spre cer mâinile, pe faţa ei citindu-se grija. Simion se gândea. Elisa ţinea copilul în braţe. George îşi strângea pumnii şi ochiul lui scânteia... Se purta ca un bărbat care ştie că i se va vinde copilul si soţia... şi aceasta sub protecţia legilor unei naţiuni creştine!

— George, ce ne facem? întrebă Elisa cu o voce stinsă.

— Ştiu ce am de făcut, spuse George intrând în camera de culcare, examinându-şi pistoalele.

— Eh! Eh! spuse Phineas lui Simion, dând din cap, iată ce se va întâmpla.
— Văd, răspunse Simion, doresc să nu vie nimeni.
— Nu vrea să iau pe nimeni cu mine, spuse George, împrumutaţi-mi numai trăsura, şi arătaţi-mi drumul. Eu voi mâna. Jim e voinic, viteaz ea moartea şi disperarea, şi eu tot astfel.
— Foarte bine, prietene, replică Phineas, dar mai ai nevoie de ceva, de cineva care să te conducă. Bată-te, treaba ta, dar în drumul acesta sunt două sau trei locuri pe care nu le cunoşti.
— Dar nu vreau să vă compromit, spuse George.
— Compromit!! strigă Phineas cu o expresie vicleană. Cum o să mă compromiţi?
— Phineas e înţelept şi îndemânatic, spuse Simion, poţi avea încredere în el, George.
Punându-i mâna pe umăr şi privind pistoalele, spuse:
— Să nu le întrebuinţezi fără să gândeşti! Sângele tânăr e cald.
— Nu voi ataca, răspunse George. Tot ceea ce cer ţării acesteia, este să mă lase... Vreau să plec liniştit. Dar...
Se opri, fruntea i se posomorî şi o expresie teribilă trecu pe faţa lui.
— Să stau liniştit în timp ce mi se răpeşte soţia pentru a o vinde... Când Dumnezeu mi-a dat braţe voinice pentru a o apăra. Nu. înainte de a lăsa să mi se ia soţia şi copilul, voi lupta până la ultimul suspin. Mă blamaţi pentru aceasta?
— Nimeni nu te poate blama! Carnea şi sângele nu pot face altceva... Carnea e slabă.
— Sunt sigur, prietene George, că dacă va fi cazul, te voi scăpa de unul din acei indivizi.'
— Se vede bine că nu eşti născut printre quakeri, Phineas...
Pentru a spune adevărul, Phineas fusese mult timp vânător iscusit... Dar se îndrăgostise de o frumoasă quakeresă, şi intrase astfel în comunitatea ei. Cu toate că acum era un membru demn şi ireproşabil, cei mai mulţi îi reproşau că încă mai păstrează ceva din Lumea Veche.
— Prietenul Phineas are întotdeauna chestiile lui, spuse Rachel, surâzând. Dar cu toate acestea ştim că are o inimă bună.
— Nu trebuie să ne grăbim? întrebă George.

— M-am sculat la patru şi am venit în fugă, spuse Phineas. Dacă şi-au urmat planul, sunt cu două sau trei ore înaintea lor. Nu e prudent, de altfel, să pleci înainte de a se înnopta. Sunt în sat vreo trei sau patru nemernici cu care am putea avea încurcături... Cred că peste două ore am putea pleca. Mă voi duce la prietenul Michael Cross să-l rog să o ia înainte cu căluţul lui, să cerceteze drumul şi să ne anunţe de e vreo primejdie. Voi spune lui Jim şi bătrânei să fie gata şi să aibă grijă de cai. Cred că vom putea atinge prima noastră staţie înainte de a fi atacaţi. Curaj, prietene George! Nu e prima încurcătură în care mă găsesc cu ai tăi!

Phineas ieşi închizând uşa după el.

— Phineas nu se teme de nimic şi va face totul pentru tine, George, spuse Simion.

— Ceea ce mă întristează, spuse George, este că vă fac pe toţi să treceţi prin primejdii.

— Ne-ai face plăcere, prietene, să nu mai pomeneşti despre lucrul acesta. Ceea ce facem, suntem datori să facem. Nu putem altfel. Şi acum, mamă, spuse el întorcându-se către Rachel, grăbeşte preparativele. Prietenii noştri nu pot pleca flămânzi.

În timp ce R ichel şi copiii săi sfârşeau de făcut prăjiturile şi cocea puiul şi fierbea şunca, George şi Elisa stăteau în micul saîon, îmbrăţişaţi, gândind că poate, peste câteva ore, vor fi despărţiţi pentru vecie.

— Elisa, îi spunea George, oamenii care, au prieteni, case, pământ, bani, nu se pot iubi ca noi, care nu ne avem decât pe noi. înainte de a te fi cunoscut, nimeni alţii nu m-au iubit decât sora şi mama mea, aceea sărmană inimă zdrobită!... Mi-o amintesc pe draga Emilia, în dimineaţa zilei când a ridicat-o negustorul. A venit la mine în colţul în care dormeam.... Sărmane George, spuse ea, ultima ta prietenă se duce! Ce vei deveni tu, biet copil? " M-am sculat şi am cuprins-o cu braţele... plângeam... plângea şi dânsa. Acestea au fost ultimele cuvinte afectuoase pe care le-am auzit... Au trecut doi ani în care inima mea se vesteji şi uscă precum nisipul... până ce te-am văzut... Dragostea a fost pentru mine o resurecţie. Mă înviai din morţi. De atunci sunt un om nou. Şi acum, Elisa, poate că voi vărsa ultima picătură a sângelui meu... însă nu mi te vor răpi... Pentru a te lua, vor trebui să treacă peste leşul meu.

Rachel intră, şi luând de mână pe Elisa, o duse la masă. în uşă ciocăni cineva. Ruth intră.

— Am alergat, spuse ea, ca să aduc copilului aceste trei perechi de ciorăpei curaţi şi călduroşi. Sunt de lână. E atât de frig în Canada!… Fii curajoasă Elisa! spuse ea, aşezându-se la masă alături de tânăra femeie şi strângându-i cu dragoste mâna, în timp ce-i dădea pe furiş o prăjitură lui Henry.

— I-am adus şi altele, spuse ea căutându-se în buzunar… Copiii mănâncă mereu!

— Da! răspunse Elisa. Cât eşti de bună!

— Haide Ruth! mănâncă, spuse Rachel.

— Imposibil! închipuie-ţi, l-am lăsat pe John cu bebeluşul… şi prăjiturile în cuptor… Dacă stau un minut, John va lăsa să se ardă prăjiturile şi va da copilului tot zahărul din casă. Adio, deci, Elisa! Adio, George! Dumnezeu să vă ocrotească!...

Şi ieşi în goană.

O clipă după aceea, o trăsură mare, acoperită, se opri în [faţa porţii. Noaptea era limpede şi strălucea de stele. jPhineas sări vioi de pe bancă pentru a ajuta călătorii să urce. George ieşi ţinând într-o mână copilul şi cu cealaltă pe soţia lui. Pasul îi era hotărât, faţa plină de curaj şi resemnare. După ei veneau Rachel şi Simion.

— Coborâţi voi ceilalţi, spuse Phineas celor care se găseau deja în trăsură, ca să pot aranja locul femeii pe bancă. Noaptea hopurile sunt mai tari.

John coborî primul, ajutând mamei sale. Biata femeie arunca peste tot o privire îngrijorată, ca şi cum se aştepta să vadă, în fiecare clipă, apărând persecutorii săi.

— Jim, pistoalele tale! spuse George încet. Ştii ce avem de făcut, dacă vom fi atacaţi...

— Cum să nu ştiu! spuse Jim întinzându-şi pieptul şi respirând voiniceşte… Nu te teme, n-o să le îngădui să-mi mai ia mama!

În timp ce schimbau aceste cuvinte, Elisa îşi luase rămas bun de la buna ei prietenă Rachel. Simion o urcă în trăsură, şi ea se aşeză în fund cu copilul. Bătrâna se aşeză alături de ea. George şi Jim se aşezară în faţa ei şi Phineas pe capră.

— Adio, amicii mei! spuse Simion.

Trăsura porni. Pământul îngheţat trosnea sub roţi. Călătoriră prin păduri pe jumătate defrişate, prin câmpii întinse, urcară

dealuri, coborâră văi. Orele treceau. Copilul adormi şi căzu greu pe sânul mamei sale. Chiar şi bătrâna şi Elisa, către ziuă, aţipiră şi ele. Phineas era cel mai vesel dintre toţi. Fluiera, pentru a scurta drumul, cântece puţin cam profane... pentru un quaker.

Către ceasurile trei, urechea lui George, prinse zgomotul ropotului unui cal. îi făcu semn cu cotul lui Phineas, care opri pentru a asculta.

— Trebuie să fie Michael. Recunosc galopul căluţului său.

Se sculă şi privi cu o oarecare îngrijorare.

Zărise, în vârful unei coline destul de depărtată, un om care venea spre ei în goană.

— El e! spuse Phineas.

George şi Jim săriră din trăsură înainte de a şti ce vor face. Se întoarseră în linişte spre partea de unde ve'deau venind mesagerul aşteptat.

În acest timp Michael se apropia.

— Da! E Michael! Aici, pe aici, Michael!

— Tu eşti Phineas?

— Da. Ce noutăţi? Vin?

— Sunt pe urmele mele, opt sau zece, înfierbântaţi de băutură, înjurând, spumegând ca lupii.

De-abia isprăviră vorba, şi vântul le aduse zgomotul galopului cailor lor.

— Urcaţi-vă iute în trăsură, spuse Phineas. Dacă vreţi să vă luptaţi, aşteptaţi să aleg locul...

Se urcară în trăsură. Phineas puse caii în galop. Michael era alături de ei. Femeile auzeau... Vedeau în depărtare o trupă, a cărei siluetă se desprindea pe razele cerului matinal. Atacatorii mai aveau un deal de urcat şi puteau atunci să zărească trăsura, uşor de recunoscut după coviltirul ei alb... Se auzi un strigăt de izbândă brutal... Elisa, gata să leşine, îşi strânse copilul la piept, în timp ce bătrâna se ruga şi suspina. Ge'orge şi Jim îşi apucară pistoalele.

Inamicii câştigau teren. Trăsura se întoarse brusc şi se opri lângă un bloc de stânci râpoase, a căror masă solitară se ridica în mijlocul unui teren neaccidentat. Această piramidă izolată se ridica gigantică, în cerul strălucitor şi părea să fie un adăpost inviolabil. Phineas cunoştea foarte bine locul. Venise de multe ori pe acolo când vâna. Ca să ajungă aici, gonise el atâta caii.

— Iată-ne, spuse el oprind şi sărind de pe capră... Haideţi cu toţii, daţi-vă jos şi căţăraţi-vă cu mine pe stânci! Michael, înhamă-ţi calul la trăsură şi du-o la Amariah. întoarce-te cu el şi cu încă alţi câţiva! într-o clipă toată lumea coborâse.

— Pe aici, spuse Phineas luându-l pe micul Henry. Pe aici, ia femeia! Şi haide, la goană!

În mai puţin timp decât am fi avut să o spunem, toţi se avântară spre stânci, în timp ce Michael, urmând sfatul lui Phineas, se îndepărtă iute.

— Înaintaţi, spuse Phineas, în clipa în care apropiaţi de stâncă, zăriră urma unei poteci, care ducea în mijlocul stâncii. Veţi găsi o cavernă de vânătoare. Haideţi!

Phineas mergea înainte, sărind ca o capră, din stâncă în stâncă, ţinând în braţe copilul. Jim îl urma cu bătrâna sa mamă. George şi Elisa îi urmau de-aproape.

Călăreţii ajunseră la marginea stâncii strigând şi înjurând. Se pregăteau să urmărească pe fugari. După câteva minute de căţărare, aceştia ajunseră în vârful stâncii. Poteca trecea acum printr-un defileu strâmt prin care nu putea trece decât un singur om. Deodată ajunseră la o crăpătură largă de aproape trei picioare şi adâncă de treizeci, care despărţea în două masa stâncilor. Phineas o trecu cu uşurinţă şi aşeză copilul pe un covor de iarbă deasă.

— Haide-ţi, săriţi cu toţii. Viaţa vă e în primejdie!…

Săriră, unul după altul. Câteva bucăţi de stâncă îi fereau de ochii atacatorilor.

Inamicii începură şi ei să se urce.

— Să ne ajungă dacă pot. Vor fi nevoiţi să meargă unul câte unul printre stânci şi vor fi în bătaia pistoalelor

noastre... Nu e aşa, copii?

— Da, spuse George. Dar cum aceasta e o chestiune personală a noastră, lăsaţi-ne nouă singuri riscul să luptăm.

— Luptă cum vei voi, George, spuse Phineas mestecând o frunză de mură sălbatică, dar cel puţin o să mă laşi să privesc. Uită-te la ei cum discută şi ridică spre noi capul, ca nişte găini care vor să se suie în coteţ. N-ar fi rău să-i asmuţi înainte de a se urca... Spune-le numai că veţi trage în ei!

Trupa, care acuma se vedea bine, se compunea din negustorii de sclavi, Jack Loker şi Marks, din doi agenţi şi din

câţiva netrebnici, recrutaţi din cârciumă pentru câteva pahare de rachiu.

— Jack! Iepurii tăi sunt ca şi prinşi...

— Da. iată-i colo sus... şi iată şi poteca... Trebuie să mergem... nu vor sări de sus în jos. Sunt prinşi!

— Dar Jack, vor putea trage în noi din spatele stâncilor şi lucrul acesta n-ar fi plăcut deloc.

— Ei aşi! zise Jack batjocoritor. Nu e nici o primejdie. Negrii sunt prea fricoşi.

— Nu ştiu de ce nu m-aş gândi la pielea mea, făcu Mark, căci alta mai bună n-aş găsi... Câteodată negrii se bat ca dracii.

În clipa aceea, George apăru în vârful stâncii şi spuse cu o voce limpede şi liniştită:

— Domnilor, cine sunteţi şi ce doriţi?

— Venim să luăm o turmă de negri fugari, spuse Loker, pe George şi Elisa Harris şi fiul lor, pe Jim Selden şi o femeie bătrână. Avem cu noi agenţi şi o autorizaţie dată de justiţie. Auzi? Nu cumva eşti George Harris, aparţinând domnului Harris, din comitetul Shelby, în Kentucky?

— Sunt George Harris. Un oarecare domn Harris din Kentucky spune că-i aparţin. Dar acum sunt un om liber, pe pământul liber al lui Dumnezeu, şi îmi revendic, ca fiind ai mei, soţia şi copilul meu. Jim şi mama lui sunt aici... Avem arme pentru a ne apăra... Şi ne vom apăra. Puteţi să vă urcaţi, dacă doriţi... dar primul care va apărea în bătaia gloanţelor noastre, va fi un om mort; tot astfel al doilea şi al treilea, până la ultimul.

— Haide, haide! Tinere, spuse un personaj scurt care înainta ştergându-şi nasul, tot ce ai spus nu trebuia spus. Vezi că suntem reprezentanţii Justiţiei... avem de partea, noastră legea, puterea, totul! Cel mai bun lucru ce aveţi de făcut e să vă predaţi liniştit... Mai devreme sau mai târziu, toate acestea se vor întâmpla!

— Ştiu prea bine că aveţi legea şi puterea de partea voastră, răspunse George cu amărăciune... Vreţi să puneţi mâna pe soţia mea pentru a o vinde la New Orleans. Vreţi să expuneţi pe fiul meu ca pe un viţel într-un târg oarecare? Vreţi să trimiteţi pe bătrâna mamă a lui Jim brutei care o biciuia, pentru că nu-l putea maltrata pe Jim. Pe mine şi pe Jim vreţi să ne bateţi şi să ne torturaţi, vreţi să fim stâlciţi sub călcâiul acelora pe care îi numiţi stăpânii noştri... şi legile voastre vă protejează... Ei bine!

Ruşine vouă şi legilor voastre! Dar încă n-aţi pus mâna pe noi! Noi nu recunoaştem legile voastre, nu recunoaştem ţara voastră. Ne aflăm aici sub cerul lui Dumnezeu, tot atât de liberi ca şi voi. Şi vom lupta până la moarte pentru libertatea noastră!

George stătea în picioare, în plină lumină, pe stâncă, în timpul când făcea această declaraţie de independenţă. Razele aurorei luminau faţa sa tuciurie. Suprema indignare şi disperarea puneau flăcări în ochii săi şi, vorbind, ridica mâna spre cer ca şi cum ar fi cerut judecata lui Dumnezeu.

Atitudinea, ochiul, vocea, oratorul în fine, făcuse ca trupa lui Jack Loker să păstreze o tăcere profundă. E întotdeauna ceva, în îndrăzneală şi curaj, care fascinează, o clipă măcar, chiar fiinţa cea mai netrebnică. Numai Marks nu simţi nici o emoţie, îşi armă, hotărât,pistolul, şi în clipa de tăcere care urmă discursului lui George, trase asupra lui.

— Ştiţi prea bine, spuse el ştergându-şi pistolul, de mânecă, că tot atât ni se plăteşte pentru el, mort sau viu!

George sări sprinten înapoi. Elisa scoase un strigăt teribil. Glonţul trecuse prin părul soţului şi pe lângă obrazul soţiei, înfigându-se într-un arbore.

— Nu e nimic, Elisa, spuse George cu repeziciune.

— Sunt nişte golani! spuse Phineas... Dar în loc să ţii discursuri, ar fi mai bine să te adăposteşti.

— Atenţie, Jim!

Dar, după focul tras de Marks, asediatorii se opriră nehotărâţi.

— Ai atins cu siguranţă pe unul din ei, spuse cineva lui Marks, am auzit un ţipăt.

— Am eu grijă de altul, spuse Jack. Nu mi-a fost niciodată frică de negri. Cine mă urmează? Şi se aruncă spre stânci.

George auzi lămurit toate cuvintele acestea, îşi îndreptă pistolul către punctul trecătoarei pe unde trebuia să apară primul om.

Unul din cei mai curajoşi din bandă îl urmă pe Jack. Ceilalţi urmau. Cei din urmă îi împingeau chiar pe cei din faţă mai repede decât ar fi dorit. Se apropiau.Nu trecu mult şi forma masivă a lui Jack apăru la marginea surpăturii.

George trase şi glonţul pătrunse în şold. Dar Jack, cu un muget de taur înnebunit, străbătu prăpastia şi se prăbuşi pe platforma stâncii.

— Prietene, spuse Phineas, ieşind deodată în faţa micii sale trupe şi oprindu-l pe Jack cu braţele sale lungi, nu e nevoie de tine aici!

Loker căzu în prăpastie, rostogolindu-se printre arbori, printre desişuri, printre pietre, până ce ajunse în fund, sfărâmat şi gemând. Căzătura l-ar fi ucis, dacă n-ar fi fost amortizată de crăcile care îl opreau. Totuşi n-a fost uşoară.

— Sunt adevăraţi demoni! spuse Marks călăuzind retragerea printre stânci cu mai multă grabă decât făcuse la urcare.

Toată banda îl urma cu grabă.

— Băieţi, spuse Marks, înconjuraţi stânca şi căutaţi-l pe

Jack... Eu am să încalec şi mă voi duce să aduc ajutoare...

Şi, fără să mai asculte sarcasmele şi huiduielile, Marks încălecă şi o şterse...

— Haideţi, spuse un altul, să-l căutăm pe individul acela. Puţin îmi pasă de e mort sau viu!

Călăuziţi de gemetele lui Jack, ţinându-se de craci, coborâră în fundul prăpastiei unde eroul zăcea, oftând şi înjurând rând pe rând cu aceeaşi vehemenţă.

— Prea te vaieţi tare, Jack... Trebuie să fii zdrobit!

— Nu ştiu. Ridicaţi-mă! Puteţi? Blestem pe capul quaker-ului. De nu era el aş fi aruncat câţiva în jos, ca să văd dacă le-ar fi plăcut!

Îl ajutară să se ridice, îl luară pe umeri şi îl conduseră până la locul unde se găseau caii.

— Dacă aţi putea să mă duceţi numai la o milă de aici, până la cârciuma aceea! Daţi-mi o batistă, sau altceva să pun pe rană ca să mai opresc sângele!

George privi de sus de pe stânci şi văzu că tovarăşii lui Jack se căzneau să-l urce pe cal. După câteva eforturi inutile, negustorul de cai se clătină şzzi căzu cu greutate pe pământ.

— Sper că nu e mort, spuse Elisa, care, cu prietenii săi, urmărea întreaga scenă.

— De ce?spuse Phineas, n-ar avea decât ce merită.

— Pe cuvântul meu, mi se pare că-l părăsesc.

Era adevărat. După ce se gândiră şi se sfătuiră, ceilalţi îşi luară caii şi se retraseră.

Când dispărură, Phineas începu puţin să se mişte.

— Acum, spuse el, trebuie să coborâm-şi să mergem. I-am spus lui Michael să se ducă la fermă, să ne aducă ajutoare şi să

revină cu trăsura, dar cred că ar fi bine să-i ieşim înainte. Nu va întârzia să vină, e destul de devreme. Nu suntem la mai mult de două mile de staţia noastră. Dacă drumul n-ar fi fost atât de greu astă noapte, i-am fi putut evita pe aceşti netrebnici.

Apropiindu-se de pădurice, Phineas zări trăsura, care se reîntorcea cu prietenii.

— Bine! strigă el vesel. Iată-i pe Michael, Stephan şi Amariah... iată-ne acum în siguranţă, ca şi cum an fi ajuns.- Atunci să ne oprim puţin, spuse Elisa, să facem ceva pentru nenorocitul ăla care geme atât de tare...

— Nu ar fi decât datoria noastră răspunse George. Să-l oluăm cu noi.

— Şi-l vom îngriji printre quakeri, mai spuse Phineas. Este foarte bine! Nu mă opun la aceasta!

Şi Phineas care în viaţa lui de vânător căpătase anumite noţiuni de chirurgie primitivă, îngenunche lângă rănit şi începu un examen atent.

— Marks, spuse Jack cu o voce slabă... Tu eşti Marks?

— Nu prietene, nu e el, spuse Phineas. El are grijă mai multă de pielea lui decât de a ta... A plecat de mult.

— Cred că sunt pierdut! spuse Jack... Câinele blestemat mă-lasă să mor singur!... Bătrâna mea mamă mi-a spus întotdeauna că o să sfârşesc astfel.

— Oh! Ascultaţi pe această biată fiinţă, îşi cheamă mama. Nu se poate să nu-mi fie milă de el, spuse buna negresă.

— Încet! spuse Phineas, fii liniştit. Eşti pierdut dacă nu pot să-ţi opresc sângele.

Şi Phineas începu să-l doctoricească,

— Dumneata m-ai aruncat în prăpastie, îi spuse Jack cu voce stinsă.

— Altfel ne-ai fi aruncat tu pe toţi, răspunse Phineas bandajându-l. Haide, lasă-mă să te pansez, nu-ţi vreau răul. O să te ducem într-o. Casă unde vei fi îngrijit, cum te-ar fi îngrijit mama ta.

Jack gemu şi închise ochii... La oamenii aceştia curajul e fizic: dispare odată cu sângele care curge... Uriaşul îţi făcea milă...

În acest timp ceilalţi pregăteau trăsura în care, cu mare greutate, patru oameni îl urcară, culcându-l pe pieile de bizon, aranjate acum anume pentru el. Leşină. Bătrâna negresă, înduioşată, se aşeză în fund şi-i luă capul pe genunchi.

— Ce crezi de rana lui? spuse George lui Phineas lângă care se aşezase pe capră.

— Nu e nimic. Numai carnea e atinsă, însă căzătura a fost mai gravă. A sângerat mult. Din pricina aceasta şi-a pierdut forţele şi curajul. O să se facă bine, dar întâmplarea aceasta o să-i fie învăţătură de minte.

— Sunt fericit, spuse George, că te aud spunând acestea. Pentru mine ar fi fost o grea lovitură dacă ar fi murit...

— Da, spuse Phineas, a omorî e o faptă urâtă... de e om sau animal... Pe timpuri am fost mare vânător... într-una din zile am văzut murind o căprioară pe care o lovisem. Mă privea cu un ochi atât de omenesc!... Simţeam că am făcut rău că am ucis-o!

— Ce vom face cu acest nenorocit? spuse George.

— Îl vom duce la Amariah unde se află bunica lui Stephen Dorcas, cea mai bună infirmieră, în cincisprezece zile îl va pune pe picioare.

Un ceas mai târziu, călătorii noştri ajunseră într-o fermă frumoasă,unde îi aştepta o masă bună. Jack fusese culcat cu grijă pe un pat mai curat şi mai moale decât orice pat în care dormise el vreodată. Rana îi fu pansată. Ca un copil obosit, îşi deschidea şi închidea cu lene ochii, oprindu-i pe Perdelele albe de la ferestre în timp ce prietenii lui se Perindau prin odaie.

TOPSY

Într-o dimineaţă pe când Domnişoara Ofelia vedea de treburile gospodăriei, auzi vocea lui Saint-Clare, care o chema de jos, de la scară.

— Coboară, verişoară, vreau să-ţi arăt ceva.

— Ce este? zise Ofelia coborând cu lucrul în mână.

— Iată! Este o achiziţie pe care am făcut-o pentru tine.

Şi împinse spre ea o negresă de opt-nouă ani.

Era una dintre cele mai negre feţe ale rasei sale... Ochii ei rotunzi aveau străluciri sticloase; jucau cu o neîncetată mobilitate spre toate obiectele din apartament, gura sa întredeschisă de mirarea produsă de atâtea minunăţii, descoperea un strălucitor şirag de dinţi albi. Părul ei lânos era împărţit în două şuviţe ce se răspândeau în jurul capului.

Expresia fizionomiei sale era o mirare amestecată cu fineţe şi viclenie peste care se aşternea ca un văl, un fel de gravitate solemnă şi tristă... N-avea ca îmbrăcăminte decât un sac vechi zdrenţuit. Ţinea cu încăpăţânare mâinile încrucişate pe piept. Era în toată înfăţişarea ei ceva bizar şi fantastic. Nu era un copil; era o apariţie. Domnişoara Ofelia nu ştia ce să zică... îi găsea un aer sălbatic, în sfârşit, întorcându-se către Saint-Clare întrebă.

— Augustin, pentru ce ai adus-o aici?

— Păi, pentru ca să o poţi instrui şi creşte cum trebuie. M-am gândit că este un exemplar destul de drăguţ de cioroi. Aici, Topsy! adăugă el fluierând ca un om care vrea să atragă atenţia unui câine. Ia să vedem! Cântă-ne un cântec de-al tău şi să vedem unul din dansurile tale.

Se văzu lucind în ochii ei ca de sticlă un fel de ciudăţenie răutăcioasă şi, cu o voce clară şi ascuţită, cântă o veche melodie a negrilor; îşi acompania cântecul cu o mişcare măsurată a mâinilor şi a picioarelor… bătea din palme, sărea, îşi ciocnea genunchii; era un ritm straniu şi sălbatic… Scotea de asemenea, din când în când, sunete răguşite şi guturale, caracteristice muzicii rasei sale; în sfârşit, după două sau trei salturi, scoase o notă finală ascuţită de tot, străină de gama melodiilor omeneşti ca fluierul unei locomotive, apoi se lăsă să cadă pe parchet, rămase cu mâinile împreunate şi o expresie de blândeţe şi de solemnitate extatică reapăru pe faţa sa… Dar cu coada ochiului arunca totuşi priviri furişe şi viclene.

Domnişoara Ofelia nu scoase o vorbă: era înmărmurită. Saint-Clare, ca un băiat glumeţ ce era, părea că se bucură de mirarea ei şi se adresă copilei:

— Topsy, iată-ţi noua stăpână. O să te dăruiesc ei. Fii atentă să te porţi bine.

— Da, dom'le, făcu Topsy cu o gravitate solemnă, însă clipind din ochi cu un aer destul de răutăcios.

— Trebuie să fii bună, Topsy: înţelegi?

— Oh da! Dom'le, reluă Topsy împreunându-şi cucernic mâinile.

— Ascultă Augustin, ce înseamnă aceasta? replică în sfârşit domnişoara Ofelia; şi aşa casa este plină de pacostele astea mărunte, nu poţi face un pas fără să nu calci pe vreunul... mă scol dimineaţa, găsesc un tanc negru adormit după uşă, ici un căpşor negru se arată de sub masă, un altul este întins pe

pardosea, furnică de colo, colo, strigă, se caţără... şi mai ai nevoie să aduci alţii! Şi apoi, pentru ce, Doamne Dumnezeule?

— Ca să o instruieşti: nu ţi-am spus-o? Predici totdeauna despre educaţie, am vrut să-ţi dau un material virgin;... fă o încercare; creşte-o cum ar trebui să fie crescută.

— Nu am nevoie, te asigur; am destule pe cap.

— Iată cum sunteţi voi creştinele. Faceţi asociaţii, trimiteţi vreun biet misionar să-şi.ducă viaţa printre păgâni. Dar să mi se arate unul dintre voi care să ia cu el un nenorocit şi să-şi dea osteneala să-l convertească! Nu! Când se ajunge aici... sunt murdari, neplăcuţi, ba una ba alta...

— Ah! Nu văd lucrurile în felul acesta, spuse Domnişoara Ofelia îndulcindu-se. Ei bine, va fi aproape o operă apostolică. Şi privi mai cu îngăduinţă copila.

Saint-Clare nimerise bine. Conştiinţa Domnişoarei Ofelia era mereu trează. Ea adăugă totuşi:

— Poate n-ar fi fost nevoie să o cumperi... am destule de făcut prin casă.

— Hai! Fie, verişoară, spuse Saint-Clare retrăgându-se, să-ţi cer iertare, eşti atât de bună că n-aş vrea să te supăr cu nimic. Iată faptele: micuţa aparţine unei perechi de beţivi care ţin un birt prăpădit. Trec prin faţa porţii lor în fiecare zi. Mă plictisise să o aud plângând, iar pe ceilalţi înjurând-o şi apoi bătând-o... părea zglobie şi ciudată... am crezut că s-ar putea scoate ceva din ea... am cumpărat-o ca să ţi-o dăruiesc... încearcă să-i dai o educaţie ortodoxă ca în Noua Anglie... vom vedea ce va deveni. Eu nu am dispoziţii pedagogice, dar aş fi încântat să te văd încercând.

— Voi face ce voi putea, zise Domnişoara Ofelia şi se apropie de noua ei supusă cu băgarea de seamă ce s-ar lua faţă de un păianjen negru pentru care ai avea intenţii binevoitoare.

— Este îngrozitor de murdară şi aproape goală...

— Ei bine, să coboare să o spele şi să o îmbrace...

Domnişoara Ofelia o conduse spre bucătărie.

"Ce nevoie are de o nouă negresă Domnişoara Ofelia", se întreba bucătăreasa supraveghind pe nou venită cu un aer puţin prietenos... "N-o să mi-o aducă să mi se încurce prin picioare pe aici. "

— Eh! făcură Jane si Roza cu un dezgust suprem; să nu se arate în drumul nostru. Dacă am şti de ce o fi vrut domnul să mai aibă o prăpădită de negresă în plus!

— Aţi sfârşit? strigă bătrâna Dinah simţindu-se oarecum atinsă. Nu este mai neagră decât domnişoara Roza. S-ar părea că voi vă credeţi albi! Ei bine! Nu sunteţi nici albi, nici negri... Ar trebui să fiţi totuşi ori una, ori alta.

Domnişoara Ofelia văzând că nimeni nu se îndemna să procedeze la operaţia spălatului şi îmbrăcatului noi venitei, se hotărî să o facă ea însăşi cu asistenţa puţin binevoitoare şi foarte puţin graţioasă a domnişoarei Jane.

N-ar fi tocmai potrivit să fac în faţa unor firi delicate povestea amănunţită a toaletei unui copil care până acum a fost neglijat şi rău tratat... Vai! în lumea aceasta mulţi trăiesc în aşa hal, că nervii semenilor lor nu ar putea suporta nici măcar simpla descriere.

Domnişoara Ofelia era o femeie practică, plină de hotărâre şi de dârzenie: înfrunta toate inconvenientele, e drept, nu fără oarecare repulsie... dar ea îndeplini sarcina.Principiile ei nu o puteau obliga să facă mai mult. Când descoperi pe umerii şi spinarea fetei cicatrice mari şi învârtoşeli ale pielii, semne ale sistemului sub care fusese crescută, îşi simţi inima plină de compătimire.

— Vedeţi, spunea Jane arătând semnele, acestea nu dovedesc cumva răutatea ei? O să avem de furcă cu ea. Urăsc pe mojicii aceştia negri... atât de dezgustători, puah! Mă mir că domnul a cumpărat-o.

Topsy asculta comentariile al căror obiect era, cu un aer obidit şi prefăcut; numai ochii ei vioi şi pătrunzători fugeau către cerceii lui Jane. Când fu complet îmbrăcată, de altfel destul de convenabil, când în sfârşit i se tăie părul, Domnişoara Ofelia simţi o anumită satisfacţie şi zise că ea avea astfel o înfăţişare mai creştinească decât înainte. Ea începu să reflecteze chiar la un plan de educare al. ei.

Se aşeză să reflecteze chiar la un plan de educare al ei.

Se aşeză în faţa micii sclave şi începu să o întrebe:

— Câţi ani ai, Topsy?

— Nu ştiu, doamnă... şi făcu o strâmbătură care lăsă să i se vadă toţi dinţii.

— Cum! Nu ştii ce vârstă ai? Nu ţi-a spus nimeni?

Cine-i mama ta?

— N-am avut niciodată, zise copila cu o altă strâmbătură.

— N-ai avut niciodată mamă! Ce vrei să spui? Unde eşti născută?

— Nu sunt născută, continuă Topsy cu mutre atât de diabolice că domnişoara Ofelia, dacă ar fi fost o fire nervoasă s-ar fi putut crede în faţa vreunei arătări din ţara visurilor.

Dar domnişoara Ofelia nu era nervoasă de loc, era o femeie cu bun simţ, energică şi întreprinzătoare; ea reluă deci cu puţină asprime:

— Nu trebuie să-mi răspunzi astfel, copila mea; eu nu glumesc cu tine: spune-mi unde te-ai născut şi ce erau tatăl şi mama ta.

— Eu nu m-am născut, reluă copila cu mai multă hotărâre, n-am avut nici tată, nici mamă, nici nimic... Am fost crescută de un traficant, cu o mulţime de alte fete... Bătrâna mama Sue ne îngrijea.

Copila era sinceră: se vedea cât de colo. Atunci Jane rânjind:

— Vedeţi calicii aceştia de negrii... Traficanţii îi cumpără ieftin când sunt mici, apoi îi vând scump când s-au făcut mari.

— Cât timp ai trăit la stăpânul şi stăpâna ta?

— Nu ştiu.

— Un an? Mai mult? Mai puţin?

— Nu ştiu.

— Vedeţi! reluă Jane, prăpădiţii aceştia de negri nu pot să răspundă. N-au idee de timp; nu ştiu cât e un an, nu-şi cunosc vârsta!

Copila păru mirată şi făcu strâmbătura ei obişnuită.

— Ştii cine te-a creeat?

— Nimeni, cred, şi începu să râdă.

Ideea părea că o distrează, îşi înmulţi clipirile ochilor şi reluă:

— M-am făcut mare: nimeni nu m-a făcut.

— Ştii să coşi? întrebă Domnişoara Ofelia care simţea nevoia să pună întrebări de un ordin puţin mai ridicat.

— Nu.

— Ce ştii să faci? Ce făceai pentru stăpâna ta?

— Ştiu să scot apă din fântână, să spăl vasele, să frec cuţitele, să servesc lumea.

— Erau buni cu tine?

— Desigur! făcu ea aruncând o privire bănuitoare asupra Domnişoarei Ofelia.

Domnişoara Ofelia puse capăt acestei convorbiri puţin încurajatoare. Saint-Clare şedea rezemat de spătarul scaunului.

— Ei bine, verişoară, iată un teren virgin... nu vei avea nimic de smuls; seamănă-ţi ideile.

Ideile Domnişoarei Ofelia asupra educaţiei, de altfel ca şi celelalte păreri, erau precis determinate. Erau ideile care aveau trecere acum o sută de ani în Noua Anglie. Acestea pot fi exprimate în puţine cuvinte. Să-i înveţe pe copii când trebuie să vorbească, să-i înveţe catehismul, să citească, să scrie şi să-i biciuieşti când mint... Că sistemul acesta de educaţie este azi depăşit şi că se revarsă asupra educaţiei torente de lumină, o fi, dar trebuie să recunoaştem de asemenea că bunicile noastre au reuşit să crească bărbaţi şi femei cumsecade cu sistemul acesta.

În orice caz Domnişoara Ofelia nu cunoştea altul şi se grăbi să-l aplice micii păgâne.

A făcut o declaraţie de drepturi şi o precizare de situaţie. Topsy era considerată ca aparţinând personal Domnişoarei Ofelia care o ţinea la ea în cameră din cauza privirii puţin binevoitoare a personalului. O învăţa pe Topsy cum să facă în casă curat, cum să facă patul. Priviţi-o pe Topsy! Nu mai e murdară; a eliberat-o de laţele care odinioară îi umpleau inima de bucurie; are o rochie curată, un şorţ scrobit, stă respectuoasă în faţa lui domnişoara Ofelia cu un aer solemn, într-adevăr demn de o înmormântare.

— Să-ţi arăt, Topsy, cum trebuie făcut un pat. Ţin mult la patul meu. Trebuie deci să observi cu atenţie ce-ţi arăt.

— Da doamnă, zise Topsy suspinând adânc şi cu o expresie de tristeţe lugubră.

— Iată, Topsy, partea de sus a cuverturii, uite dosul şi uite cum vine. Iţi aminteşti, nu?

— Da, doamnă, zise Topsy cu toate semnele unei adânci atenţii.

— Cuvertura, urmă Domnişoara Ofelia, trebuie să fie întoarsă în felul acesta, pentru a face margine la picioare; cu partea cea mai groasă la picioare.

— Da, doamnă.

Să adăugăm că în timp ce Domnişoara Ofelia se întorsese cu spatele pentru a arăta practic cum se face, tânăra elevă reuşi să pună mâna pe o pereche de mănuşi şi o panglică pe care cu îndemânare le strecură în manşete. Mâinile, revenind cu repezeală, se încrucişară pe piept în poziţia cea mai inofensivă.

— Ia să vedem, Topsy, cum o să faci, zise Domnişoara

Ofelia trăgând cuverturile. Şi se aşeză.

Topsy se achită de însărcinare cu tot atâta îndemânare cât şi seriozitate, spre nestăpânita satisfacţie a lui Domnişoara Ofelia. întinse cuverturile, întoarse marginile, netezi cutele, dovedind profesoarei calităţile sale. Dar o mişcare nenorocită făcu să iasă capătul panglicii care flutură din mânecă şi atrase imediat atenţia Domnişoarei Ofelia. Ea se repezi înspre nefericita panglică.

— Ce-i asta, nemernico? Copil rău, a-i furat-o!

Panglica căzu din mâneca lui Topsy, care nu fu totuşi prea încurcată... Ea o privea cu un aer de nevinovăţie şi de surprindere adâncă.

— Ce-i? A! Panglica lui Domnişoara Felia, nu-i aşa?

Cum a putut să ajungă în mâneca mea?

— Topsy, nu minţi, răutate! Ai furat-o.

— Cocoană! Vă declar despre aceasta că nu-i aşa. Am văzut-o chiar în clipa aceasta pentru întâia dată.

— Topsy, reluă Domnişoara Ofelia, nu ştii că e foarte rău să minţi?

— Eu nu mint niciodată,Domnişoara Felia, reluă Topsy cu toată gravitatea virtuţii. E adevărul pe care vi-l spun, adevărul adevărat!

— Topsy, tu continui să minţi... o să pun să te bată.

— Vai! Cocoană, să mă bateţi toată ziua şi tot nu aş putea spune altceva... reluă Topsy gângăvind. Nici n-am văzut panglica aceasta... S-o fi prins de mâneca mea... Domnişoara Felia l-a lăsat fără îndoială pe pat... aşa trebuie să fi fost.

Minciuna aceasta atât de evidentă indignă în aşa măsură pe Domnişoara Ofelia că prinse fata şi o zgâlţâi.

— Nu mai repeta aceasta!

Scuturătura făcu să cadă mănuşile din mâneca cealaltă.

— Ei bine, o să-mi spui iar că nu ai furat panglica?

Topsy mărturisi că furase mănuşile, dar negă cu îndârjire că ar fi luat şi panglica.

— Bine, dacă mărturiseşti totul, nu te bat.
Topsy făcu mărturisiri complete cu toate semnele unei căinţe perfecte.
— Hai, spune! Trebuie să mai fi luat şi alte lucruri de când eşti în casă… te-am lăsat să alergi ieri toată ziua spune-mi ce ai făcut şi nu o să ai de-a face cu gârbaciul.
— Ei bine! Cocoană, am luat alea roşii pe care şi le pune domnişoara Eva la gât...
— Răutate! Şi ce altceva?
— Am luat cerceii Rozei, ştiţi… cerceii roşii...
— Adu-mi-i aici! Imediat toate lucrurile… ai auzit?
— Vai! Cocoană, nu pot… au ars!
— Ars! Altă minciună!… Hai, îndată sau gârbaciul!
Atunci cu proteste răsunătoare, lacrimi şi suspine, Topsy declară că nu era posibil, că erau arse, toate arse...
— Şi de ce arse?
— Pentru că sunt o rea, da, foarte rea… nu pot să mă opresc...
În aceeaşi clipă, Eva intră foarte nevinovată în cameră cu colierul roşu la gât...
— Eva, unde ţi-ai găsit colierul?
— Găsit? Păi l-am avut toată ziua...
— Ieri?
— Da şi ieri, verişoară, şi ce-i mai curios este că l-am avut toată noaptea... am uitat să-l scot, la culcare.
Domnişoara Ofelia păru foarte surprinsă. Ea a fost şi mai mirată când în aceeaşi clipă Roza intră, purtând pe cap un coş cu rufe călcate proaspăt... cerceii de coral clinchenindu-i la urechi.
— Nu ştiu într-adevăr ce să-i fac copilului acestuia, zise Domnişoara Ofelia disperată… Topsy, de ce mi-ai spus că i-ai furat?
— Cocoana mi-a spus să mărturisesc… n-aveam altceva să mărturisesc, spuse Topsy, frecându-şi ochii.
— Dar nu vreau să-mi mărturiseşti lucruri pe care nu le-ai făcut... asta iarăşi înseamnă să minţi.
— Adevărat? iarăşi e minciună? spuse Topsy cu un aer de perfectă nevinovăţie.

— Nu-i un pic de adevăr în fiinţa asta, zise Roza privind pe Topsy cu indignare... Dacă aş fi domnul Saint-Clare aş pune să o bată până la sânge... s-o înveţe minte.

— Nu, nu, Roza, spuse Evangelina cu un ton poruncitor pe care ştia să-l ia câteodată. Nu trebuie să vorbeşti aşa.

— Ah! Domnişoara Eva, sunteţi prea. bună... Nu ştiţi cum trebuie să vă purtaţi, cu negrii nu-i alt mijloc decât să-i snopeşti în bătaie... V-o spun eu...

— Aş! Roza! Ce spui tu, este nedemn!

Ochii copilului aruncară fulgere... iar pe obrazul ei apăru o nuanţă mai închisă. Roza fu subjugată.

— Domnişoara Eva are sângele tatălui său în vine... Se vede cât de colo, murmură ea ieşind... Ia partea tuturor, ca tatăl său!

Evangelina privea pe Topsy. Iată doi copiii prezentând cei doi ; poli ai lumii sociale. Iată pe alba şi nobila copilă cu păr de aur, cu ochiul adânc, cu fruntea inteligentă şi superbă, cu mişcări aristocrate; şi lângă ea târându-se neagră, bănuitoare, vicleană, subtilă şi mincinoasă, un alt copil. Da, iată în adevăr două tipuri şi două rase: rasa saxonă, produs al civilizaţiei ascuns în măruntaiele " secolelor, şi care are în urma ei şi pentru ea ani lungi de stăpânire, de educaţie şi de supremaţie morală şi materială, şi rasa africană, acest şir de secole de opresiune, acest produs al aservirii, al neştiinţei, al mizeriei şi viciului...

Poate că unele din aceste gânduri străbăteau sufletul Evei. Când Domnişoara Ofelia se porni cu mustrările violente contra relei purtări a lui Topsy, Eva păru tristă şi nesigură, apoi cu o voce dulce spuse:

— Biata Topsy! Ce nevoie ai să furi? Ştii că se va avea grijă de tine... Mi-ar place mult mai mult să-ţi dau tot ce am, decât să te văd că furi...

Era prima vorbă bună pe care Topsy o auzise vreodată. Dulceaţa vocii, farmecul fiinţei Evei, acţionară straniu asupra acestei inimi sălbatice şi neîmblânzite... şi în acest ochi rotund, pătrunzător şi viu se văzu strălucind ceva ca o lacrimă. Apoi se auzi chiotul unui râs scurt şi înfundat şi Topsy făcu strâmbătura ei obişnuită. Nu! Urechi care niciodată n-au auzit altceva decât cuvinte aspre şi crude, fireşte că nu vor crede când vor auzi prima dată cuvântul dumnezeiesc al mângâierii şi bunătăţii!

Pentru Topsy, ceea ce spunea Evangelina era pur şi simplu curios şi de neînţeles. Nu credea.

Dar cum s-o iei pe Topsy? Domnişoara Ofelia nu-i mai dădea de hac. Planul ei nu părea deloc aplicabil… Avea nevoie să se gândească la aşa ceva şi de aceea o închise pe Topsy într-o cameră întunecoasă. Era încredinţată de influenţa morală a camerelor întunecoase asupra copiilor!

— Nu văd cum aş putea creşte copila asta, spuse ea lui Saint-Clare, fără să o biciuiesc.

— Eh! Biciuieşte cu dragă inimă… Îţi dau depline puteri, fă cum pofteşti!

— Trebuie bătuţi copiii, zise Domnişoara Ofelia, eu nu am auzit că s-ar putea creşte fără aşa ceva.

— Fără îndoială! reluă Saint-Clare râzând în sine. Fă cum crezi... Îţi voi face numai o simplă observaţie. Am văzut lovind-o pe copila aceasta cu vătraiul, am văzut doborând-o cu lovituri de cleşte... În sfârşit, cu tot ce le cădea la mână... e obişnuită cu bătăile; vezi va trebui să pui să o biciuiască puternic ca să poată avea vreun efect.

— Ce-i de făcut atunci?

— Chestiunea e gravă... aş vrea să răspunzi singură. Ce-i de făcut cu o fiinţă care nu poate fi condusă decât cu vâna de bou?

— Nu ştiu, dar nu am mai văzut un copil ca acesta!

— Se găsesc adesea şi printre noi bărbaţi şi femei care nu fac mai mult ca ea.

— N-aş putea spune, reluă Domnişoara Ofelia.

— Nici eu, zise Saint-Clare. Cruzimile groaznice, pedepsele straşnice cu care se umplu adesea jurnalele, moartea lui Prue de exemplu, ce cauză au avut? Se găseşte adesea în purtarea rea a unora ori a altora… Stăpânul devine din ce în ce mai crud, sclavul din ce în ce mai hârşit. Cu biciul şi cu relele tratamente este ca şi cu lauda: trebuie să dublezi doza când sensibilitatea scade! Am văzut îndată acest lucru când am devenit posesor de sclavi… M-am hotărât să nu reîncep, pentru că n-aş şti unde să termin. Aş vrea cel puţin să-mi salvez moralul. Aşa că sclavii mei se poartă ca copii răsfăţaţi. Cred că face mai mult pentru ei, ca şi pentru mine, decât să ne înrăim şi să ne desconsiderăm cu toţii. Ai vorbit mult de răspunderea ce o are educatorul. Aveam într-adevăr nevoie să te văd încercând cu un copil care în definitiv nu-i decât o mostră printre miile altele.

— Sistemul nostru face asemenea copii, spuse Domnişoara Ofelia.

— Recunosc, dar s-a făcut, s-a făcut...există... ce cale e de urmat?

— Nu pot să-ţi mulţumesc pentru experienţa care vrei să o faci, dar fiindcă eu văd aici o datorie, voi stărui şi voi încerca să o scot la capăt cât mai bine. Domnişoara Ofelia se puse cu nădejde pe treabă, cu zel, energie, fixă ordinea şi orele de lucru: ba îşi puse în gând şi să o înveţe să citească şi să coasă.

Cu cititul merse destul de bine şi în curând reuşi să citească fără greutate. Cusutul merse mai greu. Firea ei neastâmpărată nu se potrivea cu nemişcarea cerută de asemenea treabă. Rupea acele, încurca aţa, ascundea mosoarele sau le arunca pe fereastră, cu toată supraveghera Domnişoarei Ofelia. Totuşi, în curând Topsy se evidenţie în casă; avea nesecate posibilităţi, mima, se maimuţărea, imita, se strâmba, dansa, sălta, se căţăra, se învârtea, fluiera şi scotea toate strigătele pe toate tonurile ce se puteau închipui, în recreaţii, toţi copiii din curte stăteau în jurul ei cu gurile căscate de admiraţie şi mirare. Chiar Domnişoara Eva, era ca orbită de toate aceste drăcovenii de neînchipuit. Ochiul magic al şarpelui nu farmecă porumbelul? Domnişoara Ofelia regreta că Eva se simte bine în tovărăşia lui Topsy şi rugă pe Saint-Clare să facă ordine.

— Ei aş! Lasă copiii... Lui Topsy n-o să-i facă decât bine.

— Un copil atât de stricat! Nu ţi-e teamă că o să o înveţe la rele mai degrabă?

— Nu! Imposibil... Alt copil... poate! Dar pe sufletul Evei, răul alunecă fără să pătrundă, ca picătura pe o frunză.

— Nu-i niciodată sigur, în ce mă priveşte n-aş lăsa copiii mei să se joace cu Topsy.

— Copiii tăi, nu, dar ai mei da, reluă Saint-Clare... dacă Eva ar fi putut fi stricată... ar fi fost demult...

Topsy a fost mai întâi nebăgată în seamă şi dispreţuită de ceilalţi sclavi. Ei, însă, înţeleseră curând că trebuie să revină asupra primelor purtări. Toate buclucurile produse cădeau pe seama lor, fiindcă Topsy reuşea totdeauna să-şi stabilească nevinovăţia, deşi nu avea nimeni cea mai mică îndoială asupra autoarei.

Momentul era totdeauna atât de bine ales că nu era posibil să se descopere vinovatul.

într-un cuvânt, Topsy îi făcu pe toţi să înţeleagă că trebuia să o lase în pace. Ceea ce se şi făcu.

Era foarte îndemânatică şi prindea foarte uşor toate, în câteva lecţii ştiu să aranjeze camera domnişoarei Ofelia cum numai aceasta putea să o facă. Şi când vroia, nu puteau fi mai curate, mai bine întinse cuverturile, mai bine aşezate pernele... dar din păcate nu prea vroia des.

Dacă domnişoara Ofelia, după două-trei zile de supraveghere atentă, îşi închipui că Topsy era cu totul pe calea cea bună, şi îşi vedea de alte treburi lăsând-o de capul ei, aceasta într-o oră sau două era în stare să facă din cameră o harababură întreagă.

În loc să facă patul, scotea puful din perne, se căţăra în vârful patului cu capul în jos, întindea cearceafurile ca pe covoare pe pardoseală, îmbrăca pilota cu cămaşa de noapte oa domnişoarei Ofelia, iar în mijlocul acestora ea cânta, fluiera, se privea în oglindă, făcea strâmbături, într-un cuvânt: dracul gol!

Într-o zi, domnişoara Ofelia, printr-o neglijenţă foarte curioasă la o femeie ca ea, şi-a uitat, plecând, cheia în broasca sertarului, înapoindu-se o găsi pe Topsy gătită cu frumosul său şal roşu de stofă de China, pe care şi-l învârtise ca un turban în jurul capului şi se plimba prin faţa oglinzii cu aerele unei regine de teatru, la repetiţii.

— Topsy, strigă ea la capătul răbdării, cine te împinge să faci acestea?

— Nu ştiu, cuoană? Poate pentru că sunt foarte rea!

— Nu ştiu ce să mă mai fac cu tine!

— Trebuie bătaie, cuoană! Fosta mea stăpână mă bătea mereu: am nevoie de ea, ca să muncesc!

— Nu Topsy, nu vreau să te biciui... poţi foarte bine să faci treabă dacă vrei: de ce nu vrei?

— Eram obişnuită cu gârbaciul cuoană: cred că îmii face bine.

Domnişoara Ofelia întrebuinţa câteodată reţeta; Topsy intra atunci în spasme... scotea strigăte ascuţite, suspina, plângea, gemea... După o jumătate de oră, cocoţată pe balcon şi înconjurată de toată trupa micilor negri, mărturisea cel mai adânc dispreţ pentru ce se întâmplase.

— Ah! Ah! Domnişoara Felia mă biciuie, ea, care n-ar omorî cu biciul o muscă... Să fi văzut pe fostul meu stăpân cum mai ardea carnea... ştia meseria, fostul meu stăpân!

Topsy făcea paradă de monstruozităţile ei: ea le considera ca pe nişte distincţii măgulitoare.

— Iată, negrilor! spunea ea auditoriului, ştiţi că sunteţi cu toţii nişte păcătoşi? Da, şi voi sunteţi şi toată lumea este? Albii sunt şi ei păcătoşi! Domnişoara Felia mi-a spus... Dar eu cred că negri sunt cei mai mari păcătoşi... Nimeni nu-i mai păcătos ca mine. Sunt aşa de rea, că nu-i nimic de făcut cu mine. Fostul meu stăpân jumătate din timp mă înjura. Cred că sunt cea mai rea creatură de pe pământ!

Şi făcând o săritură, Topsy, vioaie şi uşoară, se pornea în vârful vreunui gard înalt, îngâmfându-se de răutăţile ei.

Aşa continuă un an sau doi educaţia lui Topsy. Domnişoara Ofelia se obişnuia din zi în zi cu ea, cum te obişnuieşti cu bolile cronice.

Saint-Clare se distra ca de un papagal sau de un câine dresat. Când greşelile îi închideau orice cale de scăpare. Topsy se refugia după scaunul său, şi acesta găsea totdeauna mijlocul de a face pacea: ea găsea, de asemenea, mijlocul de a-i stoarce câţiva bani ca să cumpere nuci sau candel, pe care le împărţea cu nesfârşită dărnicie celorlalţi copii din curte; căci pentru a fi drepţi, trebuie să spunem că Topsy era darnică şi că avea inima largă. Nu-şi făcea rău decât ei însăşi.

Şi acum, că am introdus-o. în corpul nostru de balet, ea va figura la rândul ei, cu celelalte personaje ale noastre.

KENTUCKY

Poate că cititorii noştri ar dori să arunce o privire înapoi şi să revină la ferma din Kentucky, la coliba unchiului Tom şi să vadă puţin ce se mai petrece la cei pe care i-am neglijat de mult timp.

E seară, seara unei zile de vară... uşile şi ferestrele marelui salon sunt deschise... toţi aşteaptă adierea nopţii răcoritoare: este dorită, este chemată... Dl Shelby stă într-o cameră mare care comunică cu salonul şi care se întinde către faţada casei...

este pe jumătate răsturnat pe un scaun şi cu picioarele pe altul; fumează ţigarea de după masă.

D-na Shelby stă la uşa apartamentului lucrând. Se vede că are ceva pe suflet şi caută prilejul favorabil să vorbească.

— Ştii că Chloe a primit o scrisoare de la Tom?

— Într-adevăr? Se pare că şi-a găsit prieteni pe acolo... Ce mai face bătrânul Tom?

— A fost cumpărat de o familie minunată. Cred că este bine tratat şi că nu are prea mult de lucru.

— Ei! Cu atât mai bine! Atât mai bine! Mă bucur, spuse foarte sincer dl Shelby; Tom se va împăca cu cei din sud... N-o să se mai gândească să revină aici.

— Din contră, întreabă foarte stăruitor dacă vom avea în curând banii pentru a-l răscumpăra.

— Asta nu o mai ştiu! spuse dl Shelby. Când treburile încep să meargă rău, nu mai ştii unde se opresc, împrumuţi dintr-un loc ca să plăteşti în altul, tai de aici ca să cârpeşti dincolo şi scadenţele vin pe negândite...

— Dragă, dar cred că ai putea cel puţin lămuri situaţia. Dacă ai vinde caii... sau o fermă... ca să plăteşti peste tot?

— E ridicol, Emilia ce spui! Uite, tu eşti cea mai încântătoare femeie din Kentucky... dar în privinţa asta eşti ca toate femeile... nu pricepi nimic din afaceri...

— Nu ai putea, cel puţin, să mă iniţiezi în ale tale? Să-mi dai, de exemplu, notă de ce datorezi şi ce ţi se datorează... Voi încerca, voi vedea dacă nu-mi va fi posibil să te ajut să facem economii.

— Nu mă mai chinui... nu pot să-ţi spun exact... ştiu cam cât ar fi, dar nu se aranjează afacerile cum aranjează Chloe glazura pe prăjituri... Să nu mai vorbim, îţi repet, tu nu te pricepi la afaceri.

Şi domnul Shelby, nemaiştiind alt mijloc cu care să-şi afirme părerile, îşi îngroşă vocea. Este un argument irezistibil pentru un bărbat care discută cu soţia sa.

D-na Shelby tăcu şi suspină uşor: cu toate că nu era decât o femeie, cum zicea soţul său, avea o inteligenţă limpede, netedă şi practică şi o putere de caracter superioară soţului ei; era mult mai capabilă decât îşi închipuia domnul Shelby. Avea pe suflet promisiunea făcută lui Tom şi Chloe şi era disperată văzând piedicile care se grămădeau.

— Nu crezi că am putea s-o scoatem la capăt? Biata Chloe nu se gândeşte decât la aceasta.

— Îmi pare rău că am făcut o promisiune pripită. Acum nu sunt sigur de nimic. Dar ce ar fi mai bine de făcut ar fi să o punem la curent pe Chloe... Tom, până într-un an, doi, îşi va lua o altă femeie... iar ea îşi va lua de asemenea pe cineva.

— Domnule Shelby, i-am învăţat pe oamenii mei că însurătoarea lor este tot aşa de sacră ca şi a noastră. Nu-i voi da niciodată un asemenea sfat.

— E tare rău, dragă, că i-ai îmbogăţit sufleteşte cu mult peste starea lor. Am spus-o totdeauna.

— Da! Ai dreptate, ea nu prieşte acestei stări... de aceea urăsc această stare... îţi declar, dragă, că eu mă consider legată de promisiunea ce am făcut-o nenorociţilor acestora. Dacă nu voi putea avea bani în alt chip.., voi da lecţii de muzică. Voi câştiga destul ca să completez singură suma necesară.

— Nu voi consimţi niciodată... N-o să te înjoseşti în halul ăsta, Emilia!...

— Să mă înjosesc... zici? Aş fi mai înjosită de promisiunea mea călcată! Fără îndoială!

— Hai! Eşti totdeauna eroică şi superioară dar ai face mai bine să te gândeşti înainte de a întreprinde această operă absurdă...

Conversaţia a fost întreruptă de apariţia lui Chloe pe verandă.

— Ar vrea doamna să vadă păsările acestea?

D-na Shelby se apropie.

— Nu cumva doamna ar dori un pateu de pui?

— Mi-e indiferent, Chloe, fă ce vrei.

Chloe ţinea puii cu un aer distrat. Se vedea cât de colo că nu se gândea la ei. Şi cu un râs scurt ce anunţa o propunere îndoielnică:

— Doamne! De ce domnul şi doamna se frământă atât ca să câştige bani... când îi au în mână?

Chloe scoase din nou un râs scurt.

— Nu te înţeleg, făcu doamna Shelby înţelegând totuşi că Chloe auzise toată convorbirea ei cu domnul Shelby.

— Păi cum? Ceilalţi stăpâni îşi închiriază negrii... se câştigă bani şi nu se mai hrănesc atâtea guri.

— Dar bine, Chloe! cine dintre sclavii noştri ar putea fi închiriat? Tu pe cine ai propune?

— Să propun? Nu propun nimic! ştiu doar că Samuel spunea că la Luiseville fabricanţii ar da patru dolari pe săptămână cuiva care ar şti să facă prăjituri...

— Ei şi?

— Păi, doamna, cred că e timpul ca şi Sally să facă ceva. Sally a fost mereu pe lângă mine şi ştie ca şi mine să facă de toate, iar dacă doamna ar vrea să mă lase să plec, aş câştiga bani acolo... mie nu mi-e teamă de fabricanţi.

— Atunci, Chloe, ar trebui să-ţi părăseşti copiii!

— Sunt destul de mari ca să lucreze şi Sally ar avea grijă de ei. Cea mică e o cuminţenie de copil şi n-ar avea ce-i face...

— Luiseville e departe de aici.

— Oh, Doamne! Nu mă sperie, este în josul râului... cred că nu prea departe de bătrânul bărbatu-meu?

— Vai, Chloe! Este la mai mult de o sută de mile distanţă!

Chloe fu ca răpusă.

— Nu are a face, Chloe, reluă doamna Shelby, oricum, vei fi mai aproape şi tot ce vei câştiga va fi pus de-o parte pentru răscumpărarea bărbatului tău.

O rază strălucitoare lumină faţa neagră a lui Chloe.

— Oh! Ce bună sunteţi.N-am nevoie de nimic altceva, aşa că aş putea pune totul de-o parte! Câte săptămâni sunt într-un an, Doamnă?

— Cincizeci şi două, Chloe.

— Cincizeci şi două a patru dolari pe săptămână... cât ar face?

— Două sute opt dolari pe an.

— Ah! într-adevăr? exclamă încântată Chloe. Şi câţi ani mi-ar trebui pentru...?

— Patru sau cinci ani... Dar nu va fi nevoie căci voi mai adăuga eu.

— Oh! N-aş vrea ca doamna să dea lecţii sau aşa ceva. Domnul are dreptate! Asta nu se poate... nimeni din familie nu va ajunge la lucrul acesta câtă vreme am două braţe.

— Nu te teme, Chloe, reluă d-na Shelby surâzând, voi avea grijă de onoarea familiei... Şi pe când socoteai să pleci?

— Nu socoteam... dar Şam care trebuie să coboare râul pentru a conduce herghelia m-ar lua cu el... aşa că eu mi-am

strâns lucrurile şi dacă doamna ar vrea, aş putea pleca mâine dimineaţă cu Şam... Dacă aţi vrea să-mi scrieţi biletul şi să-mi daţi vreo recomandaţie...

— Fie! Mă voi ocupa... dacă dl Shelby nu se opune. Trebuie să-i vorbesc.

Doamna Shelby intră în casă şi Chloe, încântată, se duse să-şi facă pregătirile.

La colibă găsi pe George pe care îl puse imediat la curent cu noutăţile.

FLOAREA SE OFILEŞTE

Viaţa se desfăşura, ca de obicei, zi cu zi; astfel trecură doi ani din existenţa prietenului nostru Tom. Cu toată despărţirea de cei dragi, n-am putea spune că era nenorocit... Gama sentimentelor omeneşti este astfel acordată că dacă o lovitură bruscă nu-i rupe dintr-odată toate coardele, îi rămân totdeauna câteva care să armonizeze.

Tom învăţase că trebuie să se mulţumească cu soarta lui, oricare ar fi fost.

Scrisorile lui George îl încunoştiinţară de toate schimbările de acasă. Stilul lor era clar şi concis şi în ochii lui Tom ele erau cele mai măreţe compoziţii ale timpurilor... Nu se mai sătura contemplându-le. Se sfătui chiar cu Eva, ca să ştie cum le-ar putea înrăma, şi numai dificultatea că erau scrise pe ambele feţe l-a oprit.

Prietenia dintre Tom şi Eva se mărea pe măsură ce se mărea şi fata... Ar fi greu de spus ce loc ocupa ea în sufletul blajin şi impresionabil al credinciosului servitor. Ţinea la Eva ca la ceva gingaş şi pământesc, dar o venera ca pe ceva divin, ceresc. Cea mai mare fericire a sa era să-i satisfacă dorinţele copilăreşti nenumărate şi schimbătoare cum sunt culorile curcubeului.

Casa familiei Saint-Clare era stabilită la epoca povestirii noastre în vila de pe lacul Pontchartrain. Căldura verii gonise din oraşul prăfuit şi învăpăiat pe toţi cei ce putuseră să-l părăsească pentru malurile lacului răcorit de briză. Aspectul vilei era ca al celor din Indiile Orientale, cu vegetaţie bogată ce se întindea

chiar până la marginea lacului străbătut în toate părţile de pânzele corăbiilor.

Evangelina şi Tom şedeau pe un culcuş de muşchi în grădină. Era într-o duminică seara.

— Unchiule Tom, mă duc acolo!...

— Unde acolo, Domnişoara Eva?

Evangelina se ridică şi întinse mânuţa spre cer...

Lumina înserării se juca prin buclele ei aurii şi-i împrăştia pe faţă o strălucire nepământească...

— Da, Tom! Mă voi duce acolo, spre spiritele strălucitoare, peste puţin timp.

Biata inimă bătrână şi credincioasă simţi o lovitură... şi Tom îşi aminti că observase în ultimile luni, că mâinile Evangelinei devin din ce în ce mai subţiri, pielea mai străvezie şi respiraţia mai scurtă... îşi aminti ce repede obosea când se juca sau alerga prin curte. O auzise pe Domnişoara Ofelia de o tuse pe care medicamentele nu o puteau vindeca... Şi acum chiar mâinile şi obrajii copilei ardeau de febră... dar niciodată nu i-au venit în minte cele ce se ascundeau în cuvintele Evei.

Convorbirea a fost întreruptă de strigătul domnişoarei Ofelia.

— Eva! Eva! Cum, micuţa mai este afară? Dar s-a lăsat răcoare de-a binelea... nu trebuie să stai acolo.

Ei se grăbiră să intre în casă.

Domnişoara Ofelia era pricepută la bolnavi.

Ea observase primele progrese ale acestei boli tăcute şi perfide care seceră cu miile pe cei mai scumpi şi mai frumoşi din cei dragi.

Ea încercase să-şi împartă îngrijorarea lui Saint-Clare... dar acesta respinse insinuările cu veselia şi nepăsarea lui obişnuită.

— Lasă cobea, verişoară, o urăsc! Nu vezi că este în plină dezvoltare? Toţi copiii în această fază sunt mai — slăbuţi.

— Da! Dar tusea?...

— Nu-i nimic: o fi luat un guturai...

— Vai! Tot aşa au fost la început şi Elisa James şi Elena şi Maria Sanders.

— Destule discursuri funebre! Voi, oamenii bătrâni, sunteţi prăpăstioşi: nu poate să tuşească sau să strănute un copil, că gata, vedeţi numai deznădejde şi moarte... nu-ţi cer decât un

lucru: ai grijă de ea, fereşte-o de răceala serii, nu o lăsa să se încălzească la joc... şi totul va fi bine.

Aşa vorbise Saint-Clare. Dar în fundul sufletului, era îngrijorat. O urmărea pe Eva zi de zi cu o grijă înfrigurată, îşi repeta pentru sine: "Eva e foarte bine... e o tuse trecătoare, de nimic..." Se ocupa mai mult de ea, îi aducea întăritoare, "Nu că ai avea nevoie " — ziceau ei — dar, oricum, nu-i putea face rău. Ceea ce-1 nelinişte a, era mai cu seamă maturitatea ei precoce. Păstra fără îndoială graţia şi farmecul copilăresc dar câteodată spunea cuvinte de o adâncime şi o greutate care-l puneau pe gânduri, în aceste clipe Saint-Clare simţea un fel de rău intern, parcă-l străbătea un fior... îşi strângea fata la piept ca şi cum ar fi vrut să o apere şi nu-i mai venea să o lase.

Inima şi sufletul copilei erau pline de tandreţe şi duioşie; totdeauna fusese generoasă dar parcă un impuls instinctiv o făcea acum mai chibzuită, mai femeie, îi plăcea însă să se joace cu Topsy şi cu ceilalţi copii negri dar părea mai mult că-i priveşte decât că ia parte. Năzbâtiile lui Topsy o făceau câteodată să râdă cu hohote, dar îndată o umbră îi întuneca faţa... parcă i se înceţoşau ochii,... şi gândurile îi zburau departe, departe...

— Mamă, spuse ea într-o zi, de ce nu îi învăţăm pe sclavii noştri să citească?...

— Ce întrebare! Asta nu s-a făcut niciodată.

— De ce nu s-a făcut?

— Pentru că nu le-ar servi la nimic.N-ar munci mai bine... şi ei nu sunt făcuţi decât pentru muncă.

— Totuşi Domnişoara Ofelia a învăţat-o pe Topsy!

— Da! Şi vezi ce ispravă a făcut... Topsy este cea mai rea fiinţă pe care am văzut-o. Dar mai este biata Mammy... ea ar fi atât de fericită dacă ar putea citi!

Doamna Saint-Clare, ocupată să răscolească prin sertare, răspunse distrat:

— Da, da, fără îndoială, dar în curând vei avea altceva la care să te gândeşti... Nu o să stai toată viaţa să citeşti sclavilor... nu că n-ar fi o faptă bună... dar nu o să ai timp... Uite ce bijuterii frumoase o să-ţi dau când vei ieşi în lume. Sunt cele pe care le-am purtat la primul bal. Şi pot să spun că am făcut senzaţie.

Eva luă caseta şi scoase un colier de diamante...

Ochii săi mari şi gânditori se opriră o clipă asupra lui. Dar gândurile erau departe.

— Ce visătoare eşti!

— Valorează mult?

— Fără îndoială: au fost aduse din Franţa... Fac o avere.

— Aş vrea să am preţul lor, ca să fac ce vreau cu banii.

— Şi ce ai vrea să faci?

— Să cumpăr o fermă într-un stat liber, să duc toţi sclavii şi să le pun profesori să-i înveţe să scrie şi să citească.

— Nu cumva vrei să faci o pensiune, să-i înveţi să cânte la pian şi să picteze pe catifea, spuse d-na Saint-Clare râzând!

— I-aş învăţa să citească şi să scrie, spuse Eva cu o voce calmă. Ştiu ce greu le este că nu se pricep la aşa ceva.

— Hai, bine! Eşti un copil! Ce ştii tu! Şi pe urmă, mă doare capul...

De atunci Eva începu să o înveţe pe Mammy cu mai multă ardoare.

HENRIC

Cam pe vremea povestirii noastre, Alfred, fratele lui Saint-Clare, a venit cu fiul său, un băieţaş de doisprezece ani, să petreacă o zi sau două la vila de pe lacul Pontchartrain.

Fraţii erau gemeni, totuşi nici o asemănare nu era între ei.

Fiul cel mai mare a lui Alfred, Henric, avea ochii negri şi înfăţişarea aristocratică a tatălui său. Abia venit se şi simţi atras de farmecul verişoarei sale.

Odată, pe când Tom aducea pentru plimbare poneiul preferat al Evangelinei, un tânăr mulatru îi aduse şi lui Henric calul său, de rasă arabă şi de care era foarte mândru. Faţa lui se întunecă îndată, şi adresându-se servitorului:

— Dar bine, Dado, câine puturos, n-ai ţesălat calul azi dimineaţă?

— Iertaţi-mă, domnule, răspunse supus Dado, l-am ţesălat, dar poate s-a aşezat puţin praf.

— Taci, nemernicule! spuse Henric ridicând cravaşa cu violenţă... Cum îţi permiţi să deschizi gura?

Lacheul era un mulatru frumos, de aceeaşi talie ca Henric; părul buclat îi încadra fruntea înaltă şi îndrăzneaţă; avea sânge de albi în vine... se putu vedea după scânteia din ochii lui când vru să răspundă.

— Dom'le Henric!...

Abia deschise gura şi o ploaie de lovituri îi căzu pe faţă şi pe corp.

— Câine păcătos! Să te înveţi minte să mai răspunzi! Ia calul şi pregăteşte-l ca lumea.

— Stăpâne, zise Tom, am văzut şi eu calul tăvălindu-se la ieşirea din grajd. E atât de focos... aşa s-a pus praful pe el...

— Ia să taci! Cine te-a întrebat?

Întorcându-se apoi către Eva:

— Scuză-mă, verişoară, că din cauza neghiobului acestuia te fac să aştepţi.

— Cum ai putut fi atât de crud cu bietul Dado?

— Crud? Ce înţelegi prin aceasta, scumpă Eva?

— Nu vreau să-mi spui scumpă Eva, când te porţi astfel.

— Scumpă verişoară, nu-l cunoşti pe Dado! E atât de mincinos şi ascuns că numai doborându-l şi nelăsându-l să deschidă gura poţi să-l mai stăpâneşti. Aşa face şi tata...

— Dar unchiul Tom spune că a fost o întâmplare... şi el nu minte!

— E o pasăre rară unchiul Tom...

— Îl strici, terorizându-l.

— Ei, văd că ai o slăbiciune pentru el: o să devin gelos...

— Dar l-ai bătut pe nedrept.'

— S-a compensat cu altă dată când ar fi meritat să fie bătut.

Dado apăru cu caii. îi ajută pe amândoi să încalece şi căpătă de la fiecare câte ceva: de la Henric câţiva gologani iar de la Eva un lucru mult mai preţios: o vorbă bună.

Dado fusese cumpărat de câteva luni, la o licitaţie de sclavi, pentru înfăţişarea lui frumoasă şi a fost destinat ca îngrijitor al calului lui Henric.

La scena de mai sus asistaseră şi cei doi fraţi Saint-Clare.

Augustin a fost indignat dar se mulţumi să spună cu ironia lui obişnuită:

— Sper, Alfred, că aceasta vrea să zică o educaţie republicană.

— Henric este foarte iute, nu poate fi împiedicat când se dezlănţuie... iar lui Dado nu-i strică.

— Da, fără îndoială, în felul acesta învaţă prima poruncă din catehismul republican: "toţi oamenii se nasc liberi şi egali ".

— Eh! Una din prostiile sentimentale ale lui Jefferson, pe care le-a predicat în Franţa... Ar trebui scoasă din circulaţie acum.

— Cred şi eu.

— Vedem foarte bine, reluă Alfred că nu toţi oamenii sunt născuţi liberi şi egali, în ce mă priveşte, cred că este jumătate de adevăr aici. Oamenii bogaţi, instruiţi, bine crescuţi, civilizaţi într-un cuvânt, trebuie să aibă drepturi egale între ei. Nu însă şi pleava.

— Foarte bine... numai să convingeţi şi pleava. Ea a avut un cuvânt de spus în Franţa!

— Aşa că trebuie ţinută în permanenţă sub călcâi. Ceea ce voi face. De aceea trebuie înăbuşite orice încercări de deşteptare a lor.

— Nu mai e vremea să vorbim astfel... ei primesc o educaţie. Sistemul nostru este brutal şi barbar. Distrugem toate legăturile omeneşti şi din oameni, facem bestii. Când or fi ei deasupra,... o să o păţim.

— Nu o să fie niciodată deasupra!

— Da, e drept! încinge însă cazanul fără să-i laşi o supapă, aşează-te deasupra şi o să vezi unde ajungi.

— Ei bine, o să vedem. Mie nu mi-e teamă să mă aşez deasupra câtă vreme capacul e solid şi maşina funcţionează bine.

— Şi nobilii lui Ludovic al XVI-lea gândeau la fel... şi Austria şi Papa Pius al IX-lea.

— Dies declarabit! zise Alfred râzând.

— Ei bine, ţi-o spun eu, reluă Augustin, dacă se poate prevedea ceva după semne sigure, este că se poate prevedea o ridicare a maselor... Victoria claselor de jos care vor deveni cele de sus.

— Hai! Augustin, iar e una din prostiile tale de republican roşu. Ce idei! O să treacă mia de ani după moartea mea până la ridicarea nespălaţilor tăi!

— Nespălaţi sau nu, o să te guverneze la rândul lor şi o să facă legi aşa cum i-ai învăţat. Nobilimea franceză a vrut să aibă

un popor de "sans-culottes " şi a avut un guvern de sans-culotte... şi Haiti...

— Ah! Rogu-te! Augustin, nu ne ajung buclucurile cu Haiti! Haitienii. nu sunt anglo-saxoni... Dacă ar fi fost anglo-saxoni... nu s-ar fi întâmplat aşa lucrurile! anglo-saxonii sunt rasa dominantă a lumii; aşa e, şi aşa va fi!

— Da! Dar ştii desigur că printre sclavii noştri sunt mulţi care au sânge anglo-saxon în vine; fiii oamenilor albi al căror sânge poartă sentimentul măririi nu se vor lăsa mereu vânduţi, cumpăraţi, predaţi... se vor răscula şi vor ridica cu ei rasa maternă!

— Prostii!

— Aşa se spune mereu, zise Augustin; încă de pe vremea lui Noe... şi totdeauna va fi la fel... mănâncă, beau, sădesc, construiesc şi nu bagă de seamă că valul se ridică ameninţător, să-i înghită.

— Dar ai un adevărat talent de propagandist, făcu Alfred râzând: nu-ţi fie însă teamă pentru noi. Avutul nostru este asigurat. Suntem puternici... Rasa aceasta este la pământ şi va rămâne!

— Da! Copiii crescuţi ca Henric vor fi buni păzitori ai prafului de puşcă. Sunt atât de calmi... se domină atât de bine! Se spune: "Cine nu ştie să se stăpânească nu poate să stăpânească ".

— E drept că în privinţa asta, Henric este cam iute şi câteodată mă îngrijorează. Este generos, inimos, dar când se porneşte, nu mai poate fi reţinut. Cred că îl voi trimite în Nord. Acolo ascultarea are mai mare trecere şi va veni în contact cu mai mulţi egali şi mai puţini inferiori.

— Dacă educaţia copiilor este opera cea mai importantă a umanităţii, continuă Augustin, atunci ceea ce spui tu este o probă că sistemul nostru este greşit.

— Are avantaje şi dezavantaje... Ne dă copii curajoşi şi vânjoşi... Viciile rasei inferioare întăresc virtuţile contrare... Henric are un sentiment mai viu al adevărului de când vede că minciuna este specific sclavului.

— Iată un mod mai creştinesc de a privi lucrurile!

— Eh! Nici mai mult, nici mai puţin ca toate lucrurile.

— Posibil.

— De fapt, dacă aş gândi ca tine, aş face un lucru...

— Şi ce anume?

— Păi, creşteţi şi instruieşteţi sclavii... de probă.

— Cum să-i cresc, când sunt striviţi de mulţimea abuzurilor sociale! Ce poate face un om împotriva societăţii... Ca educaţia, să poată avea o importanţă, trebuie, să fie educaţia statului — sau cel puţin statul să nu pună beţe în toate.

Fraţii jucau şah când auziră tropotul cailor întorcându-se din plimbare.

— Iată copiii, spuse Augustin, ce frumoşi sunt!

În adevăr, Henric cu capul semeţ, părul negru şi lucitor, ochii scânteietori şi râsul voios se plecă spre verişoara sa care purta o tocă mică albastră şi un costum de călărie de aceeaşi culoare: aerul dăduse feţei sale un colorit mai viu care făcea mai ciudată transparenţa tenului şi strălucirea părului auriu.

— Ce frumuseţe răpitoare, spuse Alfred... va fi fericirea şi mândria ta.

— Sau deznădejdea... numai eu ştiu ce îngrijorat sunt, spuse Saint-Clare repezindu-se să-i ajute la descălecat.

— Eva, draga mea, nu cumva eşti obosită, spuse el strângând-o în braţe.

— Nu, tată!

Dar se simţea respiraţia ei scurtă şi îngreunată.

— De ce alergaţi aşa de repede? Ştii că nu-ţi face bine.

— E aşa de amuzant... îmi place aşa demult... că am uitat...

Saint-Clare o luă în braţe şi o puse pe sofa.

— Henric, tu trebuia să ai grijă de Eva şi să nu galopaţi aşa de repede.

— Voi avea grijă! zise acesta aşezându-se lângă sofa şi luând mâna Evei.

Părinţii se retraseră să-şi continue jocul şi Henric începu să-i spună încetişor cât de mult ar dori să mai rămână, că va căuta să fie mai bun, că va căuta să-l menajeze pe Dado care însă, în fond, este fericit la el.

— Tu crezi că ai putea fi fericit departe de cei ce te iubesc?

— Eu? Fără îndoială că nu!

— Atunci cum crezi că Dado, pe care l-ai luat de la cei care îl iubeau... şi care acum nu primeşte afecţiune din partea nimănui ca să-i lumineze viaţa...

— Dar bine! Eu nu pot să i-o dau şi nimeni de aici.

— De ce nu poţi? zise Evangelina.

— Păi cum să-mi fie drag Dado... Îmi place ca sclav... dar ca să-mi fie drag... asta nimănui nu i se poate întâmpla, nimănui!

— Te rog eu... fă-o pentru mine.

— Pentru tine aş iubi întreaga lume. Căci eşti cea mai încântătoare fiinţă pe care am întâlnit-o.

Henric pronunţa aceste cuvinte cu o vioiciune care-i aduse tot sângele în obraz. Eva primi promisiunea lui cu simplitate şi fără nici o emoţie.

— Îmi pare bine, dragul meu Henric, că gândeşti astfel şi sper că nu o să uiţi.

PREVESTIRI NEGRE

După două zile, Alfred şi Augustin îşi luară rămas bun. Eva, care în tovărăşia vărului ei făcuse exerciţii peste puteri, care începu să se resimtă. Saint-Clare se hotărî să consulte un doctor.

Maria Saint-Clare era absorbită cu bolile ei şi nu credea că ar mai putea fii şi alţii suferinzi.

Era absolut încredinţată că la alţii boala nu era decât un pretext pentru a ascunde lenea sau lipsa de energie.

Domnişoara Ofelia încercase în zadar să-i deştepte îngrijorările materne cu privire la sănătatea Evei.

Când boala Evei deveni prea vizibilă şi doctorul a fost chemat, Maria căzu în cealaltă extremă. O hărţuia pe Mammy în fiecare noapte şi în timpul zilei nu mai înceta plângându-se şi văitându-se de această nouă şi îngrozitoare nenorocire.

— Dragă Maria, nu vorbi astfel, spunea Saint-Clare, nu trebuie să disperi aşa, dintr-odată!

— Ah! Saint-Clare, tu nu ai inima unei mame! Nu poţi înţelege... nu, nu o să înţelegi niciodată.

— Dar, dragă, răul nu este fără leac.

— Nu pot împărtăşi indiferenţa ta, când bietul copil este într-o astfel de stare... nu sunt ca tine! Este o lovitură prea puternică pentru mine, după atâtea câte am suferit.

— E drept că Eva este foarte delicată, am observat întotdeauna aceasta, a crescut aşa de repede că a epuizat-o... este într-o perioadă critică... Dar ce o supără acum sunt

căldurile verii şi, apoi, s-a obosit prea mult cu vărul ei. Medicul spune că sunt mari speranţe.

— Ei bine! Dacă poţi vedea lucrurile atât de roz, cu atât mai bine. Nu toată lumea are calmul tău.

Şi cu lipsa ei de calm tortura pe toţi din jurul ei. Biata Eva când o auzea, plângea de milă pentru tristeţea ce i-o cauza.

După cincisprezece zile de tratament, starea Evei se ameliora simţitor. Tatăl ei era în culmea fericirii, dar optimismul lui nu era împărtăşit de doctor, domnişoara Ofelia şi nici de către biata mititică. Pe lângă suferinţele ei fizice ea mai era chinuită şi de soarta celor ce o înconjurau părinţii şi credincioşii sclavi pentru care era ca lumina soarelui. Ar fi vrut să facă ceva pentru toţi. In special pentru sclavi; ar fi vrut să-i uşureze, să-i salveze de suferinţele lor, dar nu numai pe ai ei ci pe toţi care se găseau oprimaţi de lanţurile sclaviei.

— Tom, spuse ea într-o seară, aş vrea să mă sacrific pentru sclavi.

— Cum? Domnişoara Eva… nu te înţeleg.

— Nu aş putea să-ţi explic: dar de câte ori am avut ocazia să le văd suferinţele, simţeam că mi-aş da cu bucurie viaţa pentru ei, adăugă cu o adâncă emoţie, punând mânuţa ei delicată pe mâna lui Tom.

Acesta o privea cu veneraţie. Iar când o întâlni pe Mammy îi spuse cu tristeţe:

— Este inutil să se încerce să fie reţinută aici. Domnul i-a pus semnul Său pe frunte.

— Da, da, făcu Mammy ridicând mâinile spre cer, eu am spus-o întotdeauna. Ea nu seamănă cu copiii care trebuie să trăiască. A avut întotdeauna ceva adânc în ochi.

Chemată de tatăl ei pentru a-i arăta o statuetă ce i-o cumpărase, acesta avu o senzaţie penibilă la vederea frumuseţii în acelaşi timp perfectă şi fragilă. O strânse la piept şi uită ce voia să-i spună.

— Eva scumpă, te simţi mai bine… nu-i aşa că ţi-e mai bine?

— Tată, spuse Eva cu un ton hotărât, e mult de când vreau să-ţi spun ceva. O fac acum, înainte de a deveni prea slabă.

Saint-Clare păli. I se aşeză pe genunchi, îşi culcă încetişor capul pe pieptul lui şi spuse:.

— În zadar vă mai ocupaţi de mine. Se apropie momentul când vă voi părăsi. Mă voi duce pentru a nu mai reveni… şi fără

a mai lăsa să fie întreruptă continuă: să nu ne înşelăm, nu sunt mai bine, o simt eu... nu mi-e frică şi nu mă las doborâtă. Dacă nu ar fi vorba decât de voi aş fi perfect mulţumită, dar...

— Ce este? Ce te întristează? Ai tot ce-ţi trebuie...

— Sunt multe lucruri aici care mă întristează, care îmi par teribile, care sunt de totdeauna, care se fac în fiecare zi. Uite! Sclavii noştri mă îndurerează, ei mă iubesc mult, toţi sunt buni şi blânzi cu mine... aş vrea să fie liberi.

— Dar scumpa mea! Cum, nu sunt fericiţi la noi?

— Da, tată! Dar dacă ţi se întâmplă ţie ceva, ce se va alege de ei. Sunt puţini oameni ca dumneata. Gândeşte-te la stăpânii bietei Prue ucisă cu biciul... oh! Ce lucruri groaznice fac oamenii! zise ea şi începu să tremure.

— Draga mea copilă, eşti prea impresionabilă... Îmi pare rău că ţi s-au povestit asemenea întâmplări.

— Ei, da! Acestea sunt gândurile care mă frământă! Vrei să trăiesc fericită... să nu am nici griji, nici suferinţe... să nu mai aud nici o întâmplare tristă... când sunt oameni care nu au decât dureri şi chinuri toată viaţa... E prea egoist! Trebuie să cunosc aceste dureri, să le împărtăşesc... Nu ar fi chiar nici un mijloc de a se da libertatea tuturor sclavilor?

— E foarte greu... copila mea. Sclavajul este o ruşine si eu însumi îl condamn. Aş dori din tot sufletul să nu mai fie nici un sclav pe pământ; dar mijlocul de a ajunge acolo nu-l cunosc.

— Tată! Eşti atât de binevoitor, atât de inimos şi bun, ştii atât de bine să mişti sufletele când vorbeşti! N-ai putea să te duci pe la unul şi altul să-i convingi să facă ceea ce trebuie făcut? Când voi muri,... te vei gândi la mine... şi din dragoste pentru mine o vei face. Aş face-o eu însumi dacă aş putea.

— Nu-mi vorbi de moarte, Eva! Nu eşti tu tot ce am pe lume?

— Copilul bietei Prue era de asemenea, tot ce avea ea! Şi ea l-a auzit plângând fără să-l poată salva. Tată, aceste biete creaturi îşi iubesc copiii ca şi tine. Fă ceva pentru ei. Mammy îşi iubeşte copiii! Tom de asemenea, şi atâţia... E groaznic să vezi în fiecare zi lucrurile astea.

— Haide, haide! îngeraşule, nu te mai necăji, nu îmi mai vorbi de moarte... Îţi promit să fac tot ce vrei.

— Ei bine! Promite-mi că Tom va fi liber cum voi... Se opri, apoi adăugă şovăind puţin: când nu voi mai fi.

— Oh! Scumpo, voi face tot ce-mi ceri.

Noaptea venise... Saint-Clare îşi duse pe braţe fiica în camera ei; şi înainte de culcare o cuprinse din nou în braţe, o legănă cu duioşie încet, încet, până când somnul o cuprinse pe nesimţite.

MICA EVANGHELISTĂ

Într-o după-amiază de duminică, Saint-Clare şedea în verandă şi fuma liniştit întins pe un fotoliu. Deodată, din camera Domnişoarei Ofeliia se auziră exclamaţii răsunătoare.

Saint-Clare bănui numaidecât că era consecinţa unor noi isprăvi ale lui Topsy. O clipă după aceea, Domnişoara Ofelia apăru plină de indignarae, târând-o pe vinovată.

— Vino aici, spunea, trebuie să te spun stăpânului.

— Ei bine, ce este? Ce s-a mai întâmplat? întrebă Augustin.

— Este că nu vreau să mai fiu torturată de pacostea aceasta mică. Nu mai pot să o sufăr. E peste puterile mele. Închipuieşte-ţi! Am închis-o sus şi i-am dat un imn să-l înveţe. Ce crezi că a făcut? M-a pândit unde am pus cheia de la dulap, mi-a luat o garnitură de pălărie şi a tăiat-o în bucăţi ca să facă rochii la păpuşi. N-am văzut în viaţa mea aşa ceva.

— Îţi spuneam eu, interveni Maria, că o să-ţi dai seama într-o zi că fiinţele acestea nu pot fi crescute fără să fii aspru. Dacă ar fi după mine, adăugă ea aruncând soţului ei o privire plină de mustrări, i-aş da o corecţie să o ţină minte... aş pune să o bată să nu se mai mişte.

— Blânda tutelă a femeilor! făcu Saint-Clare. N-am văzut o duzină în viaţa mea care să nu fie dispuse să doboare un cal sau un sclav... numai să fie lăsate.

— Iar spiritele tale ieftine! Verişoara este o femeie cu bun simţ şi judecă acum ca şi mine.

Cuvintele Mariei însă nu produseră efectul dorit asupra Ofeliei, pentru că ele erau prea vizibil pornite dintr-o prejudecată, de care ea ar fi vrut să se arate că nu este legată. Aşa că adăugă:

— Pentru nimic în lume n-aş vrea să fiu crudă cu acest copil. Dar e drept că sunt la capătul puterilor. Am dăscălit-o, am

mustrat-o, am şi bătut-o, am pedepsit-o în toate felurile, dar degeaba! Se poartă acum ca şi atunci când a venit.

— De ce te porţi aşa, răutate? zise Saint-Clare.

— Soi rău, — cum zice domnişoara Ofelia, răspunse Topsy cu o mutră pocăită.

— Ştii foarte bine ce a făcut domnişoara Ofelia pentru tine. Ea spune că nu mai are ce-ţi face.

— Da, domnule, şi fosta mea stăpână spunea la fel. Chiar dacă aş fi fost stâlcită în bătăi, cred că nu scotea mai mult... Sunt atât de rea! Ştiţi, eu nu sunt decât o negresă, şi aşa suntem noi aceştia!

— Ei, eu renunţ la ea! făcu Domnişoara Ofelia, nu mai vreau să-mi bat capul.

Eva, care fusese martoră tăcută a întregii scene, făcu un semn lui Topsy să o urmeze într-o cameră de lectură alăturată. Aici se aşezară amândouă pe podea. Faţa lui Topsy oglindea aceeaşi lipsă de grijă şi răutate obişnuită. Eva părea adânc emoţionată şi avea lacrimi în ochi.

— Ce te face atât de rea, Topsy? De ce nu vrei să încerci să te faci mai bună? Nu iubeşti în adevăr pe nimeni?

— N-am pe nimeni să iubesc.

— Dar pe mama, pe tatăl tău?

— Eu n-am avut, ştiţi... v-am mai spus-o.

— Oh! E adevărat... dar nu ai cumva un frate, o soră, o rudă?

— Nu, nu..., nimic, pe nimeni!

— Dar dacă măcar ai încerca să fii bună...

— Orice aş face, nu sunt decât o negresă! zise Topsy. Ah! Dacă aş putea să mă jupoi şi să devin albă, atunci aş încerca.

— Dar poţi fi iubită, chiar dacă eşti neagră. Dacă ai fi bună, domnişoara Ofelia te-ar iubi...

Topsy făcu din buze semnul ei obişnuit de neîncredere.

— Nu crezi? reluă Eva.

— Nu! Deloc: ea nu mă poate suferi, tocmai fiindcă sunt neagră. Nimeni nu poate iubi negrii şi aceştia nu au ce face. Ce aş avea de făcut? şi începu să fluiere...

— O! Topsy, biet copil, eu te iubesc. Te iubesc pentru că nu ai nici tată, nici mamă, nici prieteni... pentru că eşti o biată copilă rău tratată... te iubesc şi vreau să devii bună... Uite! Eu sunt greu bolnavă şi cred că nu voi trăi mult timp. Ei bine! mă îndurerează să te văd rea... aş vrea să te văd încercând să fii

bună din dragoste pentru mine. Doamne! Nu-mi mai rămâne decât puţin timp ca să stau cu tine.

Lacrimile porniră şiroaie din ochii pătrunzători ai negresei şi căzură pe mâna mică şi albă a Evei.

Saint-Clare şi domnişoara Ofelia, care ascultară de la uşă, fără să fie observaţi, se îndepărtară.

— Îmi aduce aminte de mama: tot aşa spunea şi ea, "Dacă vrem să redăm vederea orbilor, trebuie să-i chemăm la noi ".

— Am avut întotdeauna o prejudecată contra negrilor — spuse Domnişoara Ofelia — nu puteam să sufăr să fiu atinsă de micuţa aceasta, dar mă mir că a putut să observe.

— Să nu crezi că se poate ascunde aceasta copiilor! Poţi să-i încarci de daruri şi favoruri, nu o să le deştepţi nici un sentiment de recunoştinţă atât timp cât ei bănuiesc repulsia... foarte curios... dar aşa este!

— Nu ştiu cum aş putea să-mi înving neplăcerea pe care mi-o produc... mai ales asta mică... cum să înfrâng aceste sentimente?

— Priveşte-o pe Eva!

— Oh! Eva este atât de iubitoare... Cum aş vrea să fiu ca ea: poate să-mi dea lecţii.

— N-ar fi prima dată când un copilaş învaţă ceva pe un bătrân şcolar, răspunse Saint-Clare.

MOARTEA

Dormitorul Evei era foarte mare; ca de altfel toate camerele casei. Mobilatul şi decoratul lui au fost o preocupare specială pentru că a căutat să se armonizeze cu personalitatea celei ce trebuia să locuiască. Nici un amănunt nu fusese omis; perdeluţele de muselină albe cu roz, covorul comandat la Paris, patul, scaunele, perdeaua roz cu fire argintii ce pornea de sus şi cuprindea patul ca să ferească de ţânţari, sofaua de bambus cu pernuţele de damasc roşu, măsuţa cu vaza veşnic plină de flori, căminul cu statuetele de marmură, tablourile cu figuri de copii, într-un cuvânt tot ce era mai graţios, mai odihnitor, inspirator de gânduri bune.

Acum Eva şedea mai mult în casă, citind pe sofa.

Era într-o după-amiază, când vocea ascuţită a mamei sale se auzi însoţită de zgomotul unei palme bine aplicate:

— Iar una din trăsnăile tale! De ce ai rupt florile?

— Erau pentru Domnişoara Eva! se recunoscu glasul şovăitor a lui Topsy.

— Ia te uită scuză! Pentru Domnişoara Eva! Parcă tu trebuie să-i aduci flori, răutate!

Eva părăsi sofaua şi ieşi în galerie.

— Oh! Mamă! Dar voiam florile acestea... dă-mi-le! Le voiam!

— Cum? Păi îţi este camera plină.

— Nu sunt prea multe! Topsy, adu-le!

Topsy, care tot timpul şezuse cu capul în jos, se apropie de Eva şi-i oferi florile... privirea ei timidă şi şovăitoare nu mai semăna de loc cu aceea pe care o avea de obicei.

— Ce frumos buchet! zise Eva privind.

Era mai degrabă ciudat. Se compunea dintr-o muşcată purpurie şi un trandafir alb japonez cu frunzele lucioase. Topsy contase pe contrastul de culori şi pe aranjamentul ramurilor.

— Topsy, văd că te pricepi să faci buchete, spuse Eva. Să ai grijă să-mi pui în fiecare zi în vasul acesta...

Topsy păru încântată.

— Ce nebunie mai e şi aceasta? zise d-na. Ce nevoie ai...?

— Lasă, mamă... Ah! Ţi-ar place mai bine să nu o facă? Spune! Ai vrea?

— Cum vrei tu..., dragă, fă cum vrei! Topsy, să faci ce ţi-a spus! Ai auzit?

Topsy făcu o reverenţă şi plecă ochii. Evangelina îi surprinse o lacrimă pe obrazul negru, când se întoarse să plece.

— Vezi, mamă! Ştiam că Topsy vrea să facă ceva pentru mine.

— Prostii! Nu vrea să facă decât rău... Ştie că nu trebuie să rupă flori şi rupe! Asta-i tot. Dar dacă îţi place ţie... fie!

— Mamă, cred că Topsy nu mai e ce era. încearcă să fie bună...

— Va încerca mult şi bine fără să reuşească...

— Ah! Mamă! Ştii bine că totul a fost contra acestei biete fiinţe până acum.

— Dar nu de când este la noi!... Uf! Ce cald s-a făcut...

— Mamă, aş vrea să-mi tund părul.

— De ce?
— Ca să-l dau prietenilor cât timp îl mai pot oferi eu. Vrei să o chemi pe Domnişoara Ofelia?
Atunci intră şi Saint-Claire. Nu ar fi vrut să o lase dar cedă insistenţelor ei, când începu să-i vorbească din nou că-şi simte sfârşitul aproape.
— Tată, puterile mă părăsesc din zi în zi. Ştiu că vă voi părăsi... sunt lucruri pe care trebuie să le spun şi să le fac... şi totuşi voi nu vreţi să auziţi de asta. Acum însă trebuie! Aş vrea să-i mai văd pe toţi oamenii noştri adunaţi în jurul meu!
— Bine! zise Saint-Claire cu o voce înăbuşită, şi o trimise pe domnişoara Ofelia care îi chemă.
Eva sta sprijinită de perne; părul se revărsase în jurul feţei împurpurate, contrastând cu tenul ei obişnuit, palid şi străveziu. Ochii mari fixau pe fiecare la rând parcă pentru a-i păstra imaginea.
Sclavii fură cuprinşi de o emoţie bruscă.
Faţa aceea frumoasă, cozile lungi tăiate şi puse pe genunchi... tatăl cu capul în palme... mama suspinând... totul mişca inima acestei rase impresionabilă şi sensibilă... Se priviră între ei oftând, apoi plecară capetele şi o tăcere adâncă se aşternu. O tăcere de moarte...
Tânăra fată se ridică puţin, plimbându-şi privirile înduioşate... Toţi erau într-o aşteptare grea. Femeile îşi ascundeau faţa în şorţ.
— V-am chemat, prieteni, pentru că vă iubesc, spuse Eva; da, vă iubesc pe toţi şi am să vă spun ceva de care va trebui să vă amintiţi... Vă părăsesc: în câteva zile nu mă veţi mai vedea.
Aici copila a fost întreruptă de suspinele, gemetele şi vaietele care izbucniră din toate părţile şi-i acoperiră vocea slabă. Aşteptă puţin şi cu un ton care îi făcu să tacă continuă:
— Ştiu că mă iubiţi cu toţii!
— Oh! Da! Da! Toţi! Dumnezeu să vă binecuvânteze, era răspunsul care se auzi rostit de fiecare.
— Da! O ştiu bine! N-a fost nici unul printre voi care să nu fi fost bun cu mine. Vă voi da ceva care să vă amintească de mine... Vă voi da la toţi câte o şuviţă din părul meu. Când o veţi privi, gândiţi-vă că v-am iubit... că am plecat la cer... şi că sper să vă revăd acolo.

Este imposibil de descris o astfel de scenă, lacrimile, gemetele. Se îngrămădiră în jurul scumpei fiinţe şi primeau din mâna ei acest ultim semn al dragostei... îngenunchiară, plânseră, se rugau, sărutau poalele veşmintelor ei... cei mai bătrâni o binecuvântau după obiceiul rasei lor.

Domnişoara Ofelia care ştia ce efect va produce apoi asupra bolnavei aceste emoţii prelungite, îi conducea afară pe fiecare după ce îşi primea darul. Până la urmă nu mai rămase decât Tom şi Mammy.

— Ţine, unchiule Tom, uite una frumoasă pentru dumneata! Oh! Sunt foarte fericită. Unchiule Tom, când mă gândesc că o să ne revedem în cer... şi tu Mammy, scumpă şi iubitoare Mammy, îi spuse ea bătrânei doici, aruncându-şi braţele în jurul gâtului, ştiu bine că şi tu vei merge la cer!

— Oh! Domnişoara Eva, cum voi putea trăi fără dumneata. Dacă plecaţi, nu va mai fi nimic aici!

Domnişoara Ofelia împinse binişor afară pe Tom şi Mammy.

Ea crezu că au plecat cu toţii... dar întorcându-se o zări pe Topsy.

— Unde erai? îi spuse ea cu asprime.

— Eram aici, zise Topsy ştergându-şi ochii. Oh, domnişoara E va, am fost o fată foarte rea...Mie nu-mi dai nimic?

— Ba da, biată Topsy... o să-ţi dau şi ţie una. Uite! De fiecare dată când o vei privi, gândeşte-te că eu te-am iubit şi că am dorit să fi, o fată bună...

— Oh! Domnişoara Eva, eu încerc... dar e foarte greu să fii bun... Se vede că nu sunt obişnuită...

Topsy îşi acoperi faţa cu şorţul.

Domnişoara Ofelia o scoase uşor afară şi ea îşi ascunse preţioasa buclă în sân.

Acum toată lumea plecase; în tot timpul serii respectabila domnişoară nu scosese o lacrimă. Ea se temea de efectul pe care l-ar putea avea asupra Evei.

Saint-Claire, cu palmele la ochi, nu făcuse nici o mişcare.

— Tată! zise Eva punându-şi binişor mâna în cea a tatălui său. Dragă tată!

— Mie nu mi-ai dat o şuviţă, spuse el, cu un ton sfâşietor.

— Acestea sunt toate pentru voi, pentru tine, mama şi verişoara Ofelia. Lor am vrut să le dau acum ca să nu se uite, şi ca să-şi amintească...

Starea bolnavei se înrăutăţea văzând cu ochii pe fiecare zi.
Ajutorul domnişoarei Ofeliei era nepreţuit. Tom venea adesea şi o muta dintr-un loc în altul. Câteodată Saint-Claire o purta, însă era mai puţin puternic. Atunci Eva îi spunea:
— Tată, lasă-l pe Tom... Bietul, e tot ce mai poate face pentru mine şi ştii că vrea să facă ceva.
— Dar eu, Eva?
— Oh! Tu poţi să faci totul... eşti totul pentru mine... îmi citeşti, mă veghezi şi nu vreau să te oboseşti...
Dorinţa de a face ceva pentru ea era acum a tuturor sclavilor; fiecare încerca în felul lui să facă ce putea.
Mammy avea toată noaptea grija ei. Ziua însă, d-na Saint-Claire îi dădea tot felul de treburi pe afară.
— Datoria mea, zicea Maria, este să mă îngrijesc cât mai bine, căci slabă cum sunt şi cu toată oboseala produsă de copila mea scumpă...
— Ah I Dragă, răspundea Saint-Claire, credeam că eşti scutită de oboseli de către Ofelia.
— Vorbeşti ca un bărbat... o mamă nu poate fi scutită de griji când copilul ei este într-o astfel de stare. Nimeni nu ştie ce simt! Eu nu am fericita ta indiferenţă...
Saint-Claire surâse; nu putea să se abţină... iertaţi-] că mai poate surâde încă; dar rămasul bun al acestui suflet minunat era atât de liniştit! O adiere dulce şi parfumată ducea mica barcă spre ţărmurile cerului, nu se putea gândi la moarte, copila nu suferea,simţea doar o sfârşeală potolită ce se mărea din zi în zi pe negândite.
Saint-Claire era cuprins de un calm ciudat... Nu era speranţă... era imposibilă... nu era resemnare... era un fel de odihnă în acest prezent şi nu mai voia să se gândească la viitor.
Tom prietenul şi confidentul tuturor presimţirilor, Evei, nu mai voia să se culce în camera lui ci se culca în galeria de la uşa ei pentru a fi gata la prima chemare.
În ziua aceea...
Eva a fost de o vioiciune şi de o veselie puţin obişnuită; îşi privise mult timp bijuteriile şi toate lucrurile preţioase pe care le avea, indicând prietenele care trebuiau să le capete; vorbise cu o voce mai naturală decât în ultimele zile... Seara, tatăl său îi spuse că arată foarte bine şi după ce o sărută înainte de a pleca să se culce, îi spuse domnişoarei Ofelia:

— Verişoară, Poate că o vom salva... e mult mai bine!
Ieşi în seara aceea cu inima mai împăcată.
Dar la miezul nopţii, ora misterelor, momentul când se deapănă vălul ce desparte prezentul fugar de viitorul etern, mesagerul sosi...
Domnişoara Ofelia, care se hotărâse să vegheze toată noaptea, observă schimbarea bruscă în starea bolnavei. Tom fu trimis în grabă după un doctor.
Saint-Claire a fost deşteptat de bătăile la uşă şi de apelul disperat al Ofeliei.
Sufletul i se întunecă de vorbele ce cădeau ca bulgării de pământ peste un coşciug... într-o clipă ajunse în camera Evei.
Dar ce văzu de se calmă dintr-odată? Pentru ce nu mai schimbă nici un cuvânt de îngrijorare sau spaimă. Să-i urmărim privirea şi vom descoperi odată cu el expresia senină şi aproape sublimă ce lumina faţa Evei; era ca reflexul unei transformări ideale: era ca zorile unei zile eterne!
Doctorul nu mai putu să facă nimic.
Mammy dădu de ştire sclavilor şi într-o clipă toată casa era în picioare.
Saint-Claire nu auzea şi nu vedea nimic... el nu vedea altceva decât faţa copilei sale.
— Oh! spuse, măcar dacă s-ar mai deştepta să mai vorbească o dată! Şi plecându-se deasupra ei: Eva! Scumpo!
Marii săi ochi albaştri se deschiseră, un surâs îi flutură pe buze şi încercă să-şi ridice capul şi să vorbească.
— Mă recunoşti, Eva?
— Dragă tată...
Şi printr-un suprem efort îşi aruncă braţele în jurul gâtului lui. Apoi slăbi, braţele se desfăcură şi căzură. Saint-Claire îşi dădu seama că acesta e un ultim spasm al agoniei şi întorcând capul apucă mâna lui Tom. Zise:
— Prietene, aceasta mă ucide!
Tom păstră mâna stăpânului în a sa şi plângea tăcut. Apoi:
— Ah! încercarea s-a sfârşit... totul e sfârşit...
priveşte-o, stăpâne, priveşte-o!
Pe faţa ei era o strălucire victorioasă atât de misterioasă şi solemnă încât înăbuşea suspinele de deznădejde... Se strânseră cu toţii în jurul patului într-un fel de reculegere calmă...
— Eva! spuse Saint-Claire cu voce blândă.

Dar ea nu mai auzea!

SFÂRŞITUL CELOR PĂMÂNTEŞTI

Statuetele şi tablourile din camera Evei fură acoperite cu văluri albe; nu se auzeau decât murmure, suspine şi paşi uşori... lumina se strecura difuză prin storurile lăsate.

Patul era drapat în alb şi tânăra fată se odihnea în somnul fără deşteptare.

Era îmbrăcată cu rochia ei simplă şi albă pe care o purta adesea... Genele lungi umbreau faţa senină şi pură. Pe etajere, pe mese şi în vaze erau răspândite flori delicate albe şi parfumate.

Roza intră binişor cu un coş cu trandafiri albi. Făcu un pas înapoi şi se opri respectuoasă zărindu-l pe Saint-Claire; dar cum acesta nu o luă în seamă, se apropie de pat şi aşeză florile în jurul moartei.

Uşa se deschise şi în prag apăru Topsy cu ochii umflaţi de plâns: ţinea ceva în şorţ. Roza făcu un gest ameninţător... Topsy intră totuşi.

— Ieşi! zise Roza încet dar poruncitor, ieşi! N-ai ce căuta aici!

— Oh! Lasă-mă! Am adus o floare aşa de frumoasă! Şi îi arăta un boboc de trandafir!... Lasă-mă să pun şi eu o floare.

— Ieşi! zise Roza mai energic.

— Nu! Să rămână, zise Saint-Claire, să rămână.

Topsy depuse ofranda la picioarele moartei... apoi deodată, scoţând un strigăt sălbatic, se aruncă pe jos în lungul patului şi începu să plângă zgomotos.

Domnişoara Ofelia veni într-un suflet şi încercă să o ridice şi să o facă să tacă, dar în zadar.

— Oh! Domnişoara Eva, domnişoara Eva! Aş vrea să fi murit şi eu... da, aş vrea!

Era în strigătul acesta un accent atât de sfâşietor încât Saint-Claire simţi pentru prima dată de la moartea Evei venindu-i lacrimile în ochi.

— Ridică-te, copilă, spuse Ofelia cu voce blândă.

— Dar, zise Topsy... nu o să o mai văd niciodată. Şi începu să suspine din nou.

A fost un moment de tăcere. Apoi reluă.

— Ea spunea că mă iubeşte. Da, mă iubea. Vai! Vai! Nu mai am pe nimeni acum...

— Aşa-i! spuse Saint-Claire. Caută să o consolezi, adăugă el, adresându-se Domnişoarei Ofelia.

Ea o duse în apartamentul ei.

— Topsy, biet copil... dispera... şi eu pot să te iubesc, cu toate că nu sunt atât de bună ca ea. Sper totuşi că am învăţat prin ea ceva... Pot să te iubesc... te iubesc... şi te voi ajuta să devii o fată cuminte.

Tonul Domnişoarei Ofelia... spunea mai mult decât cuvintele ei; iar lacrimile care îi curgeau pe obraji câştigară asupra sufletului copilei abandonate o influenţă ce nu se mai pierdu.

După ceremonia înmormântării, Maria se închise în camera ei plângând şi gemând, pradă unei invincibile dureri, care necesita îngrijirile permanente ale întregului personal, ceea ce făcu pe mulţi să creadă că ea era cea mai lovită de nenorocirea întâmplată.

Saint-Claire se plimba tăcut şi trist prin locurile care îi aminteau de Eva, fiind însoţit peste tot de Tom.

În curând familia Saint-Claire părăsi reşedinţa de vară şi se întoarse la New Orleans.

Greu s-ar fi putut bănui, după aparenţa calmă şi normală a lui Saint-Claire, groaznica povară închisă în sufletul său.

REUNIRE

Săptămânile treceau una după alta învăluind viaţa casei Saint-Claire în atmosfera lipsită de interes a realităţilor mărunte, cotidiene.

Aceea în jurul căreia gravitaseră toate preocupările şi speranţele lui Saint-Claire, dispăruse. Fără ea,... pentru el erau fără sens şi munca şi viaţa.

Deveni un alt om... Avea idei mai sănătoase şi mai practice în tot ce privea pe sclavi... Ajunse să fie nemulţumit atât de trecut cât şi de prezent... îndată după întoarcerea la Orleans începu demersurile legale, premergătoare emancipării lui Tom,

cu tot ataşamentul din ce în ce mai puternic ce-l simţea pentru el.

— Ei bine, Tom, îi spuse el într-una din zile, sunt pe cale să te fac om liber... Fă-ţi bagajele şi pregăteşte-te să te întorci în Kentucky.

Un fulger de bucurie lumină faţa lui Tom... care, ridicând mâinile spre cer, strigă: "Domnul fie lăudat" cu un entuziasm ce surprinse pe Saint-Clare. El ar fi dorit să nu fie părăsit aşa de curând, de aceea adăugă:

— Cred că nu erai prea nenorocit aici... aşa că nu văd de ce ai fi atât de fericit să pleci.

— Oh! Nu! Stăpâne. Nu-i asta! Libertatea îmi dă toată bucuria.

— Dar, Tom, nu crezi că eşti mai fericit acum decât atunci când vei fi liber şi când cu munca ta nu vei reuşi să te îmbraci şi să mănânci ca la mine...

— Ştiu foarte bine, domnule, domnul a fost mult prea bun... Însă mi-ar place mai mult un bordei şi în zdrenţe care să fie ale mele, decât mai bune şi ale altuia. Nu este natural, dom'le?

— Ba da... Tom, aşa că vei pleca; cred că până într-o lună mă vei părăsi.

— Nu voi pleca atât timp cât stăpânul meu va avea necazuri. Voi rămâne cu el atât cât va avea nevoie de mine, atât cât voi putea să-i fiu folositor.

— Atât cât voi avea necazuri... Tom! spuse Saint-Claire. Ah! Dragul meu, nu vreau să te păstrez atât de mult timp; întoarce-te la soţia şi copiii tăi... şi spune-le că îmi sunt dragi.

Aici conversaţia a fost întreruptă de sosirea unor musafiri...

Traiul sclavilor devenise foarte greu, pe deoparte pentru că nu mai era Eva ca să-i apere de tirania cerinţelor egoiste ale Mariei Saint-Claire şi pe de altă parte pentru că sporirea lor atinsese maximul. Mai cu seamă biata Mammy avea cel mai mult de suferit.

Domnişoara Ofelia se ocupa foarte activ de educaţia lui Topsy, care nu devenise o sfântă dintr-odată, totuşi viaţa şi moartea Evei produseseră asupra ei o schimbare simţitoare. Aspra indiferenţă dispăruse... Se observa la ea acum sensibilitate şi speranţă, dorinţă, năzuinţa către bine, deşi intermitentă, dar mereu reînnoită.

— Cred că o să realizezi ceva până la urmă, îi spuse într-o zi Saint-Claire.

— A făcut progrese mari, completă domnişoara Ofelia, şi am mare speranţă. Dar, Augustin, — şi ea puse mâna pe braţul lui Saint-Claire — trebuie să te întreb ceva... A cui este Topsy? A ta sau a mea?

— Păi ţi-am dat-o!

— Da, dar nu legal... Vreau să fie a mea legal...

— Oh! Oh! Verişoară... şi ce va spune societatea aboliţionistă? Tocmai tu să ai o sclavă!

— Ei, asta e! Vreau să fie a mea ca să o pot duce într-un stat liber şi să o eliberez, pentru ca tot ce am încercat să fac să nu fie inutil...

— Verişoară, văd că ai proiecte subversive... Nu pot să le încurajez...

— Să nu glumim... Dacă vrei să fie a mea, fă un act de donaţie... un înscris în formă.

— Bine! Bine! O să fac, spuse Saint-Claire desfăcând un jurnal.

— Fă-l acum!... zise Ofelia...

— Ce atâta grabă?

— Ce este de făcut azi nu lăsa pe mâine. Uite, ai tot ce-ţi trebuie, cerneală, toc, hârtie. Hai, scrie!...

— Dar bine, dragă, nu-ţi ajunge că ai cuvântul meu?

— Eh! Vreau să fiu sigură... poţi să mori, poţi să te ruinezi... şi Topsy să fie vândută la licitaţie.

— Hai! Toate îţi trec prin cap! Fiindcă sunt în mâna unei yankee, cel mai bun lucru pe care îl am de făcut este să mă supun; şi redactă actul, înmânându-i-l. Ca martoră asistase Maria care semnă indiferentă.

Pentru că nu ţinea cu tot dinadinsul să rămână în compania ei, Domnişoara Ofelia urmă pe Saint-Claire în salon, unde se apucă să croşeteze... apoi deodată:

— Augustin, te-ai gândit la sclavii tăi...în caz de moarte?

— Nu! şi continuă lectura jurnalului de la care mai fusese întrerupt.

— Păi, atunci indulgenţa ta faţă de ei ar putea să devină într-o zi o mare cruzime...

Era o părere pe care Saint-Cîaire şi-o formase aşa că răspunse neglijent:

— Cred că o să mă ocup zilele acestea...

— Când?

— Mai târziu!

— Şi dacă mori înainte?

— Ei bine, verişoară, ce vrei să spui? Lăsă deoparte jurnalul şi o privi fix.

— Vezi ceva simptome de friguri galbene sau de holeră? Ce tot mă îndemni să-mi aranjez afacerile pentru caz de moarte?

— Ce-i viaţa! Azi eşti, mâine nu eşti!

Saint-Claire se ridică, aruncă jurnalul şi merse spre uşa dinspre verandă. Voia să pună capăt acestei convorbiri neplăcute; dar fără să vrea, repetă mecanic cuvântul "moartea "!... Se rezemă de balustrada balconului, privi fântâna arteziană scânteietoare, apoi, ca printr-o ceaţă groasă, zări florile, arborii, vazele din curte şi repetă încă odată cuvântul misterios, cuvântul ce se află pe toate buzele, cuvântul groaznic: Moartea!

Este în adevăr curios că există un astfel de cuvânt şi un astfel de lucru şi că îl uităm totdeauna!

Trăieşti, eşti activ, tânăr, frumos, plin de speranţe, de dorinţe, de nevoi şi a doua zi ai dispărut... dispărut fără întoarcere, dispărut pentru totdeauna!...

Era una din acele seri frumoase din sud, călduţă, plină de raze aurii... Merse până la capătul balconului...

— Cred că o să ies puţin... Să ştiu ce se mai vorbeşte.

Tom îl urmă până la poartă şi-l întrebă dacă trebuie să-l însoţească.

— Nu, băiete! Mă întorc până într-o oră.

Tom se aşeză sub verandă, privind stropii argintii ai fântânii sub razele minunate ale lunii... şi ascultă murmurul apelor... Gândul îi zbură la familia lui... Îşi zicea că în curând va fi liber, că în curând îi va putea vedea, îşi zicea că muncind îşi va răscumpăra soţia şi copiii. Simţea o bucurie ciudată că muşchii erau puternici, că braţele vor fi ale lui şi vor câştiga libertatea familiei lui... Se gândi la stăpânul său cu inima plină de recunoştinţă şi.adormi legănat de vise plăcute...

Puternice bătăi în poartă şi gălăgie de voci îl trezi.

Alergă să deschidă...Oamenii intrară purtând pe o targă un corp acoperit cu un pardesiu: lumina lămpii căzu pe faţa celui adus. Tom scoase un strigăt ascuţit... strigătul spaimei şi al deznădejdei... care se auzi în toată casa.

Saint-Claire se dusese într-o cafenea să citească jurnalele de seară.O ceartă izbucnise între doi consumatori cam ameţiţi. Saint-Claire sărise împreună cu alţi câţiva să-i despartă şi căutând să dezarmeze pe unul din ei primi o lovitură de cuţit în coastă.

Într-o clipă casa se umplu de plânsetele, gemetele şi vaietele sclavilor care se învălmăşeau fără rost, alergau în toate părţile smulgându-şi părul şi mărind zăpăceala produsă de nenorocita întâmplare.

— Tom, bietul meu Tom!

— Da, stăpâne!

— Mor! zise Saint-Claire şi înainte ca sufletul să-şi ia zborul, mai deschise odată ochii. Se văzu în ei licărirea de bucurie ce se iveşte când recunoşti pe cineva drag... apoi murmură: Mamă!

Şi totul se sfârşi...

PĂRĂSIŢII

Se vorbeşte adesea de nenorocirea negrilor, care îşi pierd un stăpân bun. E drept. Nu cunosc fiinţe mai nenorocite şi mai devreme de plâns pe pământ…

Copilul care şi-a pierdut părintele are cel puţin protecţia prietenilor şi a legii. El este ceva... poate ceva... are o situaţie, are drepturi recunoscute.

Sclavul... nimic; legea nu-i recunoaşte drepturi: este un pachet... o marfă... dacă vreodată i s-au admis anumite dorinţe sau nevoi proprii unei fiinţe omeneşti, o datora voinţei exclusive şi suverane a stăpânului său. Cu dispariţia acestui stăpân... nu mai era nimic nici el!

Este mic numărul celor care ştiu să exercite cu generozitate şi omeneşte un drept exclusiv şi suveran. Fiecare o spune: sclavul o ştie mai bine ca oricine... Sunt zece cazuri când stăpânul este tiran şi crud... şi numai unul când el este bun şi îngăduitor. Pierderea unui stăpân bun trebuie să fie urmată de lungi vaiete.

Când Saint-Claire îşi dădu ultima suflare, teroarea şi consternarea cuprinse toată casa... A fost doborât într-o clipă, în floarea vârstei şi a puterii.

Maria, ai cărei nervi erau slăbiţi de viaţa molatică pe care o ducea, era incapabilă să suporte o lovitură ca aceasta... în timpul agoniei soţului său, cădea dintr-un leşin într-altul, astfel că nu putu să schimbe cu soţul ei nici măcar un cuvânt de despărţire.

Domnişoara Ofelia era singura care mai era în stare să facă cele ce trebuiau făcute.

Tom era abătut de pierderea suferită şi nu-şi dădea seama de consecinţele întunecoase care urmau în privinţa situaţiei lui în viitor...

Adolf era deznădăjduit şi trăia cu frica în sân, neştiind ce va deveni, mai ales că Maria nu putea să-l sufere.

În urma sfaturilor date de oamenii săi de afaceri, Maria se hotărâse să vândă casa şi sclavii şi să oprească numai pe cei care îi aparţineau personal. Ea voia să se mute la tatăl ei.

Vestea căzu ca un trăsnet asupra sclavilor.

Speranţele lui Tom se prăbuşeau şi bietul sclav simţea acum dorinţa de libertate atât de irezistibilă, încât era disperat. Se duse la domnişoara Ofelia, care de la moartea Evei îi arăta multă bunăvoinţă şi spuse:

— Domnişoara Ofelia, domnul Saint-Claire îmi promisese libertatea... începuse chiar demersurile... şi acum... dacă domnişoara Ofelia ar vrea să fie atât de bună să-i spună doamnei... poate că doamna ar îndeplini... pentru a se conforma dorinţei domnului Saint-Claire...

— Voi vorbi pentru tine, Tom, cu dragă inimă... dar, cum aceasta depinde de doamna Saint-Claire, nu prea sper mare lucru, dar oricum voi încerca.

Aceasta se întâmpla pe când domnişoara Ofelia îşi făcea pregătirile de a pleca ea însăşi spre nord.

Reflectând mai serios ea decise să-şi tempereze ardoarea şi să fie cât mai împăciuitoare posibil, îşi luă lucrul şi merse în camera Mariei foarte hotărâtă să se arate amabilă şi să trateze afacerea cu toată abilitatea diplomaţiei sale.

O găsi culcată pe sofa cu coatele pe pernă, iar Jane, care făcuse cumpărături, îi arăta stofele ce le cumpărase.

— Cred că asta ar fi, zise Maria, alegând; numai că nu ştiu dacă este într-adevăr de doliu.

— Cum să nu, doamnă! zise Jane cu volubilitate, doamna general Danbernon a purtat anul trecut acelaşi lucru după moartea generalului... şi-i venea minunat!

— Ce crezi, domnişoara Ofelia?

— E o chestie de modă, îmi închipui că eşti mai bine iniţiată decât mine.

— Faptul este că, zise Maria, nu am nici o rochie pe care să o pot pune... plec săptămâna viitoare, trebuie neapărat să mă decid.

— Ah! Pleci aşa curând?

— Da, fratele lui Saint-Claire a scris că trebuie vândut acum mobilierul şi sclavii... iar pentru casă să aşteptăm o ocazie favorabilă.

— Voiam să-ţi spun ceva... Augustin promisese libertatea lui Tom... începuse chiar primele formalităţi... cred că o să vrei să le termini...

— Fără îndoială că nu, spuse acru doamna Saint-Claire... Tom este printre cei mai buni şi mai scumpi dintre sclavii noştri... Nu! Nu! Şi apoi ce nevoie are el de libertate?... E destul de fericit cum e?

— El doreşte foarte mult şi stăpânul i-a promis...

— Eh! Doamne! Da, doreşte, toţi doresc... o rasă de nemulţumiţi care vor întotdeauna ce nu au... Eu sunt principial contra emancipării în toate cazurile. Þine un negru; o să meargă bine, o să se poarte bine, dă-i drumul, va fi leneş, nu va mai face nimic, se va îmbăta... va deveni un rău, am avut sute de exemple de-acestea. Nu-i nici un motiv să-i liberăm.

— Dar Tom este chibzuit... capabil...

— Nu-i nevoie să mai mi se spună... am văzut sute ca el; va merge bine cât timp va fi ţinut... - Eh! Dacă îl vinzi şi cade în mâinile unui stăpân rău...

— Prostii! Nu-i nici un stăpân rău într-o sută. Stăpânii sunt mai buni decât se spune... M-am născut în Sud... am fost crescută în Sud... nu am văzut nici un stăpân care nu-şi trata convenabil sclavii...n-am nici o teamă în privinţa asta.

— Fie! reluă domnişoara Ofelia; dar ştiu că una din ultimele dorinţe ale soţului tău era să-i dea libertatea lui Tom; a fost una din făgăduinţele pe care le-a făcut pe patul de moarte al scumpei noastre Eva... şi nu cred că ai vrea să o calci...

Maria, la auzul acestora, îşi ascunse faţa în batistă, suspină şi aspiră puternic săruri din flaconul ce-l avea la îndemână.

— Toată lumea este contra mea, făcu ea; nu mă menajează nimeni... nu credeam că o să-mi mai aminteşti nenorocirile mele... asta este lipsă de menajament... Ah! Ce nenorocită sunt! Nu aveam decât o fată... am pierdut-o! Aveam bărbatul cel mai potrivit pentru mine, şi nu oricine putea să fie cel mai potrivit, şi îl pierdui şi pe el şi tu ai atât de puţină dragoste, delicateţe, ca să-mi mai aminteşti acestea... Ah, ai bune intenţii,... dar eşti foarte imprudentă... foarte imprudentă! Şi Maria începu să plângă cu hohote, o chemă pe Mammy să deschidă fereastra, să-i dea tubul cu camfor, să-i pună apă rece la cap, să o descheie la rochie... S-a produs un moment de harababură, de care Ofelia profită pentru a pleca în camera ei; văzuse că totul era inutil. Doamna Saint-Claire găsea inepuizabile resurse de argumente în atacurile ei de nervi: era răspunsul ei de îndată ce i se aminteau dorinţele fiicei sau soţului ei.Domnişoara Ofelia făcu singurul lucru ce-l mai avea de făcut: scrise domnului Shelby care era situaţia şi nenorocirea lui Tom şi îi ceru în grabă o mână de ajutor.

A doua zi, Tom, Adolf şi alţi vreo şase sclavi luară drumul prăvăliei de sclavi, pentru a aştepta pe vreun amator.

O PRĂVĂLIE DE SCLAVI

O prăvălie de sclavi! Poate că numai cuvântul acesta singur evocă unora dintre cititori cine ştie ce tablou îngrozitor. Ei bine, nu, inocent cititor! Oamenii au găsit mijlocul să păcătuiască cu abilitate, uşurel, într-un fel care să nu atingă sensibilitatea celorlalţi. Marfa omenească este rentabilă, se pune o grijă deosebită ca să fie bine hrănită, bine îmbrăcată, bine îngrijită, bine tratată, ca să ajungă la târg puternică, grasă şi lucitoare! O prăvălie de sclavi în New Orleans pare, cel puţin la exterior, ca orice altă casă: este ţinută foarte curat: dar în fiecare zi, sub o streaşină ieşită mult în afară, în stradă, veţi vedea expuse şiruri de bărbaţi şi femei, ca probe de ce se vinde înăuntru. Sunteţi poftit politicos să intraţi şi să examinaţi. Vi se face cunoscut că veţi găsi acolo un număr mare de soţi, soţii, fraţi, surori, părinţi,

mame cu copii mici, de vânzare împreună sau separat, după voinţa cumpărătorului. Şi acest suflet nemuritor este vândut, închiriat, angajat, schimbat pe o marfă oarecare de care are nevoie vânzătorul.

A doua zi după convorbirea dintre domnişoara Ofelia şi Maria, Tom împreună cu ceilalţi, aşa cum am mai spus, au fost încredinţaţi îngrijirilor d-lui Skeqqs care avea un depozit în Str... ca să-i vândă la licitaţie în ziua următoare.

Tom, ca şi mulţi alţii, avea o lădiţă cu lucrurile lui.

Noaptea şi-au petrecut-o într-o cameră lungă unde erau adunaţi mai mulţi oameni de toate vârstele, mărimile, culorile şi din care se auzeau râsete prosteşti.

— Ah! Ah! Foarte bine! Continuaţi băieţi, continuaţi! făcu dl Skeqqs. Oamenii mei sunt totdeauna .veseli! Ah! Doamne! Sambo, cine face gălăgie acolo?

Sambo era un negru mare, care făcea tot felul de caraghioslâcuri să înveselească mulţimea.

Vă închipuiţi desigur că Tom nu avea dispoziţia să ia parte la această veselie; îşi puse lădiţa cât mai departe de grupul gălăgios; se aşeză pe ea şi îşi rezemă capul de zid.

Cei care fac trafic cu marfa omenească se silesc cu o perseverenţă sistematică să întreţină printre sclavi o veselie gălăgioasă; este un mijloc de a îneca în ei gândurile şi să-i facă nesimţitori la nenorocirile lor. Prima grijă a negustorului care cumpără negri din nord pentru a-i vinde în sud, este să-i facă insensibili, indiferenţi, brutali.

Traficantul îşi completează stocul în Virginia şi Kentucky; îi conduc apoi într-un loc convenabil şi sănătos, cu scopul de a-i îngrăşa. Li se dă mâncare câtă vor şi pentru a le alunga melancolia, îi pune să joace la sunetele vreunei viori... Cel care nu vrea să se distreze şi care se lasă pradă dorului după cei de care a fost despărţit, este privit ca periculos şi supus la diferitele mizerii pe care le poate face un stăpân crud şi necontrolat de nimeni.

"Ce face acela acolo? " îşi spuse Sambo mergând spre Tom, după ce Skeqqs părăsise camera.

— Ce faci acolo? zise el adresându-se lui Tom şi dându-i un pumn în coastă în chip de glumă... Te gândeşti? Hai?

— Voi fi vândut mâine la mezat! zise Tom, liniştit.

— Vândut la mezat! Ahf Ah! Băiete... asta-i o glumă! Aş vrea şi eu... Ei bine, ce ziceţi voi ceilalţi, n-are haz?... Tovarăşul tău nu o să fie vândut şi el mâine? spuse Sambo punând prietenos mâna pe umărul lui Adolf.

— Lasă-mă, te rog, zise Adolf mândru, retrăgându-se cu mare dezgust.

— Ah, ah! Băieţi, iată un model de negru alb... alb ca laptele şi care miroase! făcu el înaintând şi trăgând aerul pe nări. Oh! Doamne, ce potrivit ar fi pentru un tutungiu... ar parfuma marfa... da... ar parfuma întreaga prăvălie, zău aşa!

— Ţi-am spus să mă laşi în pace! N-auzi? strigă Adolf, furios.

— Mă... da delicaţi mai sunteţi voi ăştia, negri-albi. Nu poate să vă atingă omul!

Şi Sambo imită strâmbându-se pe Adolf.

— Ia te uită, făcu el, ce mai aere şi graţii! Se vede cât de colo că am fost într-o casă bună.

— Da! Da! Am avut un stăpân care ar fi putut să vă cumpere pe toţi... câţi sunteţi aici!

— Măi, măi! Ce boier trebuie să fi fost!

— Am aparţinut familiei Saint-Claire, zise Adolf mândru.

— Pe bună dreptate... trebuie să fie foarte mulţumit că scapă de tine, stăpânu-tău...

Adolf, scos din fire de insultă, se repezi la Sambo, dând în dreapta şi în stânga... Gloata râdea şi aplauda... zgomotul îl aduse pe stăpân.

— Ce-i, băieţi? Linişte, linişte! zise el, ridicând un bici lung.

Sclavii fugiră în toate părţile, afară de Sambo, care contând pe privilegiile lui de bufon recunoscut, rămase pe loc, îndesându-şi capul între umeri de fiecare dată când îl ameninţa stăpânul.

— Nu noi! Stăpâne, nu noi! Noi suntem liniştiţi! aceştia noi. Ne aţâţă mereu.

Stăpânul se întoarse către Tom şi Adolf, împărţind fără alte informaţii câteva lovituri, apoi plecă, ordonând tuturor să fie cuminţi şi să se culce.

Dar iată-l a doua zi dimineaţă! Nu mai poate să stea locului, aleargă de colo până colo căutând să aranjeze un grup frumos pentru licitaţie... trebuie să supravegheze toaleta fiecăruia, ca să aibă înfăţişarea cât mai avantajoasă.

Puşi în cerc, sunt inspectaţi de domnul Skeqqs care cu vergeaua în mână şi cu ţigara pe buze, dă ultimele dispoziţii.

Sub o cupolă splendidă, pe o pardoseală de marmură se plimbă oameni de toate naţiile; pe laturile incintei au fost ridicate tribune pentru licitatori şi comisari de control. Două tribune la extremităţile opuse incintei sunt ocupate de vorbitori străluciţi şi eleganţi care, jumătate în franţuzeşte, jumătate în englezeşte caută să ridice cursul mărfii, întâlnim aici sclavii lui Saint-Claire, Tom, Adolf şi ceilalţi.

... Diferiţi spectatori care vor cumpăra sau nu... după cum le va place... se grămădesc în jurul grupului... îi pipăie, îi privesc, discută... cajokeii în jurul unui cal.

Tom stă gânditor, privind toate aceste feţe şi întrebându-se care va fi stăpânul lui. Văzu tot felul de oameni mari, mici, graşi, slabi, rotunzi, pătraţi, de toate soiurile... comuni, grosolani, dintre acei care adună oameni cum ar aduna aşchii într-un coş ca să le pună la foc... fără să ia seama! Nu văzu un al doilea Saint-Claire.

Câteva clipe înainte de începerea vânzării, un om scurt, lat şi îndesat, a cărui cămaşă crăpată era deschisă la piept, purtând un pantalon vechi şi murdar îşi făcu loc prin mulţime cu coatele ca şi cum întârziase de la treabă. Se apropie de grupă şi începu un examen amănunţit.

Tom, cum îl văzu resimţi o groază de neînvins. Sentimentul se mărea pe măsură ce omul se apropia de el... Cu toate că era mărunt se bănuia la el o forţă de atlet. Avea capul ca o ghiulea, ochii mari gri-verzi, umbriţi de sprâncene gălbui şi stufoase, iar părul roşu şi ţepos.

După cum se vede, nimic atrăgător.Mesteca tabac şi scuipa cu energie " şi hotărâre.Mâinile erau de o mărime neobişnuită, noduroase, păroase, arse de soare şi cu unghiile murdare.

Examinarea o făcea fără să ţină cont de ceva. Îl luă pe Tom de bărbie, îi deschise gura ca să-i vadă dinţii, îi întinse braţul ca să-i vadă muşchii... se învârti în jurul lui, îl puse să sară în lungime şi în înălţime ca să-şi dea seama de puterea picioarelor.

— Unde ai fost crescut? întrebă el scurt.

— În Kentucky, răspunse Tom care privea în jurul lui ca şi cum ar fi implorat ajutor.

— Ce făceai?

— Îngrijeam ferme.

— I-auzi poveste! şi trecu peste asta.

— Ei băiete! zise vânzătorul lui Tom. Hai! N-auzi?...

Tom se urcă pe estradă aruncă în jurul lui priviri îngrijorătoare. Se auzi un zgomot surd, confuz, fără să se poată distinge ceva. Hămăitul ascuţit al strigătorului, care urla pe două limbi calităţile mărfii se amesteca în tumultul general al licitaţiei. La urmă ciocanul căzu: auzindu-se clar ultima silabă a cuvântului "dolar "! Se terminase! Tom era adjudecat, avea un stăpân. Coborî de pe estradă şi omul mărunţel cu capul rotund îl apucă brutal de umăr şi-l împinse într-un colţ spunându-i cu voce aspră:

— Stai acolo!

Tom nu-şi dădea seama de nimic. Noul stăpân se numea Legree şi avea o plantaţie pe malurile râului Red.

TRAVERSAREA

În fundul vasului, care mergea în susul râului Red, Tom şedea legat de mâini şi de picioare şi cu sufletul apăsat mai greu ca de lanţurile pe care le purta. Pentru el nu mai exista nici o rază de lumină; toate visurile lui îşi luaseră zborul pentru totdeauna... şi ferma din Kentucky, şi nevasta şi copiii şi stăpânii buni şi casa Saint-Claire cu frumuseţile şi bogăţia ei şi căpşorul blond al Evei, cu privirea îngerească şi Saint-Claire mândru, măreţ, triumfător, bucuros şi nepăsător câteodată, dar totdeauna bun, şi orele de tihnă şi leneveala... toate fugiseră, fugiseră pentru totdeauna...

Aceasta este una din marile mizerii ale sclavajului. Un negru cu un caracter mai comunicativ şi mai simpatic întâlneşte o familie distinsă şi dobândeşte sentimente şi gusturi, fiind într-un fel o atmosferă de lux; apoi intră pe mâinile unui stăpân aspru şi brutal.

După ce domnul Simon Legree, noul stăpân, îşi îmbarcă pe vasul cu aburi "Piratul " cei opt sclavi legaţi doi câte doi şi cu cătuşe la mâini, ancora fu ridicată şi o porniră în susul râului Red.

Atunci, stăpânul Legree, cu mutra pe care i-o cunoaştem, vru să-i mai treacă în revistă. Se opri în faţa lui Tom, care pentru vânzare a trebuit să se îmbrace cu tot ce avea mai bun.

Legree i se adresă astfel:

— Scoală-te!

Tom se sculă.

— Scoate asta!

Şi cum Tom, încurcat de cătuşe nu putea să se mişte destul de repede ca să-i fie pe plac, îi smulse gulerul şi îl băgă în buzunarul lui.

Se îndreptă apoi spre lădiţa lui Tom, şi deschizând-o scoase din ea un pantalon şi o vestă prăpădită pe care le întrebuinţa numai în grajd. I le întinse poruncindu-i să le îmbrace, după ce îl uşură de fiarele pe care le purta. Apoi îi dădu în locul cizmelor lustruite o pereche de ghete rupte. Astfel transformat îşi reluă locul dinainte, fiind din nou legat.

Lucrurile le vându oamenilor de pe bord, râzând de negrii care vor să facă pe domnii.

— Acum, Tom, că te-am scăpat de orice bagaj inutil, ia seama la ce ai pe tine că nu vei mai căpăta altceva. Eu dau îmbrăcăminte odată pe an şi îmi place ca negrii să aibă grijă de ea.

— Şi acum, voi toţi, făcu el dându-se câţiva paşi înapoi, priviţi-mă! priviţi-mă în faţă! drept în ochi! acum, adăugă el strângându-şi pumnul enorm şi greu care semăna mai degrabă cu barosul unui fierar, vedeţi pumnul ăsta! cântăriţi-l... şi îl prăvăli pe mâna lui Tom. Vă previn că pumnul ăsta face mai mult decât un ciocan de fier ca să dărâme negrii. N-am întâlnit încă vreunul care să nu fi fost doborât din prima lovitură. Şi ridică pumnul aşa de aproape de faţa lui Tom încât acesta se trase înapoi închizând ochii. Eu n-am nici unul din paznicii ăia blestemaţi, eu sunt paznic şi supraveghetor... vă previn că văd totul... trebuie să mergi în pas... altfel nu-i chip! Nu veţi găsi la mine nici cea mai mică blândeţe... sunt fără pic de milă.

Bietele femei abia de mai respirau: toată grămada de sclavi se aşeză pe jos cuprinsă de spaimă. Stăpânul se răsuci pe călcâie şi se duse să bea un păhărel.

— Aşa mă port cu negrii mei, spuse el unui domn cu o înfăţişare distinsă, care şezuse lângă el în timpul discursului. Sistemul meu... începutul energic... să ştie ce-i aşteaptă... Eu nu

sunt un plantator boier cu degetele albe, de crin, şi care se lasă înşelat şi furat de arendaşi. Priviţi încheieturile mele! hai! Uitaţi-vă la pumnul meu! Colea, s-a întărit ca piatra, pe pielea negrilor... pipăiţi!

Străinul puse degetul pe locul arătat şi spuse simplu "cam tare"! apoi adăugă: "Exerciţiul v-a făcut fără îndoială şi inima tare"...

— Păi cum nu! desigur! am cu ce să mă laud. Nu cunosc pe nimeni mai aspru ca mine. La mine nu merge să mă înmoaie nici cu binişorul, nici cu încăpăţânarea.

— Văd că aveţi un lot frumos de sclavi!

— Adevărat, zise Simon. Este Tom, colo: se pare că e o bucată bună, l-am plătit cam scump ce-i drept. Cusurul lui e că nu prea vrea să fie tratat cum sunt trataţi negrii... dar o să-i treacă... Femeia aia gălbuie... ehi! e cam bolnavă dar am luat-o pentru ce valorează acum... poate să ţie un an sau doi, nu mă încăpăţânez să-i cruţ... Nu! pe legea mea! Îi întrebuinţez până la capăt şi apoi cumpăr alţii, mai puţine îngrijiri şi mai puţină cheltuială.

— În general, cât timp trăiesc? întrebă străinul.

— Ei, Doamne! nu prea ştiu... depinde de cum sunt clădiţi! Cei mai zdraveni ţin vreo şase sau şapte ani, cei slabi... doi-trei. La început mă necăjeam cu îngrijirea lor, acum însă, bolnavi sau sănătoşi, au acelaşi regim. Nici n-ar servi la ceva diferenţa. Odinioară îmi băteam capul şi cheltuiam o mulţime de parale. Acum când moare unul, cumpăr altul... e mai bună afacerea... şi în orice caz mai comodă.

— A cui erai? întrebă Tom pe mulatra lângă care era legat.

— Stăpânul meu era domnul Ellis. Şedea pe Levee-Street, trebuie să-i fi văzut casa.

— Era bun cu tine?

— Destul de bun, până când s-a îmbolnăvit şi a devenit foarte nervos şi pretenţios. Trebuia vegheat în fiecare noapte... până la urmă am căzut de oboseală şi într-o dimineaţă m-a găsit dormind: s-a înfuriat atât de rău, că s-a hotărât să mă vândă celui mai rău stăpân ce s-ar ivi; şi totuşi îmi promisese că la moartea lui voi fi liberă.

— Aveai prieteni?

— Aveam pe bărbatul meu care este fierar. Stăpânul îl închiria altora...M-a ridicat aşa de repede că nici n-am avut timpul să-l văd; am şi patru copii... Oh! Doamne!

Atunci femeia îşi acoperi faţa cu palmele.

Vasul înainta ducând încărcătura de dureri! Urca domol curentul mâlos şi agitat urmând întorsăturile capricioase ale râului Red. Aceleaşi maluri roşiatice şi lipsite de orice variaţie, în sfârşit vasul se opri în faţa unui orăşel şi Legree coborî împreună cu oamenii lui.

ŢINUTURI MOHORÂTE

Tom şi tovarăşii săi, înşiraţi după o căruţă grea, înaintau cu greutate pe un drum stricat, în căruţă se instalase Legree şi aruncate printre bagaje, cele două femei încă legate. Se îndreptau spre plantaţie, situată la oarecare distanţă.

Era un drum pustiu şi sălbatic care şerpuia cu mii de cotituri printr-o pădure de brazi; vântul gemea prin ramuri, pe laturi trunchiuri de chiparoşi se ridicau din pământul umed, lăsând să atârne ghirlandele lor funebre cu muşchi negricioşi.

Ici şi colo şerpi hidoşi alunecau printre crăcile rupte şi răspândite, care putrezeau prin smârcuri, îngrozitor drum, chiar pentru un om care s-ar duce să-şi vadă de afaceri călare pe un cal bun, dar încă pentru aceşti nenorociţi pe care fiecare pas îi depărta pentru totdeauna de tot ce poate regreta, de tot ce poate dori omul.

Numai Legree părea încântat: din timp în timp scotea din buzunar o sticlă cu rachiu şi-i mai trăgea o duşcă.

— Hai! spuse el întorcându-se şi aruncându-şi privirea pe feţele triste ale oamenilor. Hai! băieţi, să auzim un cântec acum!

Sclavii se priveau între ei codindu-se... apoi unul intonă o melodie cu pretenţii de a fi veselă; era un cântec, stupid şi destul de răspândit printre negri. Astfel ajunseră la plantaţie. Aparţinuse înainte unui proprietar bogat şi cu gust. Acum...

Aspectul era jalnic ca al oricărei proprietăţi trecută dintr-o mână grijulie într-una neglijentă şi spoliatoare. Unde altă dată

era o pajişte îngrijită, acum creşteau buruieni înalte printre cioburi de sticle şi mormane de gunoi.

Sera nu mai avea geamuri şi câteva ghivece mai zăceau aruncate pe aleea odinioară cu pietriş curat.

Casa, înconjurată cu o verandă susţinută de stâlpi impozanţi, era mare şi frumoasă; şi la ea se cunoştea schimbarea stăpânului. Unele ferestre erau înfundate cu scânduri, altele cu zdrenţe... tencuiala căzută în mai multe locuri, obloane lipsă...

Trei sau patru câini fioroşi, deşteptaţi de zgomotul roţilor năvăliră gata să sfâşie... A fost nevoie de toată cazna sclavilor casei ca să-i împiedice să nu-i facă bucăţi pe Tom şi pe ceilalţi.

— Uite ce vă aşteaptă, spuse Legree, mângâind câinii cu o satisfacţie ce făcea rău la vedere, şi întorcându-se către sclavi... vedeţi ce vă aşteaptă dacă aţi vrea să fugiţi... Câinii ăştia sunt dresaţi la vânătoare de negri; v-ar înghiţi ca pe nimic... Băgaţi de seamă! Ei, Sambo — spuse el unui negru în zdrenţe, cu o pălărie fără boruri şi care se tot învârtea în jurul lui — cum au mers lucrurile?

— Foarte bine, stăpâne.

— Quimbo! se adresă el, unui alt negru, ţi-ai amintit ce ţi-am spus?

— Sigur!

Cei doi negri erau personajele principale ale gospodăriei; fuseseră antrenaţi sistematic de Legree... Voise să-i facă la fel de cruzi şi sălbatici ca dulăii. Cu grijă şi exerciţii reuşise. Reprezentau ferocitatea.

— Hei! Sambo, ia du oamenii la locul lor şi uite, am cumpărat şi o femeie pentru tine, spuse Legree împingând-o pe mulatră spre el.

— Oh! stăpâne, mi-am lăsat bărbatul la Noul Orleans.

— Ei şi ce? nu-ţi trebuie altul acum? Gura... şi şterge-o.

Legree puse mâna pe bici.

Tom nu mai putu să audă altceva pentru că trebui să urmeze pe Sambo în tabără.

Aceasta era formată din nişte bordeie mizere, murdare şi dezgustătoare. O mână de paie trântită pe jos forma toată mobila. Tom era gata să leşine.

— Care va fi a mea? îl întrebă pe Sambo cu ton supus.

— Nu ştiu... poate asta... cred că mai e loc pentru unul. Nici eu nu ştiu unde să vă mai bag, pentru că sunt o mulţime.

Târziu, când turma de negri se întoarse de la muncă pentru a intra în tabără, bărbaţii şi femeile, zdrenţăroşi, murdari şi prăpădiţi, nu văzură cu ochi buni pe noii veniţi. Voci guturale şi răguşite se ciorovăiau în jurul morii de mână cu care îşi măcinau boabele pentru mâna de păsat ce forma masa lor de seară. Erau la câmp din zori, muncind îndoiţi sub biciul paznicului, căci era tocmai în toiul culesului bumbacului.

Bărbaţii erau abrutizaţi, morocănoşi, femeile slabe, triste şi descurajate. Trataţi ca animalele, nenorociţii coborâseră pe ultima treaptă posibilă unor fiinţe omeneşti. Sambo aruncă un sac cu porumb mulatrei şi-i spuse să i-l macine. Femeia se supuse şi Quimbo interveni cerând să-şi aştepte fiecare rândul.

Tom aşteptă şi el mult, cu sacul care trebuia să-i ajungă o săptămână şi dădu o mână de ajutor unor femei ce nu puteau să învârtească moara. O coardă sensibilă tresări în inima lor şi le lumină o clipă faţa.

CASSY

Nu i-a trebuit mult timp lui Tom ca să afle de ce trebuia să se teamă sau ce putea spera de la viaţa pe care o ducea acum. Căuta pe cât putea, cu băgare de seamă, să înlăture neplăcerile obişnuite stării sale. îşi luase hotărârea să suporte totul cu răbdare, zicându-şi că poate astfel s-ar ivi o posibilitate de salvare pentru el.

Legree şi-a dat numaidecât seama de calităţile lui Tom şi îl considera, printre sclavii de prim ordin; dar avea pentru el o antipatie specifică oamenilor răi faţă de cei buni. Se înfuria să tot vadă, că nici una din violenţele lui faţă de cei slabi nu era scăpată de Tom care o înregistra cu strângere de inimă. Cumpărându-l, s-a gândit că mai târziu l-ar putea face supraveghetor, căruia să-i poată încredinţa, în absenţa lui, conducerea afacerilor. Dar după el, pentru postul acesta prima, a doua şi a treia condiţie era asprimea. Tom nu era aspru: Legree îşi puse în cap să-l facă aspru.

Într-o dimineaţă, pe când se ducea la câmp, atenţia lui Tom fu atrasă de o nouă sosită cu o înfăţişare deosebită. Ea nu îl privi

şi nu-i spuse nimic cu toate că mergeau alături. Treaba o făcea cu uşurinţă şi îndemânare dar cu dispreţ.

În ziua aceea Tom lucră alături de mulatra cumpărată odată cu el. Se vedea că suferea cumplit şi era gata, gata să leşine. Pentru a o ajuta, Tom voi să-i strecoare în sacul ei din bumbacul cules de el, dar femeia se opuse spunându-i că ar putea să aibă el neplăceri. In aceeaşi clipă, apăru şi Sambo care îi trânti ei un picior zdravăn cu bocancul iar lui Tom o lovitură cu biciul peste faţă. Tom îşi reluă lucrul tăcut; însă femeia, epuizată,leşină. Pentru a o trezi o înţepă adânc cu un ac lung. Nenorocita se sculă pe jumătate gemând. Profitând de un moment când Sambo se depărta, Tom reuşi să pună în sacul mulatrei câţiva pumni din bumbacul cules de el, cu toate protestele ei. Deodată, străina care acum era lângă Tom şi care îl auzise când îi spusese mulatrei că poate îndura mai uşor ca ea violenţele, ridică ochii mari, negri, îl fixă şi îi puse la rândul ei câţiva pumni de bumbac în sac.

— Nu ştii unde eşti, îi spuse ea, căci altfel n-ai face asta. Dacă ai fi stat o lună aici nu ţi-ar mai trece prin minte să ajuţi pe nimeni.

Până la sfârşitul zilei femeia strânse cu o iuţeală uimitoare porţia ei în afară de ce dăduse lui Tom în mai multe rânduri.

Seara, când Legree află de la Sambo de fapta lui Tom, decise drept pedeapsă să-l pună chiar pe el să o biciuiască pe Lucy, mulatra. Era încântat de lecţia bună pe care i-o dădea.

Trecu la locul unde făcea cântărirea sacilor; încet, unul câte unul, rupţi de oboseală, muncitorii soseau cu teamă, întinzând panerele lor. Legree nota în dreptul numelui fiecăruia greutatea panerului. Al lui Tom avea greutatea cerută. Lucy se apropie: şi la ea greutatea era împlinită, dar stăpânul făcu pe furiosul:

— Leneşo! Vită! Iar nu ai greutatea... Treci de-o parte, am eu grijă de tine.

Femeia scoase un geamăt lung şi căzu pe o bancă.

— Tom, ia vino încoace! răcni Legree. Ştii că te-am luat pentru a îndeplini lucruri mai deosebite. Astă seară o să te avansez şi trebuie să te formezi. Ia pe femeia asta şi biciuieşte-o; ştii de ce este vorba; ai mai văzut aşa ceva.

— Iartă-mă! stăpâne. Nu mă puneţi la treaba asta. N-am făcut-o niciodată... niciodată n-aş putea să o fac... Îmi este imposibil... absolut!

— O să înveţi multe pe care nu le ştii, înainte de a termina cu mine, zise Legree luând o vână de bou cu care îl lovi cu furie pe Tom în plină faţă. Urmă o ploaie de lovituri.

— Ei bine! adăugă el când obosi, mai spui că nu poţi?

— Da, stăpâne! zise Tom ştergându-şi sângele cu mâna. Voi munci ziua şi noaptea până la ultima suflare, dar asta cred că nu e drept şi nu o voi face niciodată, nu... niciodată!

Un freamăt trecu prin mulţime... Legree păru la început foarte surprins, apoi izbucni:

— Cum, mizerabilă bestie neagră, nu găseşti că e drept ce spun? Îndrăzneşti să afirmi în faţa stăpânului tău ce e drept şi ce nu e? Pretinzi că nu e drept să loveşti pe femeia asta?

— Da, stăpâne! Biata fiinţă e slabă şi bolnavă. Ar fi crud să fie biciuită... şi eu nu o voi face niciodată... Dacă vrei să mă omori, omoară-mă; dar de ridicat mâna asupra unui om, nu!... mai bine să mor!

Tom vorbea cu vocea sa blândă şi potolită, dar era uşor de văzut până la ce punct hotărârea lui era de nezdruncinat. Legree spumega de furie şi adăugă:

— Nu sunt eu stăpânul tău? N-am plătit o mie două sute de dolari pentru tot ce e în pielea ta neagră? Nu eşti, acum, al meu trup şi suflet?... Şi, cu bocancul îi mai dădu o lovitură.

— Răspunde-mi.

Tom era frânt de durere; dar la ultima întrebare o rază trecu prin ochii lui, şi în timp ce pe faţă îi curgea, şi sângele şi lacrimile, spuse:

— Nu! sufletul nu este al tău, stăpâne... nu l-ai cumpărat... nu poţi să-l plăteşti... Nu poţi să-mi faci rău.

— Ah! nu pot! spuse Legree cu-o ironie drăcească... O să vedem... Sambo, Quimbo, aici! Daţi-i câinelui ăstuia o bătaie să nu se mai scoale o lună.

Cei doi giganţi îl ridicară pe Tom. Se vedea pe feţele lor victoria ferocităţii. Era, personificarea forţelor întunericului; Biata mulatră ţipă de durere; toţi sclavii se sculară deodată; Quimbo şi Sambo îl luară pe Tom, care nu mai opuse nici o rezistenţă.

MULATRA

Era în toiul nopţii. Tom însângerat şi gemând, zăcea într-o magazie părăsită. Era întuneric adânc, în atmosfera apăsătoare bâzâiau miliarde de ţânţari; o sete arzătoare, cel mai îngrozitor supliciu, punea vârf suferinţelor lui Tom.

Auzi nişte paşi, şi o luminiţă licări lângă el...

— Cine-i acolo? Oh! vă rog, de băut! puţină apă...vă rog!

Cassy, căci ea era, puse băutura pe pământ şi sprijinind capul lui Tom îi dădu să bea apă dintr-o sticlă. Când termină de băut:

— Mulţumesc, doamnă, zise el!

— Nu-mi spune doamnă; nu sunt decât o nenorocită de sclavă ca şi tine... mai nenorocită decât ai putea fi vreodată. Şi vocea îi deveni mai amară: dar ce ai cu tovarăşii ceilalţi ai tăi, încât suferi atâta pentru ei, când la prima ocazie ei s-ar întoarce împotriva ta? Sunt tot aşa de josnici şi cruzi faţă de sine cât sunt unii faţă de alţii.

— Bietele fiinţe, zise Tom, cine i-a făcut cruzi? Dacă cedez, eu însumi voi deveni crud încet, încet... Nu! Nu! doamnă. Eu am pierdut totul, tot ce aveam pe pământ. Nu mi-a mai rămas decât conştiinţa de om cinstit şi dacă devin crud ca Sambo... ce importă cum am devenit astfel.

Femeia aruncă asupra lui Tom o privire înspăimântată! S-ar fi spus că a fost izbită de un gând nou... Scoase un geamăt lung şi strigă:

— Îndurare! ai spus adevărul. Vai! vai! şi se crispă frântă de o durere grozavă apoi într-o clipă se îndreptă şi păru că se reculege.

— Pot face ceva pentru tine? Mai ai nevoie de apă?

Tom vroia să vorbească dar ea îi făcu semn să tacă.

— Nu vorbi, caută să dormi, dacă vei putea...

Puse cana cu apă aproape, îi potrivi lucrurile lângă el şi ieşi.

FĂGĂDUIELI DE DRAGOSTE

Salonul lui Simon Legree era o încăpere mare cu un cămin monumental şi care odinioară fusese splendid tapetată. Acum, acest tapet mucegăit, sfâşiat şi decolorat, atârna bucăţi, bucăţi

pe pereţi. Aerul era închis, greu şi nesănătos aşa cum poate fi într-o casă părăsită, umedă şi ruinată care n-a mai fost aerisită cu anii. Un morman de cărbuni era trântit alături de căminul în care ardea focul, nu numai pentru că Legree avea nevoie ca să-şi fiarbă apa pentru grog şi să aibă de unde îşi aprinde ţigarea. Câinii îşi aveau culcuşurile lor; în neorânduiala de nedescris ce domnea, lucrurile de întrebuinţare curentă, personală, precum cele de toaletă sau cămăşi, şei, harnaşamente, haine, erau aruncate la întâmplare pe jos, pe scaune, pe unde se nimerea.

Sambo intră făcând plecăciuni şi întinse stăpânului ceva învelit în hârtie.

— Ce mai vrei, câine?

— Un farmec, stăpâne.

— Ce?

— Un farmec de la o vrăjitoare pe care negrii îl iau ca să nu simtă durerea când sunt bătuţi. Tom şi-a agăţat-o la gât cu o panglică neagră.

Legree era superstiţios ca majoritatea oamenilor cruzi şi necredincioşi. Luă hârtia, o desfăcu şi scoase un dolar de argint şi o buclă de păr blond lucios. Părul, ca un şarpe viu, se încolăci singur pe degetul lui Legree.

Cuprins de spaimă, smulse bucla de pe degete ca şi cum s-ar fi ars...

— Ia-o!... du-o!... la foc! la foc! şi o aruncă pe jar. De ce mi-ai adus-o aici?

Sambo rămase cu gura căscată de mirare şi încremenit de teamă...

— Să nu-mi mai aduci lucruri d-astea necurate aici, strigă el ridicând pumnul la Sambo care fu bucuros că scapă numai cu atât.

Dolarul îl aruncă pe fereastră afară.

Ce remuşcări avea Legree? Şi ce-i amintea această simplă buclă de păr blond ca să zguduie un obişnuit cu toate formele cruzimii?

Pentru a răspunde trebuie să spunem cititorului o poveste mai veche.

Cât de aspru şi păcătos era omul acesta acum, odată a fost şi el legănat la sânul unei mame iubitoare... Acolo, departe în Noua Anglie, această mamă îşi crescuse unicul fiu cu o dragoste pe care nimic nu o făcu să şovăie; dar fiu al unui tată cu inimă

de piatră, violent şi insensibil, toată comoara de dragoste revărsată asupra lui fu zadarnică; urmă căile blestemate ale unei vieţi de desfrâu şi de moarte a sufletului. După o ultimă încercare, când se părea că în sfârşit fusese atins... răul învinse totuşi şi de atunci i se încredinţa cu totul.

Într-o noapte, în suprema agonie a deznădejdei, mama sa îngenunche la picioarele lui; iar el o îmbrânci brutal şi ea căzu leşinată, apoi înjurând şi blestemând o porni în lume.

Ultima dată când Legree mai auzise de mama lui, a fost într-o noapte de desfrâu...

Era în mijlocul prietenilor lui îndobitociţi de băutură ; când i se dădu o scrisoare... O deschise... şi scoase din ea o buclă de păr care i se înfăşură de asemenea, în jurul degetelor.

Scrisoarea anunţa moartea mamei sale care îl ierta şi-i dădea binecuvântarea.

Legree arse scrisoarea şi părul; dar când le văzu îndoindu-se şi strângându-se în flăcări se cutremură. Adesea, în noaptea şi liniştea solemnă care condamnă spiritul celor răi să stea de vorbă cu ei înşişi, îşi vedea mama ridicându-se palidă la căpătâiul patului lui şi simţea înfăşurându-i-se pe degete părul ei... o năduşeală rece îi inunda faţa, şi sărea din pat plin de spaimă!

"Un lucru ştiu: că trebuie să las omul ăsta în pace, îşi zise el. Cred că sunt vrăjit. Datorită lui am retrăit cutremurarea şi spaima de atunci... De unde o fi având el bucla de păr? Nu poate fi aceeaşi! Doar ştiu bine că am ars-o! Nu poate părăsi singură capul celor morţi...

Nemaiputând sta singur îşi chemă sclavii pe care îi admitea din când în când în salon să-l întovărăşească la băutură şi când îi punea, ca să se amuze, să-i cânte, să danseze sau să se bată... după capriciile momentului.

Larma produsă de urletele, ţipetele şi chiotele dinăuntru o aduse şi pe Cassy, care îl îngrijea pe Tom, la fereastra de unde văzu nebunia degradantă a lui Legree şi celor doi supraveghetori, într-un hal fără de hal de beţie furioasă, aruncând cu scaunele şi făcând zgomotul acela infernal.

"Ar fi într-adevăr un păcat să scapi omenirea de aceşti mizerabili?" se întrebă ea cu adânc dispreţ şi revoltă...

— Ei, băiete! zise Legree atingându-l pe Tom dispreţuitor cu piciorul, cum te simţi? Nu ţi-am spus că o să te învăţ cu lucruri

noi? Ei, acum eşti dispus să mă asculţi? Hai scoală! şi-i mai dădu un picior.

Rupt şi epuizat cum era, abia reuşi, cu sforţări supraomeneşti, să o facă.

— Ei drace! va să zică poţi! Acum, în genunchi şi cereţi iertare pentru răspunsul de ieri.

Tom nu făcu nici o mişcare.

— La pământ, câine, făcu Legree, lovindu-l cu biciul.

— Domnule Legree, spuse Tom, nu pot face aşa ceva! Am făcut ceea ce am crezut că este drept; şi voi face şi în viitor la fel. Nu voi face niciodată rău, fie orice-o fi.

— Ah! nu ştii ce ar putea să mai fie, stăpâne Tom…! Crezi că ţi s-a făcut ceva deocamdată? Ce-ai zice dacă te-aş lega de un pom şi aş face puţin foc în jurul tău? Nu ar fi plăcut? Hai?

— Stăpâne, ştiu că poţi face lucruri teribile, dar... când vei omorî corpul, nu vei mai putea face nimic; şi apoi va fi eternitatea.

Cuvântul acesta dădu forţe noi lui Tom care continuă:

— Domnule Legree, m-ai cumpărat şi eu voi fi o slugă bună şi credincioasă. Vă voi da toată munca mea, tot timpul meu şi toată puterea mea. Dar sufletul nu vreau să-l dau unui om muritor. Nu mă tem de moarte, o aştept, mă poţi bate, mă poţi lăsa să mor de foame, să mă arzi, nu va fi decât că voi ajunge mai repede acolo unde trebuie să mă duc.

— Vei ceda!

— Nu!

— Blestematule! şi cu un pumn îl dădu grămadă.

— Ia seama, Tom, deocamdată te las fiindcă ne grăbeşte treaba şi am nevoie de toată lumea, dar să ştii că eu nu uit niciodată, şi o vei plăti. Adu-ţi aminte!

LIBERTATE

Să lăsăm pe bietul Tom în mâinile călăilor lui şi să vedem ce s-a mai întâmplat cu George şi nevastă-sa pe care i-am părăsit în mijlocul fugii lor.

Când l-am părăsit pe Jack Loker, se văita şi se frământa în aşternutul imaculat al unui quaker înconjurat de îngrijirile materne ale bătrânei Dorcas.

Nu voia să dea nici o ascultare îndemnurilor acesteia de a înceta cu înjurăturile şi cu ocările, şi de a-şi mai supraveghea purtarea.

— Ah! Ah! purtarea e ultimul lucru de care o să mă ocup... ei, drace! Bărbatul şi femeia sunt aici? întrebă el deodată, după o clipă de tăcere.

— Da! răspunse Dorcas.

— Ar face bine să treacă lacul cât mai curând.

— Fără îndoială că o vor face.

— Dar să ştii că avem în Sandusky corespondenţi care supraveghează vasele... Sper că vor reuşi să scape... măcar să crape Marks... Dar, a propos..., ar trebui ca femeia să-şi schimbe îmbrăcămintea... semnalmentele ei sunt comunicate în Sandusky.

Pe Jack Loker n-o să-l mai întâlnim. Se puse pe picioare după vreo trei săptămâni de îngrijiri stăruitoare ale lui Dorcas. Nu s-a mai ocupat cu vânătoarea de sclavi, ci s-a stabilit într-un ţinut de defrişări, unde vâna urşi, lupi, şi alte vieţuitoare ale pădurii. Vorbea totdeauna cu respect de quakeri.

"Oameni de treabă, oameni de treabă, au vrut ei să mă convertească, dar nu au reuşit decât pe jumătate. Să ştiţi însă că se pricep de minune să îngrijească un bolnav şi apoi nimeni ca ei nu prepară prăjituri şi o mulţime de mărunţişuri".

Fugarii ştiau că sunt urmăriţi în Sandusky şi se împărţiră în grupe: Jim cu bătrâna lui mamă înainte, apoi George, Elisa şi copilul. Elisa îşi tăie părul şi se îmbrăcă băieţeşte. Faptul că îi mai despărţea atât de puţin de libertate le dădea forţe noi. Pe Henry îl îmbrăcase ca pe o fetiţă şi îi spuse Henrieta.

Travestirea era făcută după indicaţiile lui Jack Loker şi doamna Smyth, respectabila canadiană care se întorcea cu familia ei compusă din mai multe persoane, adică doi băieţi şi o fetiţă mică, consimţi să fie mătuşa micului Henry.

Trăsura se opri pe chei, aducând la vapor familia care urma să treacă lacul pentru a se întoarce acasă, în Canada.

Elisa ajuta curtenitor pe doamna Smyth. George supraveghea bagajele şi în timpul cât era în cabina căpitanului

aranjând trecerea familiei, auzi conversaţia dintre doi oameni ce şedeau lângă el:

— Am fost foarte atent la toţi care s-au urcat pe bord, şi sunt sigur că nu sunt.

Cel care vorbea era ajutorul căpitanului, iar celălalt amicul nostru Marks, care cu perseverenţa lui obişnuită venise la Sandusky ca să-şi caute prada.

— Femeia aproape că nu se distinge de o albă, iar bărbatul e puţin mai închis la culoare şi are un semn pe mână.

Clopotul sună de plecare şi George văzu în sfârşit, cu satisfacţie, pe Marks coborând pe uscat, şi răsuflă uşurat după pornirea vaporului. Valurile albăstrui ale lacului Erie se ridicau luminoase, scânteietoare sub razele de aur ale soarelui. O briză proaspătă sufla de la ţărm şi impozantul vas îşi despica drumul printre valuri.

Pentru George, fericirea care se apropia, părea prea dulce şi prea frumoasă pentru a deveni o realitate. Simţea ca o îngrijorare geloasă: se temea ca în fiece clipă să nu i se smulgă această ultimă speranţă.

Dar vasul mergea mereu, orele se scurgeau şi în sfârşit se apropie ţărmul... limanul al cărui contact alungă toată conjuraţia sclavajului şi care ar fi forţat care ar fi vrut să-l protejeze...

Se apropiau de orăşelul Amherstberg, din Canada. George luă braţul soţiei sale... respiraţia i se făcu scurtă şi greoaie... un nor trecu prin faţa ochilor lui; strânse uşor mâna care tremura în a sa, clopotul sună, vasul se opri... George nu mai ştia ce are de făcut... strânse bagajele, adună familia şi debarcară.

Cine ar putea spune încântarea acestei prime zile de libertate?

Oh! Este un al şaselea simţ, simţul libertăţii, mai nobil şi mai înălţător decât oricare altul. Să te mişti, să vorbeşti, să respiri, să te duci, să vii fără control şi fără teamă! Cine ar putea descrie odihna binecuvântată de pe perna omului liber, căruia legile îi asigură exercitarea drepturilor lui fireşti. Oh! pentru ei, în exuberanţa fericirii lor, somnul nu era posibil; şi totuşi nu aveau nimic al lor, cheltuiseră până la ultimul dolar... Aveau ceea ce are pasărea în aer, floarea de câmp... şi nu puteau dormi de fericire!

VICTORIA

Câţi dintre noi în drumul greu al vieţii nu au simţit adesea că e mai uşor să mori, decât să trăieşti.

Martirul în faţa morţii plină de grozăvii îşi găseşte chiar în ea un sprijin: este ca o excitaţie vie, o febră care face să treacă mai uşor criza aceasta de suferinţă: sentimentul gloriei eterne.

Dar să trăieşti ducând zi de zi povara, ruşinea umilinţei, amărăciunea... să-ţi simţi fiecare nerv, fiecare fibră a sensibilităţii torturată... să suferi acest lung martiriu al inimii... să vezi scurgându-se încet, picătură cu picătură, sângele, cel mai bun sânge al vieţii... Ah! iată piatra de încercare a oricărui om.

Când Tom se găsi faţă în faţă cu cel ce îl persecuta şi îi auzi ameninţările, crezu că îi venise ceasul şi inima îi bătu mai repede şi mai voioasă în piept, simţea că putea suporta torturile. Dar când călăul plecă şi când exaltarea prezentă trecu, îşi simţi oasele sfărâmate şi carnea îndurerată şi înţelese cât era de părăsit, de înjosit, de degradat şi de fără speranţă.

A fost o zi lungă şi grea.

Mult înainte de a fi restabilit, Legree îi ceru să reia lucrul la câmp. Tot ce a putut născoci mintea unui om atât de crud, ca poveri, nedreptăţi, brutalităţi, nu i-au fost cruţate. Au fost săptămâni şi luni când sufletul lui îndurerat era plin de întuneric şi de disperare. Totuşi, vag, se mai gândea la scrisoarea pe care Domnişoara Ofelia o scrisese la Kentucky, dar timpul trecea şi nici un semn nu se arăta. Nu înceta o clipă însă în a-şi pune slabele lui mijloace la dispoziţia nenorociţilor lui tovarăşi; >nu pregeta să facă nici o muncă în plus pentru ei, să-i încurajeze cu un cuvânt şi să răspândească atmosfera aceea de bunătate care îl făcu să câştige asupra lor o putere ciudată.

Legree se încăpăţâna să lupte împotriva lui până îi va învinge cerbicia.

Într-o noapte, Cassy îl sculă şi îi ceru ajutorul pentru a-i libera pe toţi de tiran.

— Vino! spuse ea cu vocea şoptită, şi fixându-l cu ochii ei mari; vino! doarme adânc... i-am pus suficient narcotic în rachiu ca să doarmă mult, dacă aş fi avut mai mult nu mai aveam nevoie de tine... dar vino... uşa din spate este deschisă, este

acolo o bardă, am pus-o eu. Camera de culcare e deschisă, îţi voi arăta eu drumul. Aş fi făcut eu însămi totul, dar n-am destulă putere! Hai vino odată!

— Nu! doamnă, pentru nimic în lume! spuse Tom cu hotărâre, retrăgându-se cu toate sforţările lui Cassy ca să-l reţină.

— Dar gândeşte-te la toţi nenorociţii ăştia care vor fi liberi. Care vor găsi un loc unde să trăiască independenţi.

— Nu! zise Tom. Nu! Binele nu poate să vină niciodată din rău. Mai curând mi-aş tăia braţul! Trebuie să mai avem răbdare şi să aşteptăm.

— Să aşteptăm! Dar n-am aşteptat destul? Ce rău mi-a făcut până acum ca să-mi creeze suferinţe noi, şi ţie ce nu ţi-a făcut? Da!... sunt chemată! Da! sunt chemată la răzbunare...! I-a venit rândul! Vreau să-i văd sângele!

— Nu! Nu! zise Tom luându-i mâinile care se frângeau în mişcări convulsive.Nu! Biet suflet rătăcit. Nu! Nu trebuie... dacă ai putea să pleci, dacă lucrul ar fi posibil, te-aş sfătui să o faci, împreună cu Lucy, adică să o faci fără a-ţi mânji mâinile în sânge. Oh! Nu alt fel!

— Faci încercarea cu noi, unchiule Tom?

— Nu! Era un timp când aş fi făcut-o... dar Domnul mi-a încredinţat o misiune pe lângă aceşti nenorociţi... voi rămâne cu ei; cu ei îmi voi purta crucea până la capăt! Nu e acelaşi lucru cu voi... prea sunteţi tentaţi... poate nu aţi rezista... mai bine să plecaţi... dacă puteţi.

— Unchiule Tom, voi încerca!

— Amin! Domnul să te aibă în pază.

MARTIRUL

Fuga lui Lucy si Cassy irita până dincolo de orice limită pe teribilul Legree. După cum era şi de aşteptat, furia îi căzu pe capul lui Tom, nevinovat şi fără apărare.

— Îl urăsc! îşi zise Legree; îl urăsc şi îmi aparţine! Cum adică, nu pot face ce vreau cu el? Aş vrea să văd cine m-ar împiedica! şi strânse pumnul ca şi cum ar fi vrut să sfarme ceva în el.

— Quimbo! du-te şi adu-mi-l pe Tom aici, repede! Bătrânul are un amestec în chestia asta! O să-i smulg secretul.

Sambo şi Quimbo, care se urau între ei, nu erau de acord decât în ura lor contra lui Tom... Legree le spusese doar că vrea să-l facă supraveghetor general.

Tom presimţi ce-l aştepta, cunoştea planul fugarelor, ştia unde erau ascunse acum, ştia teribilul caracter al omului ce trebuia să înfrunte, îi cunoştea puterea despotică, dar mai ştia că nu va trăda.

— Ei bine, Tom, îi spuse el, ştii că m-am hotărât să te omor!

— Foarte posibil, stăpâne, răspunse Tom cu cel mai mare calm.

— Da! M-am hotărât... să te omor... dacă... nu-mi spui tot ce ştii despre femeile fugare?

— Mă auzi? ţipă Legree agitându-se şi roşindu-se apoi ca un leu turbat. Vorbeşte!

— N-am nimic de spus, stăpâne, reluă Tom cu o voce înceată şi hotărâtă.

— Îndrăzneşti să-mi vorbeşti astfel? Zici că nu ştii? Vorbeşte! strigă Legree izbucnind ca un tunet şi lovindu-l cu violenţă. Ştii ceva?

— Ştiu, dar nu pot spune... Pot să mor!...

Legree răsufla greoi, îşi stăpâni furia cu greutate şi apucând pe Tom de braţ îl privi ţintă în ochi spunându-i:

— Ascultă bine: să nu crezi că dacă te-am lăsat o dată, nu ştiu ce spun. De data asta hotărârea mea e luată, am socotit totul; m-ai înfruntat mereu, ei bine! Am să te îmblânzesc sau te ucid. Ori una, ori alta. O să-ţi număr picăturile de sânge, una câte una până vei ceda.

Tom, ridicând ochii spre stăpânul său, răspunse:

— Stăpâne, dacă ai fi fost în nevoi, bolnav sau pe moarte, mi-aş fi dat până la ultima picătură de sânge ca să te salvez. Dar de ce-mi ceri să-ţi spun tocmai ceea ce conştiinţa mea îmi ordonă să tac? Poţi să mă faci să sufăr, dar îţi vei face şi ţie rău!

Seninătatea cuvintelor lui, în contrast cu sălbăticia lui Legree, făcu să pâlpâie o clipă de linişte. Un moment de nesiguranţă, repede înlăturat de forţa răului însă, care reveni însutită. Spumegând de furie, Legree îşi doborî victima...

Toate torturile fură fără folos şi înnebuneau în neputinţa lor pe Legree.

La un moment dat Tom mai reuşi să deschidă ochii şi să şoptească:

— Biet nenorocit! Nu poţi face mai mult şi leşină.

Îl crezură mort.

După plecarea lui Legree, Sambo şi Quimbo impresionaţi de ciudăţenia cuvintelor lui Tom şi de tăria de caracter neîntâlnită încă, îl ridicară şi se forţară să-l readucă la viaţa care se mai ţinea cu un fir subţire de corpul acela prăpădit.

— Tom! Am fost răi cu tine! zise Quimbo.

— Vă iert din toată inima, spuse Tom cu o voce stinsă.

TÂNĂRUL STĂPÂN

Două zile mai târziu un tânăr conducând o trăsurică, străbătu aleea din faţa casei şi întrebă unde este stăpânul.

Tânărul acesta era George Shelby.

Scrisoarea domnişoarei Ofelia, ajunsă cu întârziere, pe când Domnul Shelby era bolnav, îşi produse, totuşi efectul.

George Shelby devenise un tânăr energic, îşi ajuta mama în administrarea afacerilor familiei după moartea Domnului Shelby. Marea energie a doamnei Shelby o făcu să descurce firele încurcate ale conturilor, să vândă ce era nefolositor şi să plătească ce mai era de plătit, în acest timp, corespondenţa cu omul de afaceri al lui Saint-Claire nu reuşise să-i lămurească asupra locului unde putea fi găsit Tom, astfel că George hotărî să vină personal prin partea locului ca să-l descopere. Datorită unei întâmplări întâlni un om din New Orleans care îi dădu toate datele necesare.

Legree era în salon, şi-l primi cu destulă bruscheţe.

— Am aflat că aţi cumpărat în New Orleans un sclav pe nume Tom. Aparţinuse tatălui meu şi am venit să-l răscumpăr, dacă e cu putinţă.

Fruntea lui Legree se întunecă iar şi mânia izbucni din nou.

— Da, spuse el, am cumpărat un individ cu numele ăsta... Ce târg al dracului am făcut... un câine revoltat care îmi împinge oamenii să fugă. Chiar de curând a făcut să-mi fugă două femei de câte o mie de dolari fiecare, şi când l-am întrebat unde sunt,

mi-a răspuns că ştie, dar nu vrea să-mi spună. S-a încăpăţânat şi cred că acum trage să moară.

— Unde e! strigă George: unde e! Vreau să-l văd!

— E în magazie colo, spuse un copilaş care ţinuse hăţurile calului.

Legree îl alungă cu piciorul. George se avântă fără să mai întrebe nimic.

Tom nu mai mişca, toţi nervii îi erau amorţiţi şi zăcea într-o stare de epuizare liniştită. Doar noaptea oamenii mai puteau să-i dea slabele lor ajutoare.

Când George intră şi îngenunche lângă Tom, exclamă îndurerat:

— Cum e posibil? Cum e posibil? Unchiule Tom! Bătrânul meu prieten!

Era în vocea lui ceva care pătrunse până în sufletul muribundului...

Clătină uşor capul şi şopti:

— Domnul îmi face patul morţii mai dulce decât puful.

Lacrimile lui George începură să curgă şiroaie.

— Unchiule Tom, scumpul meu prieten, revino-ţi, mai spune-mi ceva, priveşte-mă! Sunt domnul George, micul tău domnul George! Nu mă cunoşti?

— Domnul George! făcu Tom deschizând ochii şi vorbind cu o voce aproape stinsă.

Apoi încetul cu încetul ideile îi reveniră, o undă de viaţă păru că îl străbate şi lacrimi începură să i se prelingă pe obraji.

— Este tot... da! Este tot ceea ce doream! Da, nu m-au uitat... asta îmi încălzeşte sufletul! Face bine bietei mele inimi! Pot să mor mulţumit!

— Nu! nu vei muri... nu trebuie să mori... nu te mai gândi la aşa ceva! Am venit să te răscumpăr şi să te iau la noi.

— Ah! domnule George, ai venit prea târziu!

— Nu muri, Tom, moartea ta mă va distruge! Uite, mă sfâşie numai că mă gândesc la cât ai suferit şi că te văd trântit în mizeria asta. Bietul, bietul meu Tom!

— Să nu-i spuneţi lui Chloe cum m-aţi găsit... ar fi îngrozitor pentru ea... şi copiilor... Spuneţi-le tuturor să mă urmeze. Asiguraţi pe stăpânul şi stăpâna de bunele mele sentimente. Nu ştiţi domnule George, mi se pare că iubesc pe toată lumea... A iubi, numai asta contează pe pământ.

În acel moment se apropie şi Legree; privi o clipă cu indiferenţă afectată, apoi se depărta.

— Sceleratul! spuse George cu indignare. Ah! îmi face bine când mă gândesc că pe el îl va lua diavolul şi-i va răsplăti totul.

— Oh! nu, nu trebuie, reluă Tom strângând mâna tânărului... E o fiinţă nenorocită... Măcar de s-ar putea căi... Dar cred că nu se va-ntâmpla...

În acea clipă, puterea pe care o căpătase muribundul, din fericirea de-aşi vedea stăpânul, îl părăsi... o slăbiciune totală îl cuprinse, ochii i se închiseră, respiraţia deveni greoaie, pieptul lat se ridică şi coborî cu greutate încă vreo câteva clipe…

George se aşeză respectuos… Pentru el lucrul acesta era sfânt, închise ochii aceştia stinşi pentru totdeauna.

Legree era în picioare în spatele lui. Influenţa acestei scene calmase impetuozitatea tânărului bărbat, care fixându-l pe plantator cu ochii săi negri şi pătrunzători îl întrebă, arătându-i mortul:

— Ai luat de la el tot ce-ai putut să smulgi. Cât ceri pentru corp? Vreau să-l iau şi să-i dau un mormânt cuviincios.

— Nu vând negrii morţi! spuse Legree cu o voce răguşită. Eşti liber să-l îngropi unde vrei şi când vrei.

— Băieţi, spuse George cu un ton autoritar, câtorva negri care se găseau acolo, ajutaţi-mi să-l pun în trăsură apoi să-mi daţi o lopată.

Lui Legree nu-i mai adresă nici un cuvânt, nici o privire. Legree îl lăsă să comande, fără a scoate o vorbă. Fluiera cu un fel de indiferenţă, care nu era decât aparentă. George întinse pardesiul său în trăsură şi puse mortul peste el, apoi se întoarse, îl privi fix pe Legree şi-i spuse cu un calm forţat:

— Nu ţi-am spus încă ce gândesc de această afacere atroce. Nu-i nici locul, nici momentul. Dar, Domnule, sângele acesta nevinovat va fi răzbunat. Voi denunţa crima...Mă voi duce chiar acum...

— Du-te, spuse Legree, trosnindu-şi degetele, dispreţuitor. Aş vrea să văd cum o să reuşeşti! Martori? Probe? Du-te…

George îşi dădu bine seama de puterea acestei înfruntări. Nu era nici un alb pe plantaţie. Iar mărturia

corciturilor nu era admisă.

— Îln definitiv, spuse Legree, cam multă vorbă pentru un negru mort.

Cuvântul acesta fu ca o scânteie pe un butoi cu praf de puşcă.

Prudenţa nu era trăsătura caracteristică a tânărului din Kentucky. George se întoarse spre el şi cu un pumn teribil în plină faţă, îl dădu grămadă. Apoi călcându-l în picioare şi arzând de mânie părea că este Sfântul Gheorghe ucigând balaurul.

Sunt oameni care câştigă prin bătaie. Trânteşte-i în ţărână şi vor căpăta respect... Legree făcea parte din aceştia... Se sculă, scutură praful de pe haine şi privi trăsura depărtându-se încet. Se vedea că respecta pe George. Dincolo de marginea plantaţiei, George observă un deluşor uscat, nisipos şi umbrit de câţiva pomi.

Aici sapă mormântul.

Când totul fu gata, negrii spuseră:

— Stăpâne, să luăm pardesiul?

— Nu! nu, înmormântaţi-l cu el! Bietul Tom, este tot ce-i mai pot da acum.

Tom fu coborât în groapă şi sclavii o umplură cu pământ, tăcuţi, apoi aşezară deasupra iarbă.

— Acum, băieţi, duceţi-vă, zise George strecurându-le câţiva gologani în mână.

Şi îngenunche pe mormântul umilului său prieten.

Din clipa aceea, Legree începu să bea mai vârtos. Ziua era mereu certăreţ şi înjura tot timpul. Noaptea era mai agitat ca înainte, vedeniile erau din ce în ce mai groaznice.

Fantome îl urmăreau de în dată ce închidea ochii şi-l chemau fără încetare:

— Vino! vino! vino!

Transpira de teamă, sărea din pat, alerga la uşă, pe care o încuia şi o baricada, apoi epuizat cădea leşinat.

Acum nu mai bea ca înainte cu prudenţă şi cu rezervă: ci bea cu furie, încă mai mult, mereu...

Se răspândi zvonul că era bolnav, apoi că era pe moarte. Era pedepsit de excesele lui, prin această îngrozitoare boală, care părea că lasă o umbră pe viaţa lui prezentă din pedepsele ce le va primi în cealaltă viaţă. Nimeni nu mai putea să suporte ororile agoniei lui; striga, se văita, înjura... La patul lui, viziunea

imobilă, întunecată, neînduplecată a unei figuri de femeie ce şedea în picioare şi spunea:

— Vino! Vino! Vino!...

REZULTATE

Restul povestirii va fi spus repede.

De cinci ani George şi Elisa sunt liberi. George munceşte cu sârguinţă la un mecanic şi câştigă din plin pentru nevoile familiei lui mărită acum şi cu o fetiţă.

Iată-i strânşi într-o căsuţă drăguţă din Montreal. E seară. Focul pâlpâie în vatră. Masa e pregătită pentru ceai. Faţa de masă albă ca neaua scânteiază. Într-un colţ o măsuţă acoperită cu o cuvertură verde, pe care sunt lucruri de scris. Lângă ea un raft cu cărţi.

Colţul acesta este al lui George pe care râvna îl îndeamnă să înveţe cât mai mult, să perfecţioneze ce ştie şi să se lumineze.

Elisa nu mai pare atât de tânără. S-*a mai îngrăşat, e mai serioasă la înfăţişare, pare atât de mulţumită şi fericită cât poate fi o femeie.

— Henry! Cum ai făcut adunarea asta, astăzi? întrebă

George punând mâna pe capul fiului său.

— Eu am făcut-o singur, pe toată, nu m-a ajutat nimeni...

Henry nu mai are pletele lui lungi, dar are aceiaşi ochi mari, cu gene lungi şi frunte frumoasă plină de mândrie.

— Hai! Bine, zise George. Munceşti mereu, fiule. Tu eşti mai fericit decât era bietul tatăl tău la vârsta ta.

LIBERATORUL

George Shelby nu-i scrise mamei sale decât câteva rânduri ca să-i anunţe întoarcerea. N-avea inima să povestească sfâşietoarea scenă la care asistase.

În ziua sosirii toţi îl aşteptau cu nerăbdare.

Doamna Shelby era în salon. Un foc bun gonea umezeala ultimelor seri de toamnă. Pe masă strălucea argintăria bogată şi cristalele.

Mătuşa Chloe supraveghea toate pregătirile şi căuta să intre în vorbă cu doamna Shelby.

— Aici pun tacâmul domnului George! Ştiu că-ţi place mai pe lângă sobă. Oare de ce Sally nu a pus ceainicul cel frumos? Acela nou pe care l-a cumpărat domnul George pentru doamna, de Crăciun... Mă duc să-l aduc. Doamna a primit veşti de la domnul George?

— Da, Chloe, însă numai un rând prin care îmi spune că vine azi. Nici un cuvânt mai mult.

— Şi nici o vorbă de bietul meu bărbat?

— Nu! Nimic, Chloe, spune că ne va povesti totul aici.

— Da, aşa-i domnul George, îi place să spună singur totdeauna ce este de spus. Cred că bătrânul meu nu va mai recunoaşte copiii, mai ales pe cea mică, cum a mai crescut şi ce frumoasă s-a făcut. Eh! Cum eram cu toţii când a plecat...

Doamna Shelby suspină. Avea o piatră pe inimă... Era îngrijorată de când primise scrisoarea fiului său... Presimţea o nenorocire sub vălul acesta de linişte.

— Doamna are biletele? zise Chloe cu aer îngrijorat.

— Da, Chloe.

— Vreau să i le arăt... biletele pe care mi le-a dat fabricantul... când mi-a spus că ar vrea să mai rămân. — Mulţumesc! stăpâne! i-am spus eu, dar bietul bărbatul meu se întoarce şi doamna are nevoie de mine...

Se auzi un uruit de roate.

— Domnul George! şi Chloe sări la fereastră.

Doamna Shelby alergă la uşa vestibulului şi-şi strânse fiul în braţe. Chloe voia să străbată întunericul nopţii cu privirea.

— Biata mătuşă Chloe! spuse George emoţionat. Şi îi luă mâna neagră în palmele sale.

— Aş fi dat toată averea ca să-l aduc, dar a plecat într-o lume mai bună.

Doamna Shelby scoase un vaiet de durere. Chloe nu spuse nimic. Intrară în sufragerie.

284

Banii lui Chloe erau încă pe masă.

— Acum nu mai este nevoie de ei... ştiam bine că va fi aşa... vândut şi ucis pe plantaţiile acelea...

Apoi voi să iasă din cameră, dar doamna Shelby o reţinu şi o aşeză pe un scaun lângă ea.

— Biata mea Chloe!

Chloe îşi rezemă capul pe umărul stăpânei şi începu să plângă.

— Oh, Doamnă, iertaţi-mă, mi se sfâşie inima... asta-i tot.

— Înţeleg Chloe! spuse doamna Shelby, plângând şi ea. Nu pot să te consolez.

George, cu glasul clar şi simplu, povesti scena morţii glorioasă ca o victorie şi repetă cuvintele de dragoste şi împăcare ale ultimului său mesaj.

O lună după aceea, toţi sclavii casei Shelby fură adunaţi în salonul cel mare pentru ca să li se comunice ceva important de către tânărul lor stăpân.

Mare a fost mirarea lor când l-au văzut intrând cu un teanc mare de hârtii. Erau actele lor de liberare.

Le citi fiecăruia şi le înmâna; erau lacrimi, suspine şi aclamaţii!

Mulţi îl rugară fierbinte să nu-i alunge, se grămădeau lângă el şi voiau să-i dea cu sila biletele înapoi.

— Nu avem nevoie să fim mai liberi decât suntem; nu vrem să părăsim casa, nici pe domnul, nici pe doamna, nici nimic.

— Bunii mei prieteni, zise George cum putu să facă o clipă linişte, nu sunteţi obligaţi să mă părăsiţi: ferma are nevoie tot de oamenii de mai înainte; dar bărbaţi şi femei, sunteţi liberi, vă voi plăti pentru munca voastră cum ne vom înţelege. Dacă voi muri sau mă voi ruina, cel puţin voi veţi putea să scăpaţi ca să nu fiţi sechestraţi şi vânduţi. Veţi rămâne la fermă şi vă voi învăţa - va trebui poate un timp pentru asta - să ştiţi să uzaţi de drepturile voastre de oameni liberi.

— Încă un cuvânt, vă mai amintiţi de bunul nostru unchi Tom?

Le povesti pe scurt moartea lui şi adăugă:

— Pe mormântul lui, prieteni, am hotărât să nu mai ţin sclavi atât cât îmi va fi posibil ca să-i eliberez... şi ca nimeni din cauza mea să nu mai rişte să fie smuls căminului lui, familiei lui şi să ajungă să moară pe cine ştie ce plantaţie izolată...

Prieteni, de fiecare dată când vă veţi bucura că sunteţi liberi, gândiţi-vă la sufletul lui şi răsplătiţi-l cu dragoste către femeia şi copiii lui...

Gândiţi-vă la libertatea voastră de fiecare dată când veţi vedea coliba unchiului Tom. Ea să vă amintească şi să vă fie un exemplu. Mergeţi pe urmele lui, şi ca el, fiţi cinstiţi, credincioşi şi darnici...

SFÂRŞIT